

**የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፑብሊክ መንግስት**

**የኢትዮጵያ ሕንጻ ኮንስትራክሽን የማስፈጸም አቅም  
ግንባታ ስትራቴጂ**

**(የፀደቀ)**

**ግንቦት 2003 ዓ.ም.**

**አዲስ አበባ**

ማውጫ

**መግቢያ** ..... 1

**I. የኢትዮጵያ ህንጻ ግንባታ መነሻ ሁኔታዎች ትንተናና የስትራቴጂው አስፈላጊነት**..... 2

1. ቀደም ሲል የነበሩ አቅጣጫዎችና አፈጻጸም ..... 2

2. የተለዩ ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች..... 12

3. የስትራቴጂው አስፈላጊነት ..... 19

4. የስትራቴጂው ራዕይ ዓላማና መርሆዎች ..... 20

4.2 የስትራቴጂው ራዕይ ..... 20

4.3 ዓላማዎች ..... 20

4.4 መርሆዎች ..... 20

**II. የህንጻ ግንባታ ስትራቴጂና የአፈጻጸም ሥልጣኖች**..... 22

1. የአነስተኛ ኢንተርንራይዎች ልማትና ሥራ ዕድል ፈጠራ ..... 22

2. የሰው ኃይል ልማት ሥራ ..... 23

3. የሥራ ተቋራጮችና የአማካሪ ከብኒያዎች ልማት ..... 25

4. የህንጻ ግንባታ መሣሪያዎች አቅርቦት አቅም ግንባታ ..... 27

5. የህንጻ ግንባታ ግብዓት አቅርቦትና ማምረቻ ተቋማት አቅም ግንባታ ..... 29

6. ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት የተሻሉ ቴክኒዎሎጂዎችን መጠቀም ..... 30

7. የመንግስትና የግሉ ክፍል ኢኮኖሚ አጋርነት ፕሮግራም ..... 32

8. የህንጻ ግንባታ ማስፈጸሚያ የፖሊሲ የህግና አሠራር ሥርዓት ማዕቀፍ ፕሮግራም ..... 33

**III. የሚፈጠር የሥራ ዕድልና አቅም ግንባታ** ..... 36

1. በህንጻ ግንባታ ሥራ በአምስት ዓመታት ውስጥ ለፈጠር የሚችለው የሥራ ዕድል..... 36

2. ለህንጻ ግንባታ የመካከለኛ ጊዜ የስልጠና ፍላጎት ..... 37

3. የግሉ ዘርፍ ለህንጻ ግንባታ የምህንድስና ባለሙያዎች ፍላጎት ..... 37

4. የህንጻ ህግ ማስፈጸም አሠራር ..... 38

5. የአስፈጻሚ አካላት ሚና..... 41

5.1 ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር..... 41

5.2 የክልል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ /የክልል ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ/ ..... 41

5.3 የከተማ አስፈጻሚ አካላት ድርሻ..... 42

5.4 የትምህርት ሚኒስቴር ድርሻ..... 42

5.5 የፌዴራል ቴክኒክና የሙያ ትምህርት ስልጠና ኤጀንሲ ድርሻ..... 42

5.6 የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት ምክር ቤት ድርሻ ..... 42

5.7 የሰራ ተቋራጮችና የአማካሪ ድርጅቶች ሚናና ተሳትፎ..... 42

6. ለህንጻ አዋጁ አፈፃፀም መፈጠር ያለበት አደረጃጀት ..... 43

**IV. የአፈጻጸም ሥልጣኖች፣ ቁልፍ የአፈጻጸም መለኪያዎች፣ የሚጠበቁ ውጤቶች** ..... 47

1. የአፈጻጸም ሥልጣኖች ..... 47

2. ቁልፍ የአፈጻጸም መለኪያዎች ..... 48

3. የሚጠበቁ ውጤቶችና ቅንጅታዊ አሰራር ..... 50

**V. የክትትልና ግምገማ ሥርዓት** ..... 51

**VI. ማጠቃለያ**..... 55

**መግቢያ**

በሀገራችን የህንፃ ኢንዱስትሪ እድገት ከዓመት ዓመት በፊጣን ሁኔታ እያደገ በመምጣት በርካታ ህንፃዎች ባለፉት 20 ዓመታት ተገንብተዋል። እነዚህ ህንፃዎች የሚመሩባቸው የህንፃ ግንባታ ህግ አልነበራቸውም። የሕንፃ ግንባታው በሀገር አቀፍ ደረጃ የተዘጋጁ የተወሰኑ ቴክኒካል ስታንዳርዶችና በከተሞች ደረጃ በወጡ ግንባታ ፈቃድ ህጎች ሲመሩ ቆይተዋል። በመሆኑም ዘርፉ ከቴክኒክ ስራና ከሀገር የኢኮኖሚ አቅም ዕድገት ጋር በተናበበ መልኩ የተዘጋጀና ምሉዕ በሆኑ የህግ ማዕቀፎች ካለመመራቱም ባሻገር ግንባታ ፈቃድ ከሚሰጠው የከተማ አስተዳደር በላይ እስከ ፌደራል መንግስት ያሉ አካላት የመምራትም ሆነ የመከታተል ድርሻ ያልነበራቸው በመሆኑ ነባራዊ ሁኔታዎች እንዲታወቁ የሚረዳ የመረጃ ሥርዓት አልተዘረጋም።

ከግንባታ 2002 ጀምሮ ተግባራዊ በመሆን ላይ ያለው የኢትዮጵያ የህንፃ አዋጅ ቁጥር 624/2001 መውጣቱ በየደረጃው ላሉ አስፈጻሚ አካላቶች ከአዋጁ ጋር ተናባቢ የሆኑ ህጎችን እንዲያወጡ መሰረት ይሆናል። ለአዋጁ የሚያስፈልጉ ማስፈጸሚያ ደንብና መመሪያ እንዲዘጋጁ የተደረገ ሲሆን የሕንፃ አዋጁንና ማስፈጸሚያ ሰነዶቹን ተግባራዊ እንዲሆኑ ዝግጅት በከፊል ተጠናቅቋል። የሀገራችንን ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ተወዳዳሪነት አቅም ለመገንባት ህጎችን የተሟሉ ማድረግ፣ የአፈጻጸም ሥርዓቶችን መዘርጋት፣ ለሥርዓቶቹ የሚመጥኑ አደረጃጀቶችን መፍጠርና በዘርፉ ለተሰማሩ አካላት የመፈጸምና የማስፈጸም አቅማቸውን ማሳደግ የሚጠበቁ በርካታ ሥራዎች የመኖራቸውን ያህል ከየት ወደት የሚለውን የሚመልሱ አቅጣጫዎች ማስቀመጥ ያስፈልጋል።

በመሆኑም ሀገራችን በእድገትና ትራንስፎርሜሽን ያስቀመጣቸውን ዕቅዶች በላቀ ደረጃ ለማስፈጸም፣ በህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪ ልማት ሂደት የህዝብ ጤንነትና ደህንነት ለማረጋገጥ፣ የተሻሻሉና አዋጪ ቴክኖሎጂዎችን መጠቀም እንዲቻል መከተል ያለብንን አቅጣጫ እንዲያመላክት ይህ የህንፃ ኮንስትራክሽን ማስፈጸም አቅም ግንባታ ስትራቴጂ ተነድፏል። ይህ ስትራቴጂ ትኩረት የሚሰጣቸው ጉዳዮችን፣ የስትራቴጂውን አፈጻጸም፣ አደረጃጀት ማዕቀፎችና የአፈጻጸም ቁልፍ መለኪያዎች እንዲያካተት ተደርጓል።

# I. የኢትዮጵያ ህንጻ ግንባታ መነሻ ሁኔታዎች ትንተናና የስትራቴጂው አስፈላጊነት

## 1. ቀደም ሲል የነበሩ አቅጣጫዎችና አፈጻጸም

### 1.1 የህንጻ ህጎች ዓለም አቀፋዊ ሁኔታና የሀገራችን ህንጻ ግንባታ

በዓለማችን ውስጥ እስከ አሁን ድረስ ያለው የህንጻ ኢንዱስትሪ ዕድገት እንደሚያሳየው መንግስታት የህንጻ ህግ አዕድቀው ሥራ ላይ ማዋል የአጭር ጊዜ ልምድ እንዳልሆነ መገንዘብ ይቻላል። ከዛሬ 4000 ዓመት በፊት ጀምሮ የህንጻ ግንባታ ህጎች እንደነበሩ ታሪክ ያስረዳል። ከክርስቶስ ልደት በፊት በ2000 ዓመት ታላቁ የባቢሎን ንጉስ ሀሙራቢ አፈፀፀም ላይ በተለይም ደግሞ ዓይን ለዓይን በሚል መርህ ላይ የተመሠረተ የህንጻ ህግ ሥራ ላይ መዋሉን ታሪክ ያስረዳል። የህንጻው መዋቅር በመፍረስ ሳቢያ ለሚፈጠረው አደጋ ገንቢውን በዓይነት ተጠያቂ ያደርገዋል። የህንጻው ባለቤት በአደጋው ህይወቱ ቢያልፍ ህንጻውን በተቋራጭነት የገነባው ገንቢ በምትኩ ህይወቱ የሚሰዋ፤ እጁን ቢያጣ በተመሳሳይ መልኩ ገንቢውም እጁን መስዋዕት ያደርጋል። በግሪክና በሮማ ጥንታዊ ስልጣኔ ህንጻዎች በሚገነቡበት ወቅት በህንጻ ህግ ላይ ተመስርቶ ክትትል ሲደረግባቸው እንደነበር መረጃዎች ያስረዳሉ። ለአብነት ያክል በ341 ከክርስቶስ ልደት በፊት በሶቅራጤስ የተገነቡት ህንጻዎች የራሳቸው መስፈርት እንደነበራቸው ታሪካቸው ያስረዳል።

በአሜሪካ በ19 መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ የህንጻዎች ግንባታ በህግ የተመራ መሆኑን በተለይም ደግሞ የተጠቃሚው ጤንነት እና ደህንነት በማስጠበቅ መልኩ እንዲሆን በትኩረት ይሰራበት ነበር ። ዛሬ ያለውን ሁኔታ ስንመለከት የህንጻ ህጉ ዳብሮ ዘመናዊነት የተላበሰ ከመሆኑም ባሻገር የእሳት አደጋ፣ የህንጻ መዋቅር ደህንነት፣ ለአካል ጉዳተኛ ተደራሽ እንዲሆን ከማድረግ ባሻገር ሀይል ቆጣቢ እንዲሆን የሚቻለው ደረጃ ላይ ደርሷል። ከሞላ ጎደል በዓለም ላይ መንግስታት ለህንጻዎች ግንባታ እንዲሁም ለተጠቃሚው ደህንነት ልዩ ትኩረት በመስጠት በህግ በማስደገፍ እየመሩ ሲሆን የተፈጥሮና የሰው ሰራሽ አደጋዎችን መከላከል አስችሏቸዋል። የህንጻ ህግ ዓለማዊ ቅርጽ እየያዘ በመምጣትም ላይ ይገኛል። ለዚህም ICC (አለም አቀፍ የህንጻ ኮድ ምክር ቤት)፣ IBC (አለም አቀፍ ህንጻ ኮድ)፣ አደረጃጀትና አሰራር ሥራ ላይ መዋሉ ለዋቢነት የሚጠቀስ ይሆናል።

የሀገራችንን ሁኔታ ስንመለከት በተለይም ደግሞ ከአክሱም ስልጣኔ ጋር ተያይዞ ከተሰሩት ሀውልቶች፣ የወሎ ላስታ ላሊበላ ጥንታዊ አቢያተ ክርስቲያናት፣ በጎንደር እና በሌሎችም አካባቢዎች የተሰሩት ጥንታዊ ህንጻዎች በተመሳሳይ መልኩ የሚመሩበት የክትትል ስርዓት ሊኖር እንደሚችል በታሪክ ማረጋገጥ ባይቻልም አሻራው እንዳለ መገመት ይቻላል። እነዚህ ታሪካዊ እሴቶቻችን በሀገራችን የኪነ-ህንጻ ግንባታ አቅም ምን ደረጃ ላይ እንደነበርም በግልጽ ያስረዳሉ። በዘመናት መካከል ቆመው ያሉት እነዚህ የታሪክ አሻራዎች እና በአሁኑ የህንጻ ኢንዱስትሪ ልማት መካከል ያሉትን ጊዜያቶች ስንመለከት ወጥ የሆነ ሀገራዊ የህንጻ ግንባታ ኮድ ወይም ህግ እንዳልነበር መረዳት ይቻላል። በስራ ላይ የነበሩትም ቢሆን ከግንባታ ፈቃድ በቀጥታ

ከመሬት ጋር በተያያዘ ብቻና በተበታተነ መልኩ ሥራ ላይ የዋለ ነበር። በሀገራችን ታሪክ በህዳሴው ዘመን ማግስት የኢትዮጵያ ህንፃ አዋጅ ቁጥር 624/2001 በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጸድቆ ሥራ ላይ እንዲውል ተደርጓል። ይህ ህግ በአሁኑ ወቅት በፈጣን ሁኔታ እያደገ የመጣውን የህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪ በአግባቡ በመምራት ተወዳዳሪነትን ለማረጋገጥ፣ የመሬት አጠቃቀም ልማታዊ እንዲሆን፣ የከተሞችን ገጽታ በመቀየር ኘላን ማስጠበቅ፣ የተገልጋዪና የህብረተሰቡን ጤንነትና ደህንነት እንዲሁም ምቹት ለመጠበቅ ከፍተኛ ፋይዳ ይኖረዋል።

## 1.2 የግንባታ ህጎችና አሠራሮች

በቅርብ ዓመታት እየተካሄደ ያለው የህንፃ ግንባታ ብዛት ያለው ቢሆንም ሀገራችን ላለፉት አርባና ሃምሳ ዓመታት ጀምሮ በተወሰነ ደረጃም ቢሆን ህንፃ እየተገነባ የቆየ መሆኑ ግልጽ ነው። እነዚህ ግንባታዎች በህግ ድጋፍ ባልተሰጣቸው ስታንዳርዶች እየተሰሩ ቆይተዋል። ይሁን እንጂ የስታንዳርዶቹ ስራ ላይ መዋል እና በአግባቡ መተግበር በሚመለከት የተዘረጋ የክትትልና ድጋፍ ስርዓት አልነበረም። በተለያዩ ጊዜ በነበሩ አደረጃጀቶች የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪውን እንዲመራ በአዋጅ ስልጣን የሚሰጠው ተቋም የዲዛይንና የኮንስትራክሽን ሥራዎች ደረጃ የማውጣት፣ ተግባራዊነታቸውን የመከታተል እና የመቆጣጠር፣ በፌዴራል መንግስት ደረጃ ለሚሰሩ የኮንስትራክሽን ሥራዎች ዲዛይናችንና የኮንስትራክሽን ሥራ ውሎችን የማዘጋጀት፣ በፌዴራል መንግስት የሚከናወን የኮንስትራክሽን ሥራ በተገባለት ውል መሠረት የጥራት ደረጃው፣ የጊዜና የዋጋ ገደቡ ተጠብቆ መሠራቱን ለማረጋገጥ የሚያስችል ቁጥጥር የማድረግ እና በበላይነት የመቆጣጠር፣ ባለሙያዎችንና ተቋራጮችን የመመዘገብ ሥልጣንና ኃላፊነት እየተሰጡት የነበረ ቢሆንም ከምዝገባ በስተቀር በዋነኛነት ሕንፃን ማዕከል አድርጎ ተግባራዊ የሆነ አዋጅ፣ ደንብና መመሪያዎች እንዲወጡ ሳያደርግ ወይም ሳያወጣ ቀርቷል።

በ1983 በሕንፃና ትራንስፖርት ኮንስትራክሽን ዲዛይን ባለሥልጣን ለግንባታ ሥራዎች ቁጥጥር የሚያገለግል ማንዋል እና ቴክኒካል ስፔሽፊኬሽን፣ የመለኪያ ዘዴ (Technical Specification and Method of Measurement) ተዘጋጅተው በሥራ ላይ እንዲውሉ ተደርጓል። ይህ ሰነድ ከአስር ዓመት በኋላ በቀድሞ የሥራና ከተማ ልማት ሚ/ር በ1993 ተከልሷል። በተመሳሳይ ይኸው መሰሪያ ቤት ቀደም ሲል አወጥቶ ስራ ላይ ያዋለውን አሥራ አንድ ልዩ ልዩ የዲዛይን ኮዶች በ1987 በመከለስ በሥራ ላይ እንዲውሉ ተደርጓል ።

በኮንስትራክሽን ሥራዎች ዘርፍ በዋነኛነት የሀገሪቱን የሕንፃ ግንባታ ውሎች ይመራ ከነበረበት ሁኔታ ጋር ተያይዞ የመንግስት ፕሮጀክቶች በመከታተል በዲዛይን ምርመራ፣ በጨረታ ሂደት ክትትል፣ በግንባታ ፕሮጀክቶች ማዋዋል፣ የሚነሱ አለመግባባቶችን በመፍታት እና የተጠናቀቁ የግንባታ ፕሮጀክቶችን በማረካከብ ረገድ ቀላል የማይባሉ ሥራዎች ተከናውነዋል። ሆኖም አደረጃጀቱና አሰራሩም የህንፃ ዲዛይን ምርመራ ከማድረግ ባለፈ የተጠናከረ የፕሮጀክት ክትትል በማድረግ ህንፃዎች በሚፈለገው የጥራት ደረጃ፣ ጊዜና ወጪ መገንባታቸውን ለማረጋገጥ ያስቻለ አልነበረም። በእነዚህ ጊዜያቶችም የሬጉላቶሪው ሥራ ብዙም ትኩረት ሳይሰጠው ቆይቷል።

በአሁኑ ወቅት በፍላጎትና በአቅርቦት መካከል ከፍተኛ ልዩነት ባለበት ከቅርብ ዓመታት ወዲህ የተቀናጀ ቤቶች ልማትን ማዕከል አድርጎ መንግሥት በተከተለው የኮንስትራክሽን አቅም ግንባታ በኢንዱስትሪው የማስፈጸም አቅም ላይ ከፍተኛ መሻሻል እየታየ ነው። ይሁንና ዛሬም በሚሠሩት መጠነ ሰፊ የኮንስትራክሽን ሥራዎች ላይ በባለሙያዎችና በተቋራጮች በኩል ከፍተኛ የሙያ ብቃትና የማስፈጸም አቅም ችግር የስነ-ምግባር ጉድለትም ታክሎበት በስፋት ይታያል። በተሻሻሉና ዘመናዊ መሣሪያና ብቃት ባለው ባለሙያ ያለማሠራት፣ ለጥራት በቂ ትኩረት ያለመስጠት፣ የግንባታ ማቴሪያሎች ብክነት፣ ተከታታይ ክትትልና ቁጥጥር ያለማድረግ፣ ሥራዎችን በተቀመጠው የውል ጊዜ ያለማጠናቀቅ፣ በሥራ አካባቢ ተገቢውን የጤናና ደህንነት ጥንቃቄ ያለማድረግ፣ ውል ተመርኩዞ የሚነሱ የተለያዩ የይገባኛል ጥያቄዎችን አዋጪ በሆነ ዜጅ ማስተናገድ ያለመቻል የህንፃ ግንባታዎቻችን የሚገለጹባቸው የአፈፃፀም ደረጃዎች መሆናቸው በስፋት ይታያል።

የህንፃ ዲዛይንና ግንባታ ምክር አገልግሎቶች የአካባቢ የግንባታ ቁሶች በሚገባ ለመጠቀም የሚያስችል ዲዛይን የማዘጋጀት አቅምና ግንዛቤ አለመዳበር፣ ጊዜ፣ ዋጋ፣ ጥራት፣ መጠን፣ አካባቢና ባህልን ተመርኩዞ አዋጪና ዘመናዊ ኘላን አለማዘጋጀት፣ በየጊዜው ተለዋዋጭ የሆነውን የግንባታ ሥራዎችን ዋጋ መዋዠቅ የማስተናገድ ብቃት አለመኖር፣ ሥራን በቅርብ በመከታተል አሠሪዎችን በብቃት አለማማከር፣ በድምር የተሟላና የተጠናቀቀ ኘላንና የሥራ ዝርዝር በጊዜው ሠርቶ አለማቅረብና ተገቢውን የኮንትራት አስተዳደር ሥራ አገልግሎት በቅርብ ተከታትሎ አለመስጠት፣ በተለይ አማካሪዎች ከዋናው ቢሮአቸው በርቀት የሚገኙ ፕሮጀክቶች ላይ በሚፈጸሙት የምክር አገልግሎት ውል (Supervision Fee) መሠረት አለመፈጸም፣ በክፍል ከሚጠቀሱት የአቅም ጉድለቶቹ መካከል ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

በሥራ አፈፃፀም በኩል በጊዜ፣ በዋጋና በጥራት የማይነጣጠሉ ችግሮች ያሉ ሲሆን የምንከተለው ግንባታ አገልግሎት ግዥ ሂደትና የግንባታ አፈፃፀሙም ለኪራይ ሰብሳቢነት አደጋ የተጋለጠ በመሆኑ ተወዳዳሪ ዋጋ በማቅረብ ወደ ሥራ የሚገቡትን ተቋራጮች ጨምሮ የህንፃ ግንባታ አፈፃፀም ደረጃ አጥጋቢ እንዳልሆነ ባለፉት ዓመታት በግልፅ ታይቷል።

**1.3 የምዝገባና የፈቃድ ደንብና መመሪያ**

በህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው በዲዛይንና በግንባታው የሚለማሩ ባለሙያዎች፣ አማካሪዎችና ሥራ ተቋራጮች የሚመዘገቡበት ዝርዝር መመሪያ ተዘጋጅቶ ሥራ ላይ ውሏል። በምዝገባው የተቀመጡ መስፈርቶች በዋነኛነት የምህንድስና ምረቃ ስርተፊኬት፣ የሥራ ልምድ፣ የፋይናንስ እና የመሣሪያ አቅም መሠረት ያደረገ ሲሆን የተወሰኑ ሙያዎች በምዘናው ሥርዓት እንዲያልፉ መስፈርቶች አልተዘጋጀላቸውም። በዋና ዋና ከተሞች የህንፃ ግንባታዎች ፈቃድ የሚሰጥባቸው ሥርዓቶች ተዘርግተው ዲዛይንና ግንባታዎች ደረጃቸውን በጠበቁ ባለሙያዎች እንዲጠኑ፣ እንዲገነቡና ቁጥጥር እንዲደረግባቸው የማድረግ ጥረቶች መኖራቸው አልቀረም። ሆኖም የህንፃ አዋጁን እና ተከትለው መውጣት ያለባቸውን ደንብ፣ መመሪያዎች፣ የአሰራር

ማንዎሎች እና የግንባታ ስታንዳርዶች በፍጥነት አውጥተንና አጸድቀን ወደ ሥራ ባለመግባታችን ሀገራችን ከኮንስትራክሽን ግንባታ ልታገኝ ትችል የነበረውን ብዙ ዕድሎች እያመለጠን ነው።

**1.4 የመዋቅራችን ሁኔታ**

**1.4.1 በፌዴራል ደረጃ የነበረው አደረጃጀት፣ አሰራር እና ሰው ኃይል**

የህንፃ ኮንስትራክሽን ዘርፉን በተለይ ለመምራት በአሠራር፣ በአደረጃጀትና በሰው ኃይል እንዲጠናከር እስካሁን በፌዴራል ደረጃ የተቀመጠ አሠራርና የተዘረጋ መዋቅር አልነበረም። በፌዴራል ደረጃ የህንፃ ፖሊሲ፣ ህጎች፣ ማስፈጸሚያ ሥርዓቶች፣ አቅም ግንባታ፣ ምዝገባና ምዘና ሥርዓቶች፣ የክትትልና ቁጥጥር ሥራዎች በአጠቃላይ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሬጉላቶሪና አቅም ግንባታ ጉዳዮችን እንዲያዩ በተፈጠሩ ቢሮዎች፣ በተዋቀሩ አደረጃጀቶችና በተመደቡ የሰው ኃይሎች አሁን ያለውን ውስን አቅም አመጣጥኖ ለመጠቀም እንዲቻል በሚያደርግ መልኩ እንዲከናወኑ ሲደረግ ቆይቷል።

በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ሬጉላቶሪ የመንግስትን አቅጣጫ የሚያስጠብቁና ሀገራዊ የሆኑ የህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ፖሊሲዎችንና ሕጎችን በግንባታ፣ በዲዛይን፣ በተቋራጭነት፣ በአማካሪነት፣ በግንባታ ምርት እና አቅርቦት፣ በቴክኖሎጂ ማስፋፋት፣ በመሳሰሉት ዙሪያ ክፍተቶችን ማሰባሰብ፣ መለየት፣ ማጥናት፣ ማዘጋጀት እና ማስተዋወቅ ሥራዎች ለመሥራት የሚችል የሰው ኃይል ብቃትና ክህሎት አልተፈጠረም። በመሆኑም በሙያው በቂ ልምድ ካላቸው የትምህርትና ምርምር ተቋማትና ከሙያ ማህበራት ጋር ተቀራርቦ ለመሥራት ባለመቻሉ ሌሎች ያደጉ ሀገሮች የደረሱበትን የቴክኖሎጂና አሠራር ደረጃን ለመከተል የምናደርገው ጥረትና ለውጥ ደካማ እንዲሆን አድርጎታል።

**1.4.2 በክልል ደረጃ የነበረው አደረጃጀት፣ አሰራር እና ሰው ኃይል**

በክልል ያሉ አደረጃጀቶች በክልላቸው ለሚሠሩ የአማካሪና የሥራ ተቋራጭ ምዝገባ የማካሄድ፣ የራሳቸውን የህንፃ ህጎች የመቅረፅ እና በክልላቸው ሥር የሚገኙ ከተሞችን የመደገፍ ሥራ ኃላፊነት ቢኖርባቸውም በዘርፉ የሚታየውን መሰረታዊ ችግር ለመቅረፍ በሚያስችል ደረጃ ይህ ነው የሚባል ሥራ አልሰሩም።

**1.4.3 በከተሞች ደረጃ የነበረው አደረጃጀት፣ አሰራር እና ሰው ኃይል**

በአዲስ አበባ ከ1950ቹ ጀምሮ በተወሰነም ደረጃ ቢሆን የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ ሥርዓት ሲሠራበት የቆየና በአሁኑ ወቅት በማዕከል፣ በክፍለ ከተማና በቀበሌ ደረጃ አገልግሎት እየተሰጠ ይገኛል። ይሁን እንጂ የዲዛይን ኮንስትራክሽን ጥራት ደረጃውንና በዝቅተኛ ደረጃ ለመሰካትና ለመቆጣጠር የሚያስችል አቅም አልተገነባም።

## 1.5 የህንጻ ግንባታ የሁኔታዎች ትንተና

### 1.5.1 ኢንዱስትሪው የሚመራበት የተሟላ የሕግና የአሰራር ሥርዓት ያለመኖር

በሀገራችን የህንጻ ኢንዱስትሪው ዘርፍ የሚመራባቸው ፖሊሲዎች፣ ህጎች፣ ደንቦች፣ መመሪያዎች፣ ማንዋሎች፣ ኮዶችና ስታንዳርዶች በአግባቡ ተዘጋጅተው በሥራ ላይ አልዋሉም። ሆኖም ከቅርብ ጊዜ ወዲህ መንግስት ለዘርፉ በሰጠው ልዩ ትኩረት የዝግጅት ሥራው የተጠናቀቀው ብሔራዊ የህንጻ አዋጅና ማስፈጸሚያ ደንብ እና የኢትዮጵያ ጥራትና ደረጃዎች ባለሥልጣን በማዘጋጀት ላይ የሚገኘው የግንባታ ዕቃዎች ደረጃ (Standard) በመሠረታዊነት ከተከናወነት ሥራዎች ውስጥ ዋና ዋናዎቹ ናቸው። እነዚህ ሕጎች፣ ደንቦች፣ መመሪያዎች ወ.ዘ.ተ. በሥራ ላይ የዋሉ ባለመሆናቸውና ፀድቀው ወደ ተግባር ባለመሸጋገራቸው በተለይ አሁን ከተያያዘው ግዙፍ ግንባታ ጋር የሚታዩትን ችግሮች በፍጥነት መፍታት ካልቻልን በኢንዱስትሪው ዕድገት እና በእቅዶቻችን አፈፃፀም ላይ ተጽዕኖ ማሳደራቸው አያጠራጥርም።

የግንባታ ባለሙያዎች ከሙያው የሚጠበቀውን ስነምግባርን አክብረው ተልዕኮዎቻቸውን ስለመወጣታቸው በዘመናዊ ክትትልና ቁጥጥር ለማረጋገጥ የሚያስችል ሥርዓት ያለመዘርጋቱ፣ በግንባታዎች ላይ የፈቃድ አሰጣጥና የደህንነት ጉዳዮች የመሳሰሉ ድንጋጌዎችን ያለመተግበራቸው በሕንጻዎች ግንባታ ጥራት ላይ የራሱን አሉታዊ አስተዋጽኦ አበርክቷል። በግንባታ የተለያዩ ደረጃዎች ላይ በሚከሰቱ ሁኔታዎች ምክንያት ለሚፈጠሩ የዋጋ ልዩነቶች የዋጋ ውጣ ውረድ ጥያቄ የሚስተናገድበት ግልፅ አሰራር ማስፈን አልተቻለም። ሥራዎች በጥራትና በፍጥነት መሰራት እንዲችሉ በልዩ ሙያተኛ (Specialized Contractors) መሠራት የሚገባቸው ስራዎች ተለይተው እንዲሰሩ የሚያደርግ ሥርዓት ሊኖር ይገባዋል። በእነዚህ እና በመሳሰሉት በተቆጣጣሪ (ሬጉላቶሪ) አካል በሚሰሩ ሥራዎች አለመከናወን ምክንያት የግንባታ ሥራዎች ጥራትና ደረጃቸው የተጠበቀ እንዳይሆን ከመሆኑም በላይ የኢንዱስትሪው ዕድገትና ተወዳዳሪነት የሚፈለገውን ያህል እንዳይራመድ ጠፍንጎ ይዞታል።

### 1.5.2 ሥራ ተቋራጮች

በህንጻ ግንባታ ኢንዱስትሪው ውስጥ ከሚታዩት ችግሮች አንዱ የተቋራጮች አቅም ዝቅተኛ ደረጃ ላይ የሚገኝ መሆኑ ነው። መረጃዎች እንደሚያሳዩት እስከ ሚያዝያ 2003 ድረስ በተለያዩ ክልሎች ፈቃድ ያወጡ ወደ 3,205 የህንጻ ሥራ ተቋራጮች ሲሆኑ በፌዴራል ደረጃ የምዝገባ የምስክር ወረቀት ወስደው እስከ ሚያዝያ 2002 ፈቃዳቸውን ያሳደሱ 1,371 የህንጻ ሥራ ተቋራጮች ናቸው። ከእነዚህ ፈቃዳቸውን ካደሱ 1,371 የህንጻ ሥራ ተቋራጮች ውስጥ 96 በመቶ በቁጥር 1,255 ያህሉ ከደረጃ 3 እስከ ደረጃ 7 የሚገኙና ዝቅተኛ ቴክኖሎጂዎችን እና የአገንባብ ዘዴዎችን የሚጠቀሙ፣ በዘመናዊ የአስተዳደርና የፋይናንስ ሥርዓት

የማይመሩና ብዙ ልምድ በሌላቸውና በተቋሙ አጭር የቆይታ ጊዜ ባላቸው ባለሙያዎች የሚካሄዱ በመሆናቸው በህንፃ ኢንዱስትሪው አፈፃፀም ወቅቱ በሚጠይቀው ደረጃ መንገዝ አልቻለም። በደረጃ 1-2 ያሉት 4 በመቶ በቁጥር 54 ያህል ብቻ ናቸው። ከመንግስት ግንባታ ውጪ የሚደረጉ የህንፃ ግንባታዎች የግንባታ ፈቃድ ከመስጠት ባለፈ የተጠናከረ ቁጥጥር የሚደረግባቸው ባለመሆኑ ደረጃቸው በማይመጥን ወይም የሙያ ፈቃድ በሌላቸውና በልምድ ሥራ ተቋራጮች የማሠራት ሁኔታ በገሀድ የሚፈጸም ተግባር ነው። ይህም በከተሞች ውበትና በባለሀብቶቹ ካፒታል አጠቃቀም ላይ የራሱ በጎ ያልሆነ ጫና ፈጥሯል።

ሌላው የኢንዱስትሪው ችግር መንስኤ የልዩና ንዑስ ተቋራጭነት ልምድ ያለመኖር ነው። የሌሎች አገሮች ተሞክሮ እንደሚያመለክተው በተለያዩ እንደ ኮንክሪት ሥራ፣ የመሠረት ሥራ፣ የብረት ሥራ፣ የኤሌክትሮ ሜካኒካል፣ የሳኒታሪና የውስጥ ማስዋብ የሥራ ዲሲፕሊኖች የተደራጁ ልዩና ንዑስ ተቋራጮች በኢንዱስትሪው ውስጥ በስፋት መኖር በፕሮጀክቶች አፈጻጸም ላይ የሚታየውን የመዘግየት እና የጥራት ችግር ለመቀነስ አስተዋጽኦ ከፍተኛ ነው። ዋና ተቋራጮች ሥራዎችን ለልዩ ንዑስ ተቋራጮች በማካፈላቸው ምክንያት ለሌሎች የግንባታ አስተዳደርና ፋይናንሺያል አስተዳደር ሥራዎች ጊዜ ስለሚያገኙ አፈጻጸማቸው እንዲጎለብት ይረዳቸዋል። ሥራዎች ተጠቃለው በአንድ የሥራ ተቋራጭ መከናወናቸው በሥራ ተቋራጮች ላይ የሥራ ጫና ከመፍጠሩም በላይ ልዩ የሥራ ተቋራጮች (Special Contractors) በብዛት እንዳይፈጠሩና ወደ ኢንዱስትሪው እንዳይገቡ እንቅፋት መሆኑ አልቀረም።

**1.5.3 አማካሪዎች**

በአማካሪዎች በኩል መረጃዎች እንደሚያመለክቱት እስከ ሚያዝያ 2003 በአዲስ አበባ መስተዳደርና በሦስት ብሄራዊ ክልሎች ተመዝግበው የሚገኙት 306 አማካሪ ድርጅቶች ሲሆኑ ከነዚህ ውስጥ 150 ያህሉ በአዲስ አበባ መስተዳደር የሚገኙ ናቸው። ከእነዚህ አማካሪ ድርጅቶች አብዛኛዎቹ በመካከለኛና አነስተኛ ፕሮጀክቶች ላይ የሚሳተፉ ሲሆኑ በኤሌክትሪካል አማካሪነት የተመዘገቡ የሉም። አማካሪ ድርጅቶቹ የተሰማሩባቸው የሥራ ዘርፎች በርካታ ቢሆኑም በአካባቢ ስብጥርና ከፍተኛ ልምድን በሚጠይቁት ሥራዎች ዙሪያ ግን ዕጥረት ይታያል። በቅርቡ በተጀመረው የቤቶች ልማት ፕሮግራም ላይ ለአብነት በሁሉም ክልል በአርክቴክቸራል ዲዛይን በስትራቴጂካል፣ በኤሌክትሪካል ዲዛይን፣ በሳኒታሪ ዲዛይን፣ በአፈር ምርመራና በግንባታ ሥራ ቁጥጥር ለማሳተፍ የአማካሪዎች ዕጥረት ተከስቷል። ይህም በበኩሉ የሥራ መንገድን እና ሥራዎችንም በሚፈለገው ጥራትና ወጪ መሠራታቸውን በየደረጃው ለማረጋገጥ እንቅፋት ሆኖ ታይቷል። የምክር አገልግሎት ሽፋንን በግሉ ዘርፍ ስንመለከት ከመንግስት ግንባታ ውጪ ያሉ ሁኔታዎችን የሚያይ ምንም የቁጥጥር ሥርዓት ባለመኖሩ የህንፃ ግንባታዎች ደረጃቸው በማይመጥኑ ባለሙያዎች ወይም አማካሪዎች እንዲካሄዱ ወይም ያለ አማካሪ መከናወናቸው የተለመደ ክስተት ሆኗል።

በሀገራችን የምንጠቀምባቸውን የዲዛይን ቴክኖሎጂ ሶፍትዌር በውድ ዋጋ ከውጭ የሚገቡ በመሆናቸው አረጅናል ምርቶችን በህገ ወጥ መንገድ ሰብሮ /crack/ በማድረግ ለአገልግሎት የማዋል ሥራ በስፋት የተኬደበትና ለማስቆም ወይም ማስተካከያ ለመውሰድ አልተቻለም። በአማካሪ ድርጅቶች በኩልም ከፍተኛ የአቅምና የብቃት ችግር ይታያል።

በአገር ውስጥ አማካሪዎችና በውጪ ሥራ ተቋራጮች በተሰሩ አንዳንድ ፕሮጀክቶች ላይ የሚነሳው የተለያዩ የይገባኛል ጥያቄ በአማካሪዎች ብቃት ማነስ ምክንያት ማስተናገድ ባለመቻሉ እየባከነ ያለው የገንዘብ መጠን ቀላል ግምት የሚሰጠው አይደለም። በአጠቃላይ በማማከር ሥራዎች ላይ ባለው የአቅምና የብቃት ማነስ ሳቢያ፡-

- ሥራዎች በውለታ መሠረት በተፈለገው ጊዜና የጥራት ደረጃ ያለመጠናቀቅ፤
- ዲዛይኖች በጥንቃቄ የማይሰሩና የተሟሉ ባለመሆናቸው፤ በዚህም ምክንያት የገንዘብ መጠን ለውጥ የሚከሰት መሆኑ፤
- የተሟላ የጨረታ ሠነድ ያለማዘጋጀት፤ የሚመረጡ የግንባታ ዕቃዎች በአገር ውስጥ የማይገኙ፤ ያልተሞከሩና በአጠቃቀማቸው ላይ በቂ ዕውቀት ያለመኖር፤
- በባለቤቱና በሥራ ተቋራጩ መካከል ለሚነሱ ጥያቄዎችና አለመግባባቶች ወቅታዊ ምላሽ ያለመስጠት ወዘተ በስፋት ይስተዋላል።

**1.5.4 የግንባታ ቁሳቁሶች የአቅርቦት ችግርና የዋጋ መናር**

የግንባታ ግብዓት ዕቃዎች ውስጥ በኢንዱስትሪው በከፍተኛ ሁኔታ እጥረት የሚታይባቸውና ዋና ዋና ተብለው በዚህ ክፍል የተወሰዱት ሲሚንቶ፣ ብረታ ብረትና የማጠናቀቂያ ዕቃዎች (ሴራሚክ፣ ቀለም፣ መስታወት፣ የኅላስቲክና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች) ናቸው።

**1.5.4.1 ሲሚንቶ**

በሀገራችን የተለያዩ የሲሞንቶ ዓይነቶች የሚመረቱ ቢሆንም ፍላጎታቸው በከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሱትን ሁለት የሲሚንቶ ዓይነቶች ማለትም ፖርት ላንድ ፖዞላና እና ኦርዲናሪ ፖርት ላንድን ናቸው።

የሲሚንቶ አቅርቦት ለማሻሻል ከፍተኛ ጥረት የተደረጉ ሲሆን በተለይም በአገር ውስጥ ሲሟላ ያልቻለውን የሲሚንቶ አቅርቦት መንግሥት ከውጭ አገር የውጭ ምንዛሪ በመመደብ እንዲገባ ባስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት ከ1999-2002 ባለው ጊዜ ከፍተኛ መጠን ያለው ሲሚንቶ ወደ አገር ውስጥ እንዲገባና እንዲከፋፈል ተደርጓል። በዚህም ረገድ አቅርቦቱን አስተማማኝ ለማድረግ የሚያግዙ የፖሊሲ ማሻሻያዎች ተወስደው እንቅስቃሴዎች የተጀመሩ ቢሆንም እስካሁን የሀገር ውስጥ ከፊል ፍላጎትን በሀገር ምርት መሸፈን አልተቻለም።

በአሁኑ ወቅት በማምረት ሂደት ላይ የሚገኙ ከፍተኛና አነስተኛ የማምረት አቅም ያላቸው የሲሚንቶ ማምረቻ ፋብሪካዎች ሙሉ የማምረት አቅም ለመጠቀም አልቻሉም። ለዚህም፡-

- 1) የኤሌክትሪክ ሀይል እጥረትና ለተደጋጋሚ ጊዜያት በድንገት መቋረጥ፤
- 2) በንዑስ ዘርፉ በቂ ስልጠና የወሰደ የሰው ኃይል በሚፈለገው ጥራትና ብዛት ማግኘት አለመቻሉ፤
- 3) ክሊንክ ለማምረት የሚያስፈልገውን ከፍተኛ ኃይል ለማግኘት አማራጭ የኃይል ምንጭ /ድንጋይ ከሰል/ የመሳሰሉት በሀገር ውስጥ ቢኖርም ሥራ ላይ ያለማዋል፤
- 4) የሲሚንቶ ፋብሪካዎች ጥራትና ደረጃን በተፈለገው ልክ መፈተሽና ማረጋገጥ የሚችል የተሟላ ዘመናዊ ላቦራቶሪ የሌለ መሆኑ፤

ለኢንቨስትመንት ፕሮጀክቶች መዘግየት በዋናነት የሚታየው የኢንቨስትመንት ፍቃድ ያወጡ ኩባንያዎች እስከአሁን ከአደረጉት እንቅስቃሴ አንፃር ሲታይ አብዛኛዎቹ ኩባንያዎች ባወጡት መርሃ ግብር መሠረት መንቀሳቀስ ያለመቻላቸው እንደችግር ከሚጠቀሱት ጥቂቶቹ ናቸው።

**1.5.4.2 ብረታ ብረት**

ከብረታ ብረት ምርቶች የአርማታ ብረት እና ቶቦላሬ ባላቸው ከፍተኛ ፍላጎትና የምርት ዕጥረት በዚህ ሰነድ ለማየት የተሞከረ ሲሆን የአርማታ ብረት አቅርቦት ለማሻሻል ከ1999-2002 ባለው ጊዜ የውጭ ምንዛሬ በመመደብ ከፍተኛ መጠን ያለው የአርማታ ብረት ወደ አገር ውስጥ እንዲገባና እንዲከፋፈል ተደርጓል።

**1.5.4.3 የማጠናቀቂያ ምርቶች**

በሌሎች የፋብሪካ ምርቶችና የጥሬ ዕቃ አቅርቦቶች ዙሪያ ከፍተኛ ርብርብና ትኩረት ከሚጠይቁት ውስጥ የወለል እና የግድግዳ ሴራሚክ፣ የኤሌክትሪክና የሳኒታሪ የኅላጎትገቢ ምርት ዝቅተኛ መሆን፣ ዕጥረትና ዋጋ መናር በገሀድ የሚታዩ ችግሮች ሲሆኑ፡-

**ሀ. የሴራሚክ ውጤቶች**

ለግንባታ ማጠናቀቂያ የሚያስፈልጉና በተለይም የሴራሚክ ውጤቶች የሆኑ የሽንት ቤት መቀመጫ እና የእጅ መታጠቢያ በሀገር ውስጥ ያለው የታቦር ሴራሚክስ ፋብሪካ የማምረት አቅሙ ከፍላጎቱ ጋር ሲነፃፀር እጅግ አናሣ በመሆኑ አብዛኛው ከውጭ ሀገር የገባ ነው። የታቦር ሴራሚክስ ውጤቶች ፋብሪካ በአጠቃላይ በዓመት ወደ 6,000 ቶን የማምረት አቅም ያለው ሲሆን ከዚህ ውስጥ 3,000 ቶን የግድግዳና ወለል ንጣፎች፣ 2,000 ቶን የገበታ እቃዎች እና 1,000 ቶን የመጻዳጃ ዕቃዎች የማመረት አቅም አለው። ይሁን እንጂ ካለፉት ተከታታይ ዓመታት የድርጅቱ የማምረት አቅም አጠቃቀም ታሪክ ማየት እንደሚቻለው ዓመታዊ የማምረት አቅም አጠቃቀም በአማካይ የአቅሙን 47 ከመቶ ብቻ መሆኑ እንደችግር መታየት ያለበት ነው።

**ለ. መስታወት (Glass sheet)**

በአገራችን ከኮንስትራክሽን ዘርፉ ማደግ ጋር ተያይዞ ዝርግ መስታወት ምርት የሚያመረት ድርጅት ተቋቁሞ በዓመት 27,000 ቶን ዝርግ መስታወት በማምረት የማምረት አቅሙን (40,000 ቶን) 67.5 በመቶ ተጠቅሞ በማምረት ምርቱን ለአገር ውስጥና ለውጭ ገበያ ሲያቀርብ ቆይቷል። በአሁኑ ባጋጠሙት የተለያዩ ችግሮች፡-

- 1) ድርጅቱ ለኃይል ምንጭነት የሚጠቀምበት ፈርነስ ኦይል ዋጋው በከፍተኛ መጠን በመጨመሩ ለከፍተኛ የማምረቻ ወጪ የተዳረገ መሆኑ፤
- 2) ከውጭ ለሚገቡ የምርት ግባቶችና የማሸጊያ ዕቃዎች የሚወጣው ወጪ ከፍተኛ መሆኑ፤
- 3) በዋጋ በገበያ ላይ ተወዳዳሪ ያለመሆን ናቸው።

**ሐ. ቀለም (Paints)**

በአሁኑ ወቅት በሀገራችን ሙሉ በሙሉ በግል ባለ ሃብቶች የተያዙ 12 /አስራ ሁለት/ የቀለም ፋብሪካዎች በሥራ ላይ ያሉ ሲሆን የአገሪቱ የቀለም ፍላጎት በነዚህ ፋብሪካዎች እየተሸፈነ ይገኛል።

**መ. የፕላስቲክ ውጤቶች**

ጠቅላላ በሀገሪቱ ባሉት ከ300 በላይ የሚሆኑ የተለያዩ አይነት የፕላስቲክ ውጤቶችን ለማምረት ከኢንቨስትመንት ጽ/ቤት ፈቃድ የወሰዱ ሲሆን ከነዚህ ውስጥ ከ150 በላይ የሚሆኑት የተለያዩ የፕላስቲክ ምርቶችን በማምረት ላይ የሚገኙ ሲሆን በአሁኑ ወቅት በማህበር ተመዝግበውና በሀገሪቱ የሚመረተውን የፕላስቲክ ውጤቶች ከ70% በላይ የሚሸፍኑት 35 ያህል ድርጅቶች ናቸው።

እነዚህ ፋብሪካዎች በአብዛኛው ለኮንስትራክሽን ግንባታ የሚሆኑ የፕላስቲክ ውጤቶች በማምረት ላይ ቢገኙም በአሁኑ ሰዓት በተለያዩ ምክንያቶች የማምረት አቅማቸው ከ50-60% ብቻ መሆኑን ከፋብሪካዎቹ የተገኘ መረጃ ያሳያል።

እነዚህ ፋብሪካዎች የሚያመርቷቸው የፕላስቲክ ምርቶች በገበያው ከሚፈለጉት ምርት ዓይነት አንጻር በጣም አነስተኛ ነው። በመሆኑም በየአመቱ ከፍተኛ በሆነ መጠንና የውጭ ምንዛሪ ከውጭ እንደሚገባ ለአብነት ብናይ በ2000 ለፕላስቲክ ውጤት ምርቶች 422 ሺህ ቶን በ1 ቢ.ሊዮን ብር ገደማ ለፕላስቲክ ግብዓት ምርቶች 77 ሺህ ቶን ምርት በ1.2 ቢ.ሊዮን ብር ገደማ ከውጭ ሀገር እንዲገባ ግድ ሆኗል።

**ሠ. የኤሌክትሪክ ዕቃዎች**

በኤሌክትሪክ ዕቃዎች ምርት ላይ የተሰማሩ ተቋማት አራት ሲሆኑ ናቸው። ኢትዮጵያ ፕላስቲክ ስካፋና ኮንድዩት የሚያመርት ሲሆን ኢትዮጵያ ቻይና አይ ቴክ ደግሞ ሶኬትና

ማብሪያና ማጥፊያ የሚያመርት ነው። ኢትዮጵያ ፕላስቲክ ጨምሮ ቀሪዎቹ ሁለቱ ኬብል እና የኤሌክትሪክ ሽቦ በማምረት ላይ የተሰማሩ ናቸው።

በሁሉም ኩባንያዎች የሚቀርቡት ምርቶች የመንግስትንና የግሉን ዘርፍ ፍላጎት ለማሟላት የሚችል አቅም በሀገሪቷ ውስጥ እንዳለ ለማወቅ ተችሏል። በአጠቃላይ በዕቅድ ዓመታቱ የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ከኢንዱስትሪ ሚኒስቴር ጋር በመቀናጀት ከሌሎች ጉዳዩ ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመሆን፡-

- 1) በአገር በቀል የግንባታ ቁሳቁስ ላይ የምርምርና ስርጸት ሥራዎችን ለማከናወን፣ የግንባታ ቁሳቁስ ክምችት መረጃ ለማጠናቀርና እንዲሁም ከተለያዩ አገሮች የተሻሉ የግንባታ ዘዴዎችን በማምጣት ለማላመድና ለማስተዋወቅ በነበረው ዕቅድ መሠረት የተወሰኑ እንቅስቃሴዎች እና ተጨባጭ ውጤቶች ከተገኙበት የአግሮስቶን ሥራ በስተቀር በምርምርና ስርጸቱ በኩል እጅግም የጎላ ሥራ አለመሠራቱ፤
- 2) በሀገር ውስጥ የጥሬ ዕቃ ፍለጋን በማበረታታትና የማምረት አቅም በማጠናከር ረገድ የሚደረገው ድጋፍ ውስን በመሆኑ የሳኒታሪና ኤሌክትሪክ ዕቃዎች፣ ሌሎች የማጠናቀቂያ ዕቃዎችን በሀገር ውስጥ በሚፈለገው መጠን ለማምረት ካለመቻል ባሻገር ከውጭ የማስገባት ፍላጎትን ለመመለስ የሚደረገው ሁኔታ ለፋይናንስ አቅርቦት እና በውጭ ምንዛሪ ላይ ከፍተኛ ጫና አሳድሯል።

**1.5.4.4 በአካባቢ የግንባታ ዕቃዎች (ጠጠር፣ አሸዋ፣ የድንጋይና የምርጥ አፈር)**

- 1) በአካባቢ የግንባታ እቃዎች አቅርቦት በኩልም በርካታ የአነስተኛና ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች በምርቱ ላይ በስፋት እንዲሳተፉ በሥልጠና፣ በፋይናንስና በአደረጃጀት ድጋፍ በመሰጠቱ የአካባቢው ግንባታ ቁሳቁሶች ምርት መጠን እንዲጨምር የተደረገ ሲሆን አሁንም አቅርቦቱ ፍላጎቱን ሊሸፍን የሚችል አልሆነም። ሥራውም በልማታዊ መንገድ እየተፈጸመ አይደለም።
- 2) ለእነዚህ እና ለሌሎችም የግንባታ ዕቃዎች ወደ ገበያ (የግንባታ ቦታዎች) ማድረሻ የሚሆኑ ገልባጭ መኪናዎች በረዥም ጊዜ ብድር አምራቾቹ እንዲያገኙ ቢደረግም ለኮንስትራክሽን ግብዓት የሚሆኑ የአካባቢው ማቴሪያሎች በልማታዊ መንገድና በተወዳዳሪነት መርህ መሠረት እየተመረቱ ባለመሆኑ ጠጠር፣ አሸዋ፣ የድንጋይና የምርጥ አፈር ከጊዜ ወደ ጊዜ ከፍተኛ የሆነ የዋጋ ጭማሪ ከመከሰት የሚገታው አልሆነም።

**1.5.5 ዩኒቨርሲቲዎች**

ከትምህርት ሚኒስቴር በተገኘ መረጃ መሰረትም በአንድ ዓመት ከተለያዩ ተቋማት የሚመረቁ የምህንድስና ዘርፍ ባለሙያዎች ጥቂት ናቸው። ለአብነት ያህል ከ1996 እስከ 2002 ድረስ በዓመታቱ አራት ዕጥፍ ያደጉና በአማካይ ከ 1800 ባለሙያዎች ከተለያዩ የመንግስትና የግል ከፍተኛ ተቋማት ተመርቀዋል። የእነዚህ ባለሙያዎች (አርክቴክቶች፣ ሲቪል መሐንዲሶች፣

ኤሌክትሪካል መሐንዲሶች፣ የህንጻ መሐንዲሶች ወ.ዘ.ተ) ብዛት በየጊዜው እየጨመረ ቢሆንም ኢንዱስትሪው ከሚያስፈልገው መጠን ጋር ሲታይ ቁጥራቸው እና የሙያ ስብጥራቸው በጣም ዝቅተኛ ነው። በተለይ በኮንስትራክሽን ማኔጅመንት፣ በኮንስትራክሽን ገበያ አስተዳደር (Construction Marketing)፣ በኮንስትራክሽን ግዢና ፋይናንስ (Construction Procurement & Finance)፣ በኘሮጀክት ማኔጅመንት በይገባኛል ጥያቄ ማኔጅመንት በኮንስትራክሽን ሕግ (Construction Law) እና በመሳሰሉት ሙያዎች በከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ስልጠና ባለመኖሩ በዚህ በኩል ችግሩ ቀላል አይደለም። በመንግሥትና በግሉ ዘርፍ (በሥራ ተቋራጮች እና በአማካሪ መሐንዲሶችና አርክቴክቶች) የተሰማራው የሰው ኃይል ቁጥር አነስተኛ መሆንና በልምድና በብቃት ማነስ የተነሳ የግንባታ ኘሮጀክቶች በታቀደላቸው ጊዜ፣ በጀት፣ ጥራትና ደረጃ እንዳይጠናቀቁ ምክንያት እያሆነ መጥቷል።

**1.5.6 የሪል ስቴት ባለቤቶች**

የመኖሪያ ቤት አጥረትን ለማስወገድ መንግሥት በግል ዘርፍ የሪል ስቴት ልማት እንዲሳተፉ በአስቀመጠው አቅጣጫ መሠረት ጅምር እንቅስቃሴዎች በመደረግ ላይ ናቸው። ሪል ስቴት በባህሪው ለሽያጭ፣ ለኪራይ ወይም ለሊዝ አገልግሎት የሚገነባና ለተጠቃሚ የሚተላለፍ በመሆኑ ሊደረግለት የሚገቡትን የዲዛይንና የአገልግሎት ጥንቃቄ ተመስርቶ በሕንፃ አዋጅ ቁጥር 621/2001 የሕንፃዎች ደረጃ ምድብ ለ የሚመደብ ነው።

በሀገራችን ወደ መቶዎች የሚቆጠሩ የሪል ስቴት ልማት የኢንቨስትመንት ፈቃድ የወሰዱና ቦታ የተረከቡ ቢሆንም በገቡት ውል መሠረት ወደ ግንባታ የገቡት ከግማሽ የሚበልጡ አይደሉም። የሪል ስቴት ልማት በሀገራችን በማደግ ላይ ያለ በመሆኑ የዲዛይንና ግንባታ ሥራዎች መሉ በሙሉ በአንድ ባለሀብት ሥር የሚከናወኑ መሆናቸው የተጠቃሚው ምኞት፣ በዋጋ፣ ደህንነትና የግንባታ ጥራት በተገቢው ደረጃ እንዲጠበቅ በግንባታ ፈቃድና በክትትል ሥርዓት እንዲያልፉ የፈቃድ ሰጪ አካል የጠበቀ ቁጥጥር ሊያደርግበት የሚገባ ጉዳይ ነው። ከመሬት አጠቃቀም ጋርም በተያያዘ መሬቱን ከሰጠው አካል ጋር በቅንጅት መሥራት ያስፈልጋል። በተግባር ግን በዚህ መርህ መሠረት አልተፈፀመም።

**2. የተለዩ ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች**

**2.1 የህንፃዎች ዲዛይንና ኮንስትራክሽን ደህንነት ማረጋገጥ**

የሕንፃ አዋጅ በክልሎችና በከተሞች ተግባራዊ እንዲሆን በማድረግ ተፈጻሚነቱን ከግንባታ ፈቃድ ጀምሮ እስከ ግንባታ ማጠናቀቅና ለአገልግሎት እስከማብቃት ድረስ ሁሉም አካላት የተሰጣቸውን ተግባርና ኃላፊነት እንዲወጡ ማድረግ ያሻል። በመሆኑም ይህንን ተልዕኮ ተቋማቶቹ የመወጣታቸውን ሁኔታ የሚረጋገጥበት ሥርዓት ቀርቶ በመዘርጋት ለኢንዱስትሪው ዕድገትና የሕዝብ ጤንነትና ደህንነት የማረጋገጥ ሥራዎች ትኩረት የሚሹ ጉዳዮች ናቸው። በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር በአቅም ግንባታ ፣ በክትትል፣ በግምገማና በቁጥጥር የሥራ ፍሰት

የተፈጠረው አደረጃጀት የኮንስትራክሽን ዘርፉን በአጠቃላይ ለመምራትና በተሻለ ብቃት ለመወጣት የላቀ ጥረት በማድረግ አሁን ያለው አቅም ሁሉንም ዓይነት ግንባታዎች በተቀመጡ ሥርዓቶች ውስጥ እንዲያልፉ፣ ክትትልና ቁጥጥር እንዲደረግባቸው ለማድረግ በልዩ ትኩረት ለመፈጸም ታቅዷል።

በመሆኑም፡-

- 1) የተጠቃሚውን ምቹትና የህዝብ ደህንነትን የሚያረጋግጡ የህንፃ ኮንስትራክሽን ህጎች የተሟሉ እንዲሆኑ ማድረግ፤
- 2) ለሚወጡ ህጎች የተሟሉ የማስፈጸሚያ ሥርዓቶች፣ አደረጃጀቶችና ሊያስፈጽሙ የሚችሉ የሰው ኃይል ልማት ማካሄድ ፤
- 3) ግንባታዎች በተገቢው የጥራት ደረጃ በተያዘው በጀት እና በታሰበው ጊዜ የሚጠናቀቁበት ሥርዓት መዘርጋት አስፈላጊ ይሆናል።

## 2.2 የህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪ ተወዳዳሪነት አቅም ግንባታ

### 2.2.1. የሰው ኃይል ልማት ሥራ

ዘርፉ በዓመት በአማካይ እስከ 400,000 ድረስ የሚጠጋ የሰው ኃይል በማሰማራት ሰፊ የሥራ ዕድል መፍጠር የሚችል መሆኑ ግንዛቤ ተይዞ ባለፉት 5 ዓመታት በተቀናጀ ቤቶች ልማት ፕሮግራሞችን ሰፊ የስራ ዕድል ፈጠራ የተረጋገጠበት ነው። በሌሎችም የህንፃ ዘርፎች ቢሆን ከዝቅተኛ እስከ ከፍተኛ ባለሙያ ደረጃ የበኩሉን ሚና እንደተጫወተ መገመት ይቻላል። ይሁን እንጂ በሁሉም የዘርፉ አደረጃጀት የሚገኙ ባለሙያዎች ምርታማነት ፍጹም አጥጋቢ እንዳልነበረ አፈጻጸሙ ያስገነዝባል። የኢንዱስትሪው ተወዳዳሪነት አቅም ሊገነባ የሚችለው የተሰማራው የሰው ኃይል ምርታማነት ሲረጋገጥ በመሆኑ ለዚሁም ጉዳይ የለውጡ መነሻ መሆን ያለበትና የሚገባው የክህሎትና የአመለካከት ዝንፈት ማስተካከል ነው። በመሆኑም፤

- 1) በግሉም ሆነ በመንግስት ፕሮጀክቶች የሚሰማራው ሰው ኃይል ለተሰማራበት ስራ የሚመጥን ዕውቀት እንዲጨብጥ የማድረግ አሰራር መፍጠር፤
- 2) በሥራ ቦታ ላይ ተገቢውን አመራር ለመስጠትና ለመቀበል የሚያስችል የሰው ሃይል ማልማት አቅጣጫ መከተል፤
- 3) በኢንዱስትሪው የሚታየውን ክፍተት መሰረት ያደረገ የስልጠና አፈጻጸም መከተል፤
- 4) በኮንስትራክሽን ዘርፉ የምናሰማራው ሰው ኃይል በየደረጃው ለሚሰጠው አገልግሎት በየሙያ ደረጃው ሊመዘን የሚችልበትና ውጤቱ እየተለካ ዋጋው የሚወሰንበት ሥርዓት መገንባት፤
- 5) በሁሉም አደረጃጀታችን የሚገኘው ሰው ኃይላችን በማስፈጸም አቅሙና በሥነ ምግባር እየተገነባ የላቀ አስተዋጽኦ እንዲያበረክት፤ የሰው ሃይል ልማት ጥራት ፈር እንዲይዝ ማድረግ፤

**2.2.2. አማካሪ ድርጅት አቅም ግንባታ፣**

በሀገራችን የተፈጠረውን የኮንስትራክሽን ዘርፍ ዕድገት ተከትሎ ቁጥራቸው እጅግ አነስተኛ የሆኑ አማካሪዎች ያሉን ሲሆን እንደ ሥራ ተቋራጮች ሁሉ በርካታ ችግሮች ያሉባቸው ሲሆን እነዚህ ችግሮች ለማስተካከል በሚከተሉት ላይ ትኩረት ይደረጋል፡-

- 1) አማካሪ ድርጅቶች በህንፃ ዲዛይን ጥናትና ፕሮጀክት አስተዳደር አገልግሎት ረገድ ያለውን ክፍተት እንዲሞሉ ለማስቻል በሕንፃና በሌሎች ተያያዥ አገልግሎት ለማማከር የተመዘገቡትን አማካሪዎች የማስፈጸም አቅም መገንባት፣
- 2) በአማካሪዎች የሚሰጡ አገልግሎቶች ፍጥነት፣ ጥራት፣ ወጪና ፍትሃዊነት ለማረጋገጥ አመለካከትና ብቃት ማሳደግ፣ አሠራሩም ግልፅኝነትና ተጠያቂነት ያለው ሥራ እንዲሆን ማድረግ፣
- 3) አማካሪ ድርጅቶቻችን በመርህ ደረጃ በሀገራችን ፖለቲካል ኢኮኖሚ አስተሳሰብ ልማት አቅጣጫ ላይ ተመስርቶ ውጤታማ የሆነ አገልግሎት ሊሰጡ የሚያስችል ካባቢያዊ ሁኔታ በፍጥነት ለመፍጠር ሁኔታዎችን ማመቻቸት፣
- 4) የኮንስትራክሽን የማማከር አገልግሎት ሽፋን መሠረቱ ቴክኒካዊ ቢሆንም የዲዛይን አፈፃፀም፣ የቁጥጥር አግባብ ክራሳችን ተጨባጭ ሁኔታ በመቅረጽ በዚያ ማዕቀፍ ላይ ተመስርቶ እንዲፈጸም የማድረግ ግልፅ አሰራር ማስፈን፣
- 5) አሁን በሥራ ላይ ያለው እና ወደ አማካሪነት ዘርፍ ለመግባት እየማለለ ያለው አካል ገና ከጅምሩ ለኪራይ ሰብሳቢነት አደጋ እንዳይጋለጥ በአማካሪዎች መካከል ያለው አሰላለፍና ግብይት በነጻ ገበያ ኢኮኖሚ ወድድር ላይ የተመሰረተ እንዲሆን የማድረግ አቅጣጫ መከተል፣

በአጠቃላይ የማማከር አገልግሎት በልምድ፣ ከትምህርት ቤት፣ ወይም ከሀገር ውጭ በተገኘ የዲዛይን ህግ /Design Guideline/ እየተጠቀሙ ስለሆነ በሁሉም የኮንስትራክሽን ዘርፎች በመንግስት ዕውቅና የተሰጣቸው አሰራሮችንና ማዕቀፎችን በመፍጠር ሊናበብ የሚችልና በዘርፉም ግልጽኝነትን እና ተጠያቂነትን የሚያሰፍን የኮንስትራክሽን አመራር እና አሠራር በመፍጠር ላይ በማተኮር እንዲሠራ ይደረጋል፡፡

**2.2.3. የሥራ ተቋራጭ አቅም ማነስ፣**

በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ውስጥ የሥራ ተቋራጭ ተሳትፎ ከዓመት ዓመት ዕድገት እያሳየ ሲሆን የተገነባው የሥራ ተቋራጭ አቅምና እንቅስቃሴ ሲታይ በአመለካከቱም ሆነ በቁመናው አስተማማኝ ደረጃ ላይ የደረሰ አይደለም፡፡ በከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር በኩል ከሚደረገው የምዝገባ መረጃ ላይ እንደሚታየው በርካታው ቁጥር አነስተኛ የፕሮፌሽንና የብቃት ደረጃ ላይ የሚገኝ ሲሆን ይህም ኃይል ሙሉ በሙሉ በሥራ ላይ የሚሠማራ ሳይሆን ፈቃዱን እያከራየ የሚኖር ነው፡፡ ይህ ሁኔታ በተመሳሳይ መልኩ

በትልልቆቹ ደረጃዎችም ላይ የሚንፀባረቅ ነው። በዚህ መነሻነት የሚከተሉት ጉዳዮች ትኩረት ሰጥቶ ለመሥራት ታቅዷል፡-

- 1) በሕንፃ ዘርፍ ግንባታ የሚሳተፉ ተቋራጮቻችን በመካከላቸው በሚደረግ ፍትሃዊ የገበያ ውድድር ብቻ ተመስርቶ በገቡት ውለታ ስምምነት ከአሠሪዎቻቸው ለሚከፈላቸው ገንዘብ ተመጣጣኝ አገልግሎት ለመስጠት የሚችሉበት አሠራር መፍጠር፤
- 2) አሁን በስራ ላይ ያሉት ስራ ተቋራጮቻችን በቀጣይ የሚገነቡትንም ጭምር በግብይት ወቅት የሚያደርጉትን አጀብ /Collusive practice/ የሚጸየፉ ሆነው እንዲያድጉ ማቃናት፤ ለብልሹ አሠራር የሚዳርጉ የህግ ክፍተቶችን ማረም እና የሚታይባቸውን የአመለካከትና ክህሎት ችግር የሚስተካከልበት ሥርዓት መዘርጋት፤
- 3) በሥራ ተቋራጮቻችን የፕሮጀክት አፈጻጸም ሂደት የሚንፀባረቀውን የሥነ-ምግባር መንገድ ሥርዓት ዘርግቶ ማስተካከል፤
- 4) የሥራ ተቋራጮቻችን በሳይንሳዊና በለውጥ አመራር እየተመሩ ተወዳዳሪ ለመሆን የሚያስችላቸው አደረጃጀት ላይ ለመድረስ አቅደው እንዲንቀሳቀሱ ሁኔታዎችን ማመቻቸት፤
- 5) የኮንስትራክሽን ኩባኒያዎች የምዝገባ ሥርዓት የማሸነፊያ አቅርቦትና የሰው ኃይል በዋናነት መሠረት አድርጎ የሚፈፀም በመሆኑ ለአዳዲስ ስራ ተቋራጮች መፍራት፤ የተወዳዳሪነት እና የአመራር አቅምና ልምድ በሚያጎለብት መንገድ መስፈርቶቹን በማሻሻል መፈጸም፤

በአጠቃላይ በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ውስጥ ወሳኝ የሆነው የሥራ ተቋራጭ የማስፈፀም አቅም ለማሳደግ በአመለካከቱ፣ በምርታማነቱ፣ በአደረጃጀቱና በአመራሩ የተለወጠ ሥራ ተቋራጭ ማፍራት ቀዳሚ ሥራ ይሆናል።

**2.2.4. የምርምርና ቴክኖሎጂ አቅም ደካማ መሆን**

በሀገራችን በህንፃ ኢንዱስትሪው ልማት ትኩረት የሰጠ ይህ ነው የሚባል የአማራጭ ቴክኖሎጂዎች ጥናትና ምርምር ባለመኖሩ በህንፃዎች ጥራትና ደህንነት በአጭርና ረጅም ጊዜ የሚኖራቸውን ባህሪያት ተገንዝቦ መምራት አልተቻለም። የጥገናና አፍርሶ የማልማት ዕቅዶቻችንም በውል የሚታሰብባቸው ባለመሆናቸው ለከተሞች በቶሎ ማርጀትና መበስበስ መንስኤ ሆኗል። በየአካባቢው በሚኖረው ነባራዊ ሁኔታ የተመሠረተ ግንባታ ግብዓቶች በዓይነትም ሆነ በጥራት ተመርተው በህንፃው ኢንዱስትሪው ሊኖራቸው የሚገባውን ድርሻ ማጎልበት አልተቻለም። ከዚህ አንፃር የግንባታ ግብዓቶች አሰራሮችና ቴክኖሎጂ ሽግግር ማድረግ ለህንፃው ዘርፍ የላቀ ድርሻ እንደሚኖረው ሲታመን ከዚህ ጋር ተያይዞ የሚከተሉት ጉዳዮች እንደ ምክንያት ይጠቀሳሉ።

- 1) የፋብሪካ ምርቶች አቅርቦት በሀገራችን ኢንዱስትሪው በሚፈልገው ደረጃ ያለመሆኑ፤

- 2) አማራጭ ሀገር በቀል የግንባታ ቁሳቁሶች የመጠቀም ባህል አለመዳበር፤
- 3) የተሻሻሉ አገር በቀል ቁሳቁሶችን ለማምረት የሚረዱ የምርምር ተቋማት አለመስፋፋት፤
- 4) የግንባታ ቁሳቁስ አምራች ድርጅቶች በአገራችን ተስፋፍተው አለመገኘት፤
- 5) አንዳንድ የግንባታ ቁሳቁሶችን ለማምረት የሚያስፈልጉ የማሽኖች ዋጋ ውድ መሆን፤
- 6) በአገር ውስጥ የሚመረቱና ከውጭ የሚገቡ የግንባታ ቁሳቁሶች በአጠቃቀም ጉድለትና በዲዛይን ምክንያት ያለ አግባብ መባከን፤
- 7) ለግንባታው የሚውል የሀገሪቱ መጠነ ሰፊ ሀብት ያለመታወቅ ወይም በማፈላለግ ሂደት አተኩሮ ያለመሥራት፤
- 8) የተሻሻሉ የአገንባብና የግንባታ ቴክኖሎጂዎች በማፈላለግ የተገኙትን በማላመድ፣ በማስረጃና በማሰራጨት ረገድ በባለቤትነት የሚሠራ አካል አለመኖር የሚሉት ናቸው።

በመሆኑም የሀገራችን ምርምርና የቴክኖሎጂ አቅም ለማሳደግ ከሀገር ውጭ የሚመጡ የግንባታ ምርቶችን የመተካት፣ የሀገር ውስጥ ምርት እንዲጨምር የማድረግ፣ የተሻሻሉ የዲዛይን፣ የመሣሪያና የአገንባብ ቴክኖሎጂዎችን የማላመድና የመጠቀም ሁኔታዎች ላይ አተኩሮ እንዲሠራ ማመቻቸት ያስፈልጋል።

**2.3. የሕንፃ ግንባታና የመሬት አጠቃቀም ህጋዊነትን የተከተለ ያለመሆን**

ህንፃ ግንባታና መሬት አጠቃቀም እጅግ የተቆራኙ በመሆናቸው ሁለቱንም አስተሳስሮ ማየት ለልማታዊ ፖለቲካል ኢኮኖሚ ሥርዓት ግንባታችን መሠረታዊ ሆኖ ይታያል ። ከዚህ አንፃር ልማታዊ መሬት አጠቃቀማችን በህንፃ ግንባታ ሂደት የምንከተላቸው አሰራሮች የሚሰጡ አመራሮች በይዘትም ሆነ በአቅጣጫ የሀገራችንን ኢኮኖሚ አቅም ከግምት ያስገባ፣ መሬትን ለልማትና በቁጠባ የሚጠቀም፣ መሠረታዊና ተቀባይነት ያላቸውን ዓለም አቀፍ መርሆዎችና መስፈርቶች ላይ የተመሠረተ አይደለም። በከተሞቻችን ያለው ልምድ እንደሚያሳየው መሬትን አስፍቶ በመያዝ ጦም ማሳደር፣ ግንባታ ጀምሮ ሳያጠናቅቁ በጅምር ግንባታ የመሬት ንግድ የማጣጣፍ እና የኪራይ ስብሰባ ተግባር እና አመለካከት በሰፊው ይታያል። በሌላ በኩል ለተስተካከለ ህንፃ ግንባታ በጥናትና በምርምር የተደገፈ የከተማ ኻላን አቅም መገንባት ወሳኝ ይሆናል። መሪ ኻላን፣ አካባቢ ልማት ኻላንና ዝርዝር ኻላን ያላቸው ከተሞች መኖር የህንፃ ግንባታ ልማቱን ለማከናወን መሠረት ቢሆንም በሀገራችን እነዚህ ተሟልተው ወደ ህንፃ ግንባታ ሚገባበት ሁኔታ የለም።

ከመሬት አጠቃቀም ጋር ተያይዞ የህንፃዎች ግንባታ በፌደራል፣ በክልል ወይም በከተማ አስተዳደር በፀደቁ ሀገራዊ ወይም ክልላዊ ወይም ከተማ ነክ አጠቃላይ ፕላን ድንጋጌዎች እንዲመራ የህንፃ አዋጅ ቁጥር 624/2001 ወጥቷል። በህንፃ ግንባታዎች ኢንዱስትሪ ለነዋሪውና ለህብረተሰቡ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ አገልግሎቶችን የሚሰጡ ህንፃዎች በከተማው መሪ ፕላን የተቀመጡ የህንፃ አጠቃቀሞችን፣ ክፍታዎችንና የሰፈር ወይም የአካባቢ ፕላን ገፅታዎችን

መሠረት ያደረገ የፕላን ስምምነት እየተዘጋጀላቸው፤ ዲዛይናቸውን በመመርመር፤ የግንባታ ክትትል በማድረግና የመጠቀሚያ ፈቃድ እየተሰጣቸው ወደ አገልግሎት እንዲገቡ መደረግ ሲኖርበት በሀገራችን ብዙ ከተሞች አዲስ አበባን ጨምሮ ብዙ ግንባታዎች ከዚህ አሠራር ውጭ ሲካሄድ ይታያል።

**2.4. የኢንፎርሜሽን ግንባታና አካባቢ ጥበቃ**

**2.4.1 በኢንፎርሜሽን ግንባታዎች ለተፈጥሮ አካባቢ አጠባበቅ ትኩረት ያለመስጠት**

ኢንፎርሜሽን ግንባታ በተፈጥሮ አካባቢ ላይ ከሚያደርሳቸው ጥፋቶች ውስጥ ግንባታ የሚከናወንባቸው ቦታዎች፤ የተፈጥሮ የግንባታ ቁሳቁሶች ማምረቻ ቦታዎችና የፋብሪካ የግንባታ ዕቃዎች ማምረቻ ቦታዎች በአካባቢ ላይ የሚያደርሱት ብክለት ዋነኛው ነው። የግንባታ ዕቃዎች የምርት ሂደት ከተፈጥሮ አካባቢ ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት ያለው ሲሆን ለደኖች መራቆት፤ ለአየር እና ውሃ ብክለት፤ ለአፈር መሸርሸርና ለአካባቢ ብክለት የራሳቸው አስተዋጽኦ አላቸው። በከተሞች በሚደረጉ የግንባታ ሥራዎችም የግንባታ ተረፈ ምርቶች በየመንገዱና በመኖሪያ አካባቢዎች የሚከማቹ መሆናቸው ነዋሪዎችን ለተለያዩ አደጋዎች በማጋለጥ ላይ ይገኛሉ። በመሆኑም በኢንፎርሜሽን ግንባታ ሥራዎች ለተፈጥሮ አካባቢ ትኩረት ሰጥተው ካልተከናወኑ በኢኮኖሚያዊ፣ ማህበራዊና ባህላዊ እሴቶች ላይ የሚደርሰው ጉዳት ቀላል የሚባል አይደለም።

በሀገራችንም በተለይ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ለአካባቢ ጥበቃ ትኩረት እየተሰጠ የመጣ ቢሆንም ከኮንስትራክሽን ጋር በተያያዘ የሚመጣው የአካባቢ ብክለትና በደኖች ላይ የሚደርሰው ጉዳት ለመቀነስ የሚያስችል ሥርዓትም አልተዘረጋም። ለእነዚህ በአካባቢ ሀብት ላይ ለሚፈጠሩ ችግሮች መከላከል ከሚጠቀሱት ምክንያቶች ዋነኞቹ፡-

- 1) በኮንስትራክሽን ኢንፎርሜሽን ግንባታ ላይ ደህንነት ተገቢው ትኩረት ያለመስጠት፤
- 2) ለተፈጥሮ ሀብት አጠባበቅ ትኩረት ያለመስጠት፤ ልማትንና የተፈጥሮ አካባቢን ለማቆም የሚያስችል ስልት በመቅረጽ ለመተግበር ያለመሞከር፤ ጥንቃቄም ያለማድረግ፤
- 3) የአካባቢ ተጽዕኖ ግምገማ (EIA - Environmental Impact Assessment) ያለማድረግ፤ ቁጥጥር ያለመኖሩ ወይም ደካማ መሆኑ እና የአስፈጻሚው አካል የቁጥጥርና ድጋፍ አቅም አናሳ መሆኑና ቅንጅታዊ አሰራር ያለመኖር ናቸው።

**2.4.2 የኮንስትራክሽን ኢንፎርሜሽን ግንባታ የጤንነት እና ደህንነት ጉዳይ አሳሳቢ እየሆነ መምጣቱ**

የኮንስትራክሽን ሥራ ብዙ የሰው ኃይልን የሚያሳትፍ እንደመሆኑ መጠን ጥንቃቄ ካልተወሰደ በኢንፎርሜሽን ግንባታ የተሰማሩ ሰዎችንም ሆነ በሥራው አካባቢ የሚገኙትን አካላት ለከፍተኛ ጉዳት የሚያጋልጥ ነው። በኢንፎርሜሽን ግንባታ የሚታየውን ጉዳትና የጤና መታወክ ቅድመ ዝግጅትና ጥንቃቄ በማድረግ የጉዳት መጠኑን መቀነስ የሚቻል ቢሆንም ይህ ባለመደረጉ ጉዳቱ አሳሳቢ ደረጃ ላይ ይገኛል። በሀገራችን በተለያዩ አካላት በሚካሄዱ

ትላልቅ የግንባታ ሥራዎች በዘልማድ ከሚደረጉ ዝግጅቶችና ጥንቃቄዎች በስተቀር የሠራተኛውን ጤንነትና ደህንነት ለመጠበቅ የሚያግዙና የሚያስገድዱ ደንቦች የሌሉ በመሆኑ በግንባታዎች አካባቢ ከሞት እስከ ዝቅተኛ የጤና መታወክ የሚደርሰው አደጋ ቀላል የሚባል አይደለም።

የግንባታ ደህንነትና ጤና የሚያረጋግጡ ህጎች ባለመቀረባቸውና በግንባታው ላይ ለሚሰማሩ አካላት የደህንነት ጉዳዮች ላይ ሥልጠናና ግንዛቤ ማስጨበጫ ባለመስጠቱ ምክንያት ለሚፈጠሩና እንደመንስኤ አዘውተረው ለሚጠቀሱት ችግሮች፡-

- 1) በፕሮጀክት ሳይት ለሠራተኞች የደህንነትና ራስን አደጋ ላይ የሚጥል ሥራ እንዳይሰሩ የሚያስችል ስልጠና እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- 2) በግንባታ ቦታዎች የግንባታ መሳሪያዎችና መከላከያ ልብሶች እንዲሟሉ ይደረጋል፤
- 3) አነስተኛ ጉድጓዶች ሆነው ሊያደናቅፉ የሚችሉና የመከላከያ ምልክት የሌላቸው አካባቢዎችን እንዲስተካከሉ ይደረጋል፤
- 4) መወጣጫዎች (Scaffoldings) እና መሰላሎች በብረት እንዲሰሩና በባለሙያ ብቻ እንዲገጠሙ ይደረጋል፤
- 5) ተጀምረው ያልተጠናቀቁ ሥራዎች ካሉ ማስታወቂያ እንዲለጠፍና የተላላጡ የኤሌክትሪክ መስመሮችን እንዲጠገኑ ይደረጋል፤
- 6) የአደጋ ጊዜ መውጫዎችን በማዘጋጀት ክፍት እንዲሆኑ ይደረጋል፤
- 7) መርዛማና አደጋ ሊያስከትሉ የሚችሉ ነገሮችን ሠራተኞች እንዲያውቁቸው በማድረግ፣ የኮንስትራክሽን ቦታዎችን ማጠርና ከውጪው ጋር በመለየት ፕሮጀክቶች እንዲከናወኑ ይደረጋል፤

**2.5. በህንጻ ኮንስትራክሽን አዋጪ አሠራሮች ያለመዘርጋቱ**

የህንጻ ኢንዱስትሪ ልማት በርካታ ብክነት የሚታይበት፣ ለሙስናና ብልሹ አሰራር የተጋለጠበት፣ የሥራ ጥራት መጓደል የሚታይበት፣ የወጪ ንረት የሚስተዋልበት፣ ብቃት የሌለው አመራር የሚታይበት፣ በድምሩ በኪራይ ሰብሳቢነት መሠረት ላይ የተገነባ የኮንስትራክሽን አመራር መኖሩና ከዚህ የሚመነጨ ዝርዝር ችግሮችን የሚስተዋልበት ነው። በመሆኑም፡-

- 1) በህንጻ ግንባታው ብቃት ያለው አመራር ለመስጠት የሚያስችሉ በርካታ የአሰራር ሥርዓቶች /ከዲዛይን፣ ከቁጥጥር እና ፕሮጀክት አስተዳደር/ ጋር ተያይዞ ያሉትን በመፈተሽ እንዲስተካከል ማድረግ፤
- 2) በህንጻ ግንባታ ጥራትና ደህንነት እንዲሁም ወጪ ቆጣቢነት አስተማማኝ መሆኑን ማረጋገጥ፤
- 3) የህንጻ ግንባታዎች አፈፃፀም መሠረታዊ የሆኑትን ዲዛይንና ግንባታ ጊዜ አጠቃቀም ልዩ ትኩረት በመስጠት ጥራትን ማረጋገጥ፤

- 4) በዘርፉ ተዋናይ የሆኑት ሁሉ ለተሳካ ውጤት በመደጋገፍ ለመስራት የሚያስችላቸው የፖለቲካም ሆነ የቴክኒካዊ አመራር መድረክ መፍጠር፤
- 5) የግንባታ ስራዎቻችን ዕድገት እያሳዩ ከመሄድ ጋር ተከትሎ የመጣውን የግንባታ ዋጋ ንረትና ያልተስተካከለ ግብይት መቆጣጠር የሚያስችለን አሰራር መፍጠር፤
- 6) ሥር ነቀል ለውጥ ለማምጣት የሚያስችል ጠንካራ ፖለቲካዊና ቴክኒካዊ አመራር በየደረጃው በመፍጠር በምንገነባው ልማታዊ ፖለቲካል ኢኮኖሚ የኮንስትራክሽን እንድንታ ተቃኝቶ አመራራችን ከውጤት ጋር ተያይዞ እየተመዘነ ፈጣን ለውጥ ሊያመጣ በሚችልበት አቅጣጫ ለመምራት የሚያስችል ቁርጠኝነት በመፍጠር በዘርፉ የሚታየውን ኪራይ ሰብሳቢነት ማፈራረስ ዋና ዋና ትኩረት የሚሰጥባቸው ከአዋጪነት ጋር የተያያዙ ጉዳዮች ናቸው።

**3. የስትራቴጂው አስፈላጊነት**

የሀገራችንን የህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪ በተሟሉ ህጎች የሚመሩ ባለመሆናቸው፣ ምሉዕ የሆነ የተዘረጉ የአፈፃፀም ሥርዓቶች፣ ክትትልና ቁጥጥር እንዲሁም ለሥርዓቶቹ የሚመጥኑ አደረጃጀቶች ያለመኖር የህንፃ ግንባታዎች ጥራት በተገቢው ደረጃ ለማስጠበቅ፣ በታቀደው ጊዜና በተያዘው በጀት ለማጠናቀቅ አልተቻለም። የህንፃ ግንባታው ኢንዱስትሪ የሚጠበቅበትን ድርሻ ለመወጣት ባለመቻሉ መንግስት ከፍተኛ መዋዕለ ንዋይ በማፍሰስ የሚያካሂዳቸው ልማቶች ለወጪ መጨመርና መጓተት አደጋዎች የተጋለጠ፣ ተጠቃሚውም የህብረተሰቡ ክፍል የሚፈለገውን ግልጋሎት እንዳያገኝ አድርጎታል።

በኢንዱስትሪው እስካሁን ይጠበቅበት ከነበረው በላቀ በዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የተቀመጠውን የገዘፈ የህንፃ ኮንስትራክሽን ፍላጎት ተልዕኮ ለመወጣት የሚያስችል አቅም መፍጠር ያስፈልጋል። በጥቅሉ የሚከተሉት ሁለት ዓቢይ ምክንያቶች የስትራቴጂውን አስፈላጊነት ያጎሉታል። የመጀመሪያው ግልፅ የአሠራር ሥርዓት በህንፃ ኢንዱስትሪው ለማስፈን መልካም አስተዳደርን ማረጋገጥ ወሳኝ በመሆኑ፣ ሁለተኛው የህንፃ ኢንዱስትሪው በመጠን ከዓመት ዓመት እደገና እየጎለበተ በመምጣቱ ዘርፉ ለሀገሪቱ ኢኮኖሚ የሚያበረክተውን አስተዋፅዖ ቀጣይነት ባለው መንገድ እንዲያበረክት ማድረግ ናቸው።

የጎደሉትን የህግ ማዕቀፎች የተሟሉ እንዲሆኑ ለማድረግ እና ኢንዱስትሪው አቅም በማሳደግ ወደ ተወዳዳሪነት ለማሸጋገር የሚጠይቁ ዋና ዋና ሥራዎችን ለመለየት እና ወደ አፈፃፀም ለመግባት የሚያግዝ አቅጣጫ የነደፈ ይህ የህንፃ ኮንስትራክሽን ማስፈፀም አቅም ግንባታ ስትራቴጂ መቅረብ አስፈላጊ ሆኗል።

**4. የስትራቴጂው ራዕይ ዓላማና መርሆዎች**

**4.2. የስትራቴጂው ራዕይ**

በከተሞች የኗዎሪውን ምችት፣ ጤናና ደህንነት የሚጠብቁ፣ በተወዳዳሪነት መስፈርት የተገነቡ ህንፃዎች እና በዓለም-አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ የሆነ የህንፃ ኮንስትራክሽን የገበያ ሥርዓት በ2012 ተፈጥሮ ማየት ።

**4.3. ዓላማዎች**

የህንፃ ኮንስትራክሽን ፖሊሲና ስትራቴጂ በመንደፍ የኢትዮጵያ ህንፃ አዋጅ፣ ደንብና ተያያዥ መመሪያዎች እንዲሁም የህንፃ ግንባታ ማንዋሎች፣ ስታንዳርዶችና ኮዶች ሁሉ አቀፍ ይዘታቸው በተሟላ መልኩ በመገንዘብ ህግጋቶቹን ለማስፈፀም የሚያስችል አቅም ለመፍጠር ነው። በዚህም መሠረት ወደ አተገባበር በመግባት፡-

- 1) በአምስት ዓመቱ የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ተግባራዊ በሚደረጉ የተለያዩ የመንግስት የልማት ፕሮጀክቶችንና የግሉን ዘርፍ በመደገፍ ሂደት የሚሳተፉ ነባር ኢንተርፕራይዞችን የሥራ ዕድል እንዲፈጠሩላቸው ማድረግና አዳዲሶችንም በማቋቋም ወደ ስራ ማስገባት በዚህም የሕንጻ ኢንዱስትሪውን ቀጣይነት ባለው መልኩ ማጠናከርና መጠነ ሰፊ የሥራ ዕድል ለዜጎች መፍጠር፤ በዘርፉ የሚሰማሩ ተዋናዮች በሂደቱ እየተመዘኑ የሙያ ደረጃቸው የሚረጋገጥበት ሥርዓት መዘርጋት፤
- 2) ከውጪ የሚገቡ የህንጻ ግብዓቶችና መሣሪያ አቅርቦት ፍላጎት በሀገር ውስጥ ምርት የሚተኩበትን ሥርዓት በመከተል የሀገር ውስጥ አቅርቦትን ማሳደግና ያለንን ውስን አቅም በላቀ ደረጃ በመጠቀም ሀገራዊ የማምረት አቅም መገንባት፤
- 3) በየደረጃው የሚኖር ጠንካራ የፕሮጀክት አመራር በመፍጠር፣ ሥርዓቶችን በመፈተሽና በማሻሻል እንዲሁም በተቀናጀ ዕቅድ የባለድርሻ አካላትን ሚና አጎልብቶ የመንግስት የልማት ፕሮግራሞች በጥራት፣ በተያዘላቸው መርሃ ግብሮች እና ወጪ ቆጣቢ በሆነ መንገድ እንዲፈፀሙ፤
- 4) የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዱን መሠረት ያደረገና የልማት ፕሮግራሞችን ዕውን ለማድረግ እንዲያስችል ሰፊ የአቅም ግንባታ ሥራዎችን በመስራት የህንጻ ኢንዱስትሪውን ተወዳዳሪ ማድረግ፤
- 5) የህንጻ ግንባታ አፈጻጸም ዝቅተኛውን ተቀባይነት ያለው ስታንዳርድ እና የአፈፃፀም አፕራክሽን ማንዋል እንዲሁም የክትትልና የቁጥጥር ዝርዝር መስፈርት /check list/ እንዲኖር በማድረግ የህንጻዎችን እና የተጠቃሚውን ደህንነት ማረጋገጥ፤

**4.4. መርሆዎች**

- 1) በሕንጻ ኢንዱስትሪ የሚፈጠረው ሰፊ ጊዜያዊ የስራ ዕድል ግንባታዎቹ በሚከናወኑባቸው አካባቢዎች የሚገኙ ዜጎችን እንዲሳተፉ በማድረግ ከልማቱ ተጠቃሚ የማድረግ መርህ መከተል፤

- 2) በየደረጃው የሚከናወኑ የህንጻ ሥራዎቻችን የሚፈለገውን የጥራት ደረጃ ማሟላት፣ በአፈጻጸም ሂደት የግንባታ ግብዓቶች ጥራት፣ የሰው ሃይል ብቃት፣ የአሰራር እና አመራር እንዲሁም የተቀናጀ አሰራር ማስፈን፣ የወጪንና ጊዜ ብክነትን በመከላከል የልማት ዓላማዎቻችንን የማሳካት መርህ መከተል፣
- 3) በህንጻ ግንባታ ሂደት የሃገር ውስጥ አቅምን ማዕከል ማድረግና በላቀ ሁኔታ ያለውን አቅም አሟጦ የመጠቀም መርህ መከተል፣
- 4) በሃገሪቱ ህንፃ ግንባታ አፈጻጸም ሂደት መሬትን በልማታዊና በቁጠባ መጠቀም ስርዓትና በአሰራሩም ግልፅኝነትና ተጠያቂነት የማስፈን መርህ መከተል፣
- 5) ሰፊ፣ የተረጋጋና ፍትሃዊ የገበያ ውድድር የሚፈጠርበትን ሁኔታ ማመቻቸት፣ ሁሉንም የመንግሥትና የግሉ ዘርፍ ህንጻ ኘሮጀክቶች በአነስተኛ ወጪ፣ በተቀመጠላቸው የጊዜ ሰሌዳና በተሻለ የጥራት ደረጃ መፈፀም እና ምርታማነትንና አዋጭነትን የማረጋገጥ መርህ በዋናነት ተለይተዋል።

## II. የህንጻ ግንባታ ስትራቴጂና የአፈጻጸም ስልቶች

በሀገራችን በመጨረሻው አምስት ዓመት በመንግስትና በግሉ ሴክተር ታቅደው ለሚካሄዱት በርካታ የህንጻ ግንባታ ስራዎች ሊተገብር የሚችል ተመጣጣኝ የህንጻ ኮንስትራክሽን የማስፈጸም አቅም መገንባት ያስፈልጋል። በመንግስት ፕሮግራሞች የታቀፉ የዩኒቨርሲቲ፣ መኖሪያ ቤቶች፣ ማዳበሪያ፣ ስኪር፣ የስፖርት ማዕከላት፣ ሆስፒታሎች፣ የአውቶብስ መነካሪያ፣ አዳራሾች እንዲሁም ልዩ ልዩ አገልግሎት ሰጪ ተቋማት (ወዘተ... ግንባታ) በሰፊው እንደሚኖር የሚገመት ሲሆን በግሉ ዘርፍም በሪል ስቴት፣ ድብልቅ አገልግሎት፣ የገበያ ማዕከላት፣ ሆቴሎች፣ ዘመናዊ አዳራሾችና የሲኒማ ማዕከላት፣ ፋብሪካዎች ወዘተ ... ከዲዛይን እስከ ግንባታ ብሎም ለአገልግሎት መብቃት ሂደት አፈጻጸሙ ውጤታማ እንዲሆን ማድረግ ያስፈልጋል።

ይህ ስትራቴጂ ኢንዱስትሪው ያሉበትን ክፍተቶች የማጥበብ አካሄድ እና ያለውን አቅም ለልማት አሟጦ መጠቀምን ጎን ለጎን በማስኬድ ከሚመለከታቸው ተቋማት ጋር በመሆን የሰው ኃይል እንዲጎለብት፣ ሰፊ የሥራ ዕድል በየአካባቢው እንዲፈጠር፣ ከሁሉም በላይ ደግሞ የሕንጻ ኢንዱስትሪው ልማት ጥራትና ደህንነት መረጋገጥ የአሰራር ስርዓት ማሻሻል እና የግንባታ መሣሪያዎችና ዕቃዎች አቅርቦት በሀገር ውስጥ የመተካት አቅጣጫ ይከተላል። በዘርፉ የልማት ሂደት ዋናው ማጠንጠኛ ጉዳይ የማስፈጸም አቅም ግንባታ ስራ ሲሆን ኢንዱስትሪው የሀገር ውስጥ ፍላጎትን በመሸፈን በዓለም አቀፍ ደረጃ ተወዳዳሪ እንዲሆን ለማብቃት የሚከተሉት ስትራቴጂዎችና አፈፃፀም ስልቶች ተነድፈዋል።

### 1. የአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ልማትና ሥራ ዕድል ፈጠራ

በህንጻ ኢንዱስትሪው በስፋት ተሰማርተው የሚገኙትን የልምድ ስራ ተቋራጮች ወይም Informal Contractors/ ተመዝግበውና ሙያቸው የሚመዘንበት ሥርዓት ተዘርግቶ ተግባራዊ ይደረጋል። የልማት ፕሮጀክቶች ለነባር ኢንተርፕራይዞች የሥራ ዕድል እንዲፈጥሩላቸው ማድረግና አዳዲሶችንም በማቋቋም ወደ ስራ ማስገባት ይቻል ዘንድ የሚከተሉት ግቦች ተጥለዋል።

#### 2.1 ዋና ዋና ግቦች

- 1) የሥራ ተከታታይነትን በማረጋገጥ የሚደራጁ ኢንተርፕራይዞችን የእለት ከእለት የአቅም ግንባታ ድጋፍ የሚያደርጉ አማካሪዎች (Industry extension agent) በመመደብ የወጣቶቹን አመለካከት እና ሙያ ለማሳደግ፣ የቁጠባ ባህላቸውን ለማሻሻል እና የብድር አመላለስ ብቃታቸውን ለማስተካከል እንዲደገፉ ይደረጋል።
- 2) በህንጻ ኢንዱስትሪው 500,000 ቋሚና ጊዜያዊ የሥራ ዕድሎች በመፍጠር ለየሥራው ዓይነት ተስማሚ የሆነ ሙያ እንዲኖራቸው የአሠራር (working methodology) የሥልጠና ሰነድ በመቅረፅ እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።

**2.2 ማስፈፀሚያ ስልቶች**

- 1) የህንጻ ፕሮጀክቶች በአነስተኛ ቴክኖሎጂና በሰው ጉልበት ሊሠሩ የሚችሉ ሥራዎችን በመለየት አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በስፋት እንዲሳተፉ ማመቻቸት፤
- 2) በህንጻ ፕሮጀክቶች ለሚሳተፉ አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ሥልጠናና የብድር አገልግሎት ማመቻቸት፤
- 3) በአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚሠሩ የህንጻ ግንባታ ሥራዎች ጥራት እና ተወዳዳሪነት የሚያስጠብቁ ሥርዓቶችን መጠቀም፤

**2. የሰው ኃይል ልማት ሥራ**

በህንጻ ኢንዱስትሪው በክህሎቱ ያደገና የበቃ የሰው ሃይል ስምሪት እንዲኖር፣ የሚታየውን የሙያ ቁጥርና ስብጥር ከሚያስፈልገው መጠን ጋር ማመጣጠን ያስፈልጋል። በዚህ መሠረት የሚፈለገውን ባለሙያ በመጠን፣ በዓይነትና በጥራት በማፍራት ለግንባታ ሥራዎች ጥራት፣ ወጪ እና ጊዜ ደረጃውን የጠበቀ የሙያ ግልጋሎት እንዲሰጥ ይደረጋል። የእድገት እና የትራንስፎርሜሽን ዕቅዱ በግብ ከያዛቸው ከፊዚካላዊ ውጤቶች በተጨማሪ የሥራ ዕድል ፈጠራን ዋነኛ የዓላማው ማጠናጠኛ በማድረግ ወደ ዕቅዱ አፈፃፀም የሚያደርሱን ነገሮች እና ነገሮች ሲቀረፁ የሰው ኃይልን በተለይም በመካከለኛ፣ በዝቅተኛ ደረጃ የሰለጠነ እና ያልሰለጠነ የሰው ኃይልን በሰፊው የሚጠቀሙ አማራጮችን ማስቀመጥ ይጠበቃል። ይህንን ማድረግም ሥራዎችን እንደየክብደታቸው እና የሰው ኃይል ፍላጎታቸው መከፋፈል እና በዕውቀት ብዙዎች ሥራዎች በመካከለኛ እና በዝቅተኛ ደረጃ እና ሰፊ የሥራ ዕድል በሚፈጥር አካሄድ እንዲከናወኑ ይደረጋል።

**1.1. ዋና ዋና ግቦች**

- 1) በሕንፃ ኮንስትራክሽን በየትኛውም ደረጃ የሚመደብ የሰው ኃይል ለምድቡ በምዘና የተረጋገጠ ዕውቀት እና ክህሎት ያለው እንዲሆን በማድረግ ለዚህም ዕቅዱን ለማስፈፀም የሚፈለገውን የሰው ኃይል በየደረጃው በመከፋፈል ለማወቅ በምዘናና ምዝገባ የታዘዘ እንዲሆን ይደረጋል፤
- 2) በሕንፃ ኢንዱስትሪው በምዝገባ እና በምዘና ያለንን በመካከለኛ ደረጃ እና በተግባር (practice) የሰለጠነ የሰው ኃይል ከተለየ በኋላ በየዘርፉ የሚገለገውን በትምህርት ሚኒስቴር አማካይነት ከአስፈፃሚዎች ተቋማት ጋር በተሳሰሩ ሥልጠናዎች እንዲሟሉ ይደረጋል፤
- 3) ታላላቅ ኩባንያዎች በሥራቸው የሥልጠና ማዕከላት እንዲኖሯቸው ይደረጋል፤

- 4) በኩባኒያዎችና በባለሙያዎቻቸው በሚደረግ የቅድሚያ ስምምነት መሠረት ለሚካሄድ ስልጠና የባለሙያዎች የማቆያ (retention) ሥርዓት ተዘጋጅቶ ስራ ላይ ይውላል፤
- 5) ለህንጻ ግንባታ ሴክተር የተዘጋጁትን የተለያዩ የብቃት ደረጃዎች (occupancy) በመጠቀም፣ ተጨማሪ ደረጃዎችን በመለየት እና የሙያ አድጎት መሠላል በመፍጠር የሚሰጡ የሥራ ላይ ሥልጠናዎች በበቂ እውቀት በፖኬጅ መልክ እንዲዘጋጁ በማድረግ ባለሙያዎች ደረጃ በደረጃ ከፍ ወዳለ ዕርከን እንዲያድጉ ይደረጋል።
- 6) የሥራ ተከታታይነትን ማረጋገጥ፣ የኢንተርፕራይዥን ቁጥር ከታቀደው የሥራ መጠን ጋር አጣጥሞ መገመት እና የሙያ ብቃታቸው እንዲያረጋገጥ ይደረጋል።
- 7) ከ2003 እስከ 2007 ባሉት ዓመታት የምህንድስና/ኢንጅነሪንግ ስልጠና ከአጠቃላይ የዩኒቨርሲቲዎች የማሰልጠን አቅም ቢያንስ 40 በመቶ ድርሻ እንዲኖረው የተጀመረው ሥራ ተጠናቅሮ እንዲቀጥል ይደረጋል።
- 8) ከ2003 እስከ 2007 ባሉት ዓመታት የምህንድስና (ኢንጅነሪንግ) ስልጠና በኢንዱስትሪው ከሚያስፈልገው የሙያ ቁጥርና ስብጥር መጠን ጋር የተመጣጠነ እንዲሆን ይደረጋል።
- 9) የቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማትን (TVET) በማጠናከርና በማደራጀት በቂ ቁጥርና የሙያ ብቃት ያላቸው መካከለኛ እና ዝቅተኛ ባለሙያዎች እንዲሰለጥኑ፣ በምዘናና ምዝገባ ሥርዓት ውስጥ እንዲያልፉ ይደረጋል።
- 10) የዝቅተኛ፣ የመለስተኛ እና ከፍተኛ ባለሙያዎች የአጭር እና የመካከለኛ ሥልጠና እና የክህሎት ፍላጎት ዳሰሳ ጥናት በማድረግ ቀጣይነት ያለው የምዘና ስልጠናና ብቃት ማረጋገጫ ስርዓት ይዘረጋል፤
- 11) የገበያ ክፍተት በሚታይባቸው ዘርፎች በልዩ ልዩ አስፈጻሚ መሥሪያ ቤቶች በመስራት ላይ የሚገኙ ባለሙያዎች በማደራጀት 40 በሥራ ተቋራጭነት እና 20 በአማካሪነት እንዲደራጁ ይደረጋል፤
- 12) ከትምህርት ሚኒስቴር ጋር በቅንጅት በመስራት ለያዘነው የልማት ምዕራፍ እንደሚያስፈልጉ ለሚገመቱ 400,000 መለስተኛ ባለሙያዎች በልዩ ልዩ መስክ ስልጠና እና የክህሎት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት ይሰጣል፤
- 13) የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ያሏቸው አምስት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት የምክር አገልግሎት ሥራዎች ላይ እንዲሳተፉ ይደረጋል፤
- 14) በዘርፉ የሰው ኃይል ልማት ሥራ አፈጻጸም የሌቶች ተሳትፎ እንዲጎለብት ሁኔታዎች ይመቻቻሉ።
- 15) በህንፃ ዲዛይንና ግንባታ 1,000 የሚደርሱ የውጪ ሃገር ባለሙያዎች በማስመጣት የሥራ ላይ ስልጠና እንዲሰጡ በማድረግ የክህሎት ሽግግር እንዲፈጠር ይደረጋል።
- 16) የሕንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የሙያ ማበልፀጫና የጥራት ማረጋገጫ ማዕከላት (Center of Excellence ) እንዲቋቋሙ ይደረጋል።

17) 525 አስፈጻሚ አካላት በወጡ ሕጎች፣ በዲዛይንና ቁጥጥር/ምርመራ፣ በግንባታ ቁጥጥር፣ በግንባታ አስተዳደር፣ በሕንጻ ግንባታ አሠራሮች ቅድመ ዝግጅት በማድረግ በተሟላ መልኩ እንዲሰለጥኑ ይደረጋል።

**1.1 ማስፈጸሚያ ስልቶች**

- 1) ለህንጻ ኢንዱስትሪው የሚያስፈልገውን የሰው ኃይል በየሙያውና ደረጃው በሚመለከታቸው አካላት ማሰባሰብ፤
- 2) በምዘናና ምዝገባ ሥርዓት ያለውን የሰው ኃይል መረጃ መያዝ፤
- 3) የቴክኒክና ሙያ ትምህርትና ሥልጠና ተቋማት አቅም ግንባታ
  - በሀገሪቱ የተገነቡ ልዩ ልዩ የቴክኒክና ሙያ ማዕከላት የሚሰጡ የሙያና ክህሎት ምዘና ስራዎች፤
  - ለምዘናና ስልጠና የሚያስፈልጉ ወጪዎችን መጋራት፤
  - ከኢንዱስትሪው ፍላጎት አንጻር ለሚፈጠሩ አዳዲስ ዘርፎች ስልጠናና ብቃት ማረጋገጥ የሚያስችል ዝግጅት አቅም ግንባታ፤
- 4) የክፍተኛ ትምህርት ተቋማት አቅም ግንባታ
  - በዘርፉ ልማት ላይ የተመሰረተ ጥናትና ምርምር ማካሄድ፤
  - የትምህርት ካሪኩለሞች በተጨማሪም ከሀገራችን የግንባታ ፍላጎት ደረጃ ጋር እንዲተሳሰሩ ማድረግ፤
  - በሕንጻ ስታንዳርድ፣ ማኑዋል እና ኮድ ዝግጅት የቴክኒዎሎጂ ፋኩልቲዎችን አቅም ማሳደግ፤
- 5) የምህንድስና ሙያዎችን ማዕከል ያደረጉ የክፍያ ሥርዓት ይዘረጋል።

**3. የሥራ ተቋራጮችና የአማካሪ ኩባኒያዎች ልማት**

ደረጃውን ለጠበቀ ግንባታ ሆነ ለምክር አገልግሎት ዋነኛው መሠረት የሰው ኃይል አቅም ሲሆን ሌላው የተቋማቱ አደረጃጀትና ፍትሃዊ ተሳትፎ ነው። በሰው ኃይል ልማት ረገድ የሚደረገው ጥረት በትይዩ የሥራ ተቋራጮችና የአማካሪ ድርጅቶችን ልማት ከማገዙም በተጨማሪ በኢንዱስትሪ ብቃት እና በአደረጃጀት የተስተካከለ ቁመና ያለው የህንጻ አማካሪና ስራ ተቋራጮች ተሳትፎ ያጠናክራል።

**3.1 ዋና ዋና ግቦች**

- 1) በሕንጻ ኢንዱስትሪው ከመደበኛ ግብይት ውጪ ተሰማርተው የሚገኙ ሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪዎችና ባለሙያዎች ( Informal Contractors , Consultants & Professionals) እንዲመዘገቡ ይደረጋል፤

- 2) ለሕንፃዎች ደረጃ የሚመጥንና በመካከለኛ ደረጃ አዳዲስ የስራ ተቋራጮችን በማቋቋም፣ መካከለኛና ከፍተኛ ደረጃ ያሉ ነባር የህንጻ ሥራ ተቋራጮች ደረጃቸውን እንዲያሳድጉ በማመቻቸት የአገር ውስጥ ህንጻ ሥራ ተቋራጮች ቁጥር አሁን ካለበት ቢያንስ በ 60 በመቶ እንዲያደግ ይደረጋል፤ አቅማቸውም በየጊዜው እንዲያደግ ይደረጋል።
- 3) ለሕንፃዎች ደረጃ የሚመጥንና በመካከለኛ ደረጃ አዳዲስ አማካሪ ድርጅቶችን በማቋቋም፣ መካከለኛና ከፍተኛ ደረጃ ያሉ ነባር የህንጻ ዲዛይንና ቁጥጥር አማካሪዎች ደረጃቸውን እንዲያሳድጉ በማመቻቸት የአገር ውስጥ አማካሪ ድርጅቶች ቁጥር አሁን ካለበት ቁጥር በሁለት ዕጥፍ እንዲያደግ ይደረጋል፤ አቅማቸውም በየጊዜው እንዲያደግ ይደረጋል።
- 4) የአገር ውስጥ ህንፃ ሥራ ተቋራጮችና አማካሪዎች የፋይናንስ አቅም አጎልብተው የአገር ውስጥ የገበያ ፍላጎት እንዲሸፍኑ ይደረጋል።
- 5) በህንጻ ኢንዱስትሪ ዘርፍ የተሰማሩ ባለሀብቶች የልማታዊ ባለሀብት ዘመናዊ የኮንስትራክሽን አመራርና አደረጃጀት እንዲኖራቸው ስልጠና በመስጠት ዝግጁነታቸው እንዲረጋገጥ ይደረጋል።
- 6) ለልዩ ልዩ የምክር አገልግሎት ግዥ የሚጠየቁ የመግቢያ መሥሪያቸውን በማስተካከል ተጨማሪ አማካሪ ድርጅቶች ወደ ሥራዎች እንዲገቡ ማስቻል ተገቢ ይሆናል ። ይህን ማድረግ በተለያዩ መስኮች ልምድ ያላቸው ድርጅቶች እንዲኖሩ እና ዘርፉም የጠነከረ ውድድር ያለበት እንዲሆን ይደረጋል፤
- 7) ከውጪ ሃገር ለሚፈፀሙ የምክር አገልግሎቶች ግዢ የአገር ውስጥ አማካሪ ድርጅቶች በፕሮጀክት ትግበራው ላይ አጋዥ /Counter part/ ሆነው እንዲሰሩ የሚያደርግ አሠራር ተግባራዊነት ይበረታታል፤
- 8) በምክር አገልግሎት ዘርፍ የሚታየውን የሽፋን እና ስብጥር ጉድለት ለማጥበብ በልዩ ልዩ መሥሪያ ቤቶች ውስጥ በማገልገል ላይ የሚገኙ ባለሙያዎችን በተለያዩ ምድቦች /Catagories/ በአማካሪ አሃዶች እንዲደራጁ ይበረታታሉ፤
- 9) በዕቅድ ዘመኑ በሚከናወኑ ልዩ ልዩ የህንጻ ዲዛይንና ግንባታ ፕሮጀክቶች ማዕከል በማድረግ በአማካሪ ድርጅቶች ውስጥ የሚያገለግሉ ባለሙያዎች ያለባቸውን የዕውቀት፣ ክህሎት እና አመለካከት ችግሮች ለመቅረፍ እና ከነባር እና አዳዲስ ቴክኖሎጂ ጋር በአግባቡ ለማስተዋወቅ ተከታታይነት ያለው የሥራ ላይ ሥልጠና በሙያው የዳበረ ዕውቀት ባላቸው የውጪ ሀገር እና የሀገር ውስጥ ባለሙያዎች እንዲሰጥ ይደረጋል፤
- 10) በምክር አገልግሎትና በጥናትና ምርምር ዘርፍ የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ያሏቸው ከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ምሩቃኖቻቸውን ከሚቀበሉ አስፈፃሚ መሥሪያ ቤቶች ጋር ስምምነት በማድረግ በምርምር ሥራዎች፣ በአዋጪነት ጥናቶች፣ እና

በዲዛይን ሥራዎች ላይ በማሳተፍ ዘርፉን አግዘው የተቋማቸውን አቅም እንዲገነቡ ይደረጋል፤

- 11) በህንጻ ኢንዱስትሪው በየደረጃው የሚደረጉ የአቅም ግንባታ ድጋፎች በምቹ የውስጥ አደረጃጀት የታገዙ እንዲሆኑ 75 የአማካሪ እና 150 የሥራ ተቋራጭ ድርጅቶች የISO ወይንም ሌሎች አለም አቀፍ መስፈርቶችን ያሟላ ውስጣዊ ይዘት እንዲኖራቸው ይደረጋል፤
- 12) ለህንጻ የግንባታ ግዥ የሚጠየቁ የመወዳደሪያ መስፈርቶችን በማሻሻል ተጨማሪ ሥራ ተቋራጮች የውድድር ዕድል እንዲያገኙ ይደረጋል፤

### 3.2 ማስፈጸሚያ ስልቶች

- 1) ለሕንጻ ኢንዱስትሪ የሚመጥን የሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪዎች እና ባለሙያዎች ምዝገባ ስርዓት መቅረብ፤
- 2) የሀገር ውስጥ የሥራ ተቋራጮች እና አማካሪ ድርጅቶች ልምድ፣ ክህሎት፣ የቴክኖሎጂ አጠቃቀምና የፋይናንስ አቅም እንዲጎለብት ከውጭ ባለሀብቶች ጋር እንዲሠሩ ማመቻቸት፤
- 3) የሥራ ተቋራጮች እና አማካሪ ድርጅቶች የተሟላ አቋም እንዲኖራቸው የISO ወይንም የሌሎች ዓለም አቀፍ ደረጃ ሰጪዎች ያላቸውን የአሠራርና የአደረጃጀት ብቃት እንዲያስመዘኑ ማበረታታት፤
- 4) ሥራዎች በተሻለ ጥራትና ምርታማነት እንዲሠሩ ንዑስ የሥራ ተቋራጭነትን ማበረታታት፤
- 5) የሥራ ተቋራጮች እና አማካሪ ድርጅቶች በአንድ ጊዜ ከአቅማቸው በላይ ፕሮጀክቶች እንዳይዙ በተጠናከረ የመረጃ ሥርዓት መከላከል፤
- 6) የብድርና ዋስትና አሰጣጥ ሥርዓት ከፕሮጀክት የሥራ እንቅስቃሴ ጋር የተናበበ እንዲሆን ማድረግ፤

### 4. የህንጻ ግንባታ መሣሪያዎች አቅርቦት አቅም ግንባታ

የሀገር ውስጥ ህንጻ ሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪ ድርጅቶች፣ የግብዓት አቅራቢዎችና አምራቾች ለሥራ የሚያስፈልጓቸውን መሣሪያዎችና ማሽኖች አቅርቦት አቅም እንዲጎለብትና በህንጻ ግንባታ ዘርፍ ብቁና ተወዳዳሪ እንዲሆኑ ለማድረግ አስፈላጊው የፋይናንስ ድጋፍና ምቹ ሁኔታዎች ይፈጠራሉ፡፡

#### 4.1 ዋና ዋና ግቦች

- 1) የአገር ውስጥ ህንጻ ሥራ ተቋራጮችና አማካሪዎች የፋይናንስ አቅም አጎልብተው የአገር ውስጥ የገበያ ፍላጎት እንዲሸፍኑ ይደረጋል።
- 2) በሥራ ላይ የሚገኙት የኮንስትራክሽን መሣሪያና ማሽነሪ አከራይ ድርጅቶች አቅማቸው እንዲያደግና ፍትሀዊ የግብይት ሥርዓት እንዲፈጠር ይመቻቻል።
- 3) ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመተባበር መካከለኛ የጥገና አቅም ያላቸው የመንግስትና የግል ተቋማት የፋይናንስ ድጋፍ ተመቻችቶላቸው አቅማቸው እንዲያደግ በማድረግ ወደ ከባድ መሣሪያዎች ጥገና እንዲሸጋገሩ ይደረጋል።
- 4) ባለሀብቶችና አቅም ያላቸው ተቋማት ያላቸውን መሣሪያ ወይም አዳዲስ በማስመጣት ለኪራይ አገልግሎት እንዲያውሉ የመሣሪያ ሊዝ ሥርዓት ይመቻቻል።
- 5) የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችን በሃገር ውስጥ በሚፈጠር አቅም ደረጃ በደረጃ ለመስራት የሚያስችል የፋይናንስ፣ የሰው ኃይል፣ ግብዓት አቅርቦት ይመቻቻል።
- 6) በበርካታ ተቋራጮች እጅ የሚገኙ ሥራ ያልያዙ መሣሪያዎች ለመጠቀም በፕሮጀክት አስተዳደር ውስጥ የንዑስ ተቋራጭ አሰራር ሥራ ላይ እንዲውል ይደረጋል።
- 7) ከባድ እና ከፍተኛ ቴክኖሎጂ የሚጠይቁ (heavy and high-tech) መሣሪያዎች ጎን ለጎን መካከለኛ እና ቀላል የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችን ለመጠቀም የመካከለኛ እና ቀላል መሳሪያዎች እና የተመጣጠነ የጉልበት አጠቃቀም እንዲበረታታ ማስቻል እና ለዚህም በብቃት ማረጋገጫ መስፈርቶቻችን ውስጥ መካከለኛ መሣሪያዎች በአቻ ግምት እንዲካተቱ በማድረግ በቀጣይ መሣሪያዎቹ ደረጃ በደረጃ በአገር ውስጥ እንዲመረቱ ይደረጋል።
- 8) ከውጪ የምናስገባቸው መሣሪያዎች በመንግስት ላይ የሚያስከትሉትን የወጪ ጫና ለመቀነስ እና የቁጠባ ባህል እንዲዳብር ለማድረግ የፋይናንስ አቅርቦቱን ከንግድ ባንክ የብድር ፖሊሲ ጋር በማስተሳሰር እንዲሰራ ይደረጋል፣ የድህረ ሺያጭ አገልግሎትን ጨምሮ ለምናደርገው ግዥ የሚመጥን የማኑፋክቸሪንግ ዘርፍ አቅም ግንባታ ይሰራል።
- 9) አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች በመሳሪያዎች እና ሌሎች የመገልገያ ቁሳቁስ ግዢ ወቅትም ተጠቃሚዎችን ማሳተፍ እና የሚገዙት መሳሪያዎች እና ቁሳቁስ ጥራት፣ በቂ የመለዋወጫ እና የድህረ ሺያጭ አገልግሎት (after-sell service) እንዲኖር ይደረጋል።
- 10) በምዝገባ መስፈርቶች ውስጥ ያልተካተቱ የህንፃ ግንባታ መሳሪያዎች በአቻ ግመታ በምትክ መሣሪያነት እንዲያገለግሉ የሚያደርግ አሰራር በሥራ ላይ እንዲውል ይደረጋል።

- 11) በአገር ውስጥ የሚመራቱ እና ከውጪ አገር የሚገቡ 6 መካከለኛ እና አነስተኛ የግንባታ መሣሪያዎችን በምዝገባ መስፈርቶች ውስጥ በማካተት በአገር ውስጥ የማምረት አቅም እንዲበረታታ ይደረጋል።
- 12) ለመሣሪያ መግዣ ገንዘብ የሚቆጥቡ 300 ሥራ ተቋራጮች የማሟያ ብድር ከባንኮች የሚያገኙባቸው ሁኔታዎች ይመቻቻሉ

**4.2 ማስፈጸሚያ ስልቶች**

- 1) በጥገና ላይ የተሰማሩ አካላት በየጊዜው አቅማቸውንና ደረጃቸውን እንዲያሳድጉ የብድር ሥርዓት ማመቻቸት፤
- 2) የኮንስትራክሽን መሣሪያ መግዛት የሚችሉ ባለሀብቶችና ባለቤት የሆኑ ድርጅቶች የመሣሪያዎች ሊዝ ስርዓት ተጠቃሚ እንዲሆኑ ማድረግ፤
- 3) የተዛባ የመሣሪያ ኪራይን ለመከላከል ባለሀብቶች በማህበር እንዲደራጁና ሕጋዊ ሰውነትና ሥርዓት እንዲኖራቸው መደገፍ፤
- 4) በሃገር አቅም በመስራት የኮንስትራክሽን መሣሪያዎችን የመተካት አቅጣጫ ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል የፋይናንስ፣ የሰው ኃይል፣ ግብዓት አቅርቦትና እንዲሁም የገበያ ዕድል መፍጠር፤
- 5) የብረታ ብረትና ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽን አቅም ግንባታ፤
  - የማሽነሪ ማምረትና ቀጣይነት ያለው ጥገና ሥራ ለመሥራት የሚያስችል የሥራ ትስስር መፍጠር፤
  - ለስራ የሚያስፈልጉ ማሽነሪና መሣሪያ ቲፖሎጂዎች በጥናትና ምርምር በማስደገፍ ዲዛይን የማድረግ አቅም መገንባት፤
  - ከመጠነ ሰፊ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ጋር በንፁህ ተቋራጭነት የሚሠራበት ሥርዓት መፍጠር፤

**5. የህንፃ ግንባታ ግብዓት አቅርቦትና ማምረቻ ተቋማት አቅም ግንባታ**

የኮንስትራክሽን ሀብቶችን በግልጽ ለይቶ በማወቅና እጥረት ባሉበት ጥሬ ሀብቶች በምን መልኩ ወይም ደረጃ ከውጭ ልናስመጣ እንደሚገባን በመወሰን ከሚመለከታቸው ጋር በጋራ በመሥራት በዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዘመን ነገር የግብዓት ማምረቻ ተቋማት እንዲደገፉ፣ አዳዲሶች እንዲገቡ በማመቻቸት የኮንስትራክሽን ግብዓቶች በስፋት እንዲቀርቡ ይደረጋል።

**5.1 ዋና ዋና ግቦች**

- 1) የሀገራችን የህንጻ ግንባታ ሀብቶችን በግልጽ እንዲታወቁ በማድረግ፣ የአጭርና የረጅም ጊዜ ዕቅዶችን በማስቀመጥ በመጨረሻ አምስት ዓመት የሚካሄደው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ውጤት የተሳካ እንዲሆን ይደረጋል።

- 2) የህንጻ ግንባታ ዕቃዎችን በሚፈለገው መጠን፣ ዓይነትና ጥራት በሀገር ውስጥ ምርት ለማቅረብ የሚያስችል አቅም ይፈጠራል፤ የተጀመሩት እንዲጠናከሩ ይደረጋል። በሙሉ አቅም ማምረት እስከሚቻል ከሀገር ውጭ የሚገባበት ሁኔታ ይመቻቻል።
- 3) ስትራቴጂክ ጠቀሜታ ያላቸው የህንጻ ግብዓቶችን የሚያመርቱ ድርጅቶችን በመለየት የሚደገፉበት ሁኔታዎች ይመቻቻል። አዳዲስ በዘርፉ ለሚሰማሩ አካላት ፋይናንስ የማመቻቸት፣ ቴክኖሎጂዎቹን የማስተዋወቅ፣ ትምህርትና ሥልጠና የመስጠት እና የማማከር አገልግሎቶች እንዲያገኙ ይመቻቻል።
- 4) ከፍተኛ የጥሬ ዕቃ አቅርቦት ዕጥረት በሚታይባቸው የብረትና ማጠናቀቂያ የግንባታ ዕቃዎች በጋራ ግዢ ሥርዓትና ጥብቅ የጥራት ቁጥጥር በመዘርጋት ወደ ሀገር ውስጥ እንዲገቡና የጥራት ደረጃን ጠብቀው እንዲመረቱ ይደረጋል።

**5.2 ማስፈጸሚያ ስልቶች**

- 1) በከፍተኛ ደረጃ ለአገልግሎት የሚውሉ የግንባታ ዕቃዎችን ወቅታዊ መረጃ ከCSA በጋር ተቀናጅቶ ማዘጋጀት፤
- 2) ከኢንዱስትሪ ሚኒስቴር ጋር በመቀናጀት የሀገር ውስጥና የውጭ ባለሀብቶችን በግንባታ ዕቃዎች ምርትና አቅርቦት ላይ እንዲሰማሩ ማበረታታት፤
- 3) የድጋፍ ሰጪ ተቋማት አቅም ግንባታ
  - የኮንስትራክሽን መሳሪያና ግብዓት ማምረቻ ተቋማትን ልማት ማበረታታትና መደገፍ፤
  - ለሲሚንቶና ብረት እንዲሁም ተኪ ማምረቻ ተቋማት ቅድሚያ መስጠት፤
  - በዝቅተኛ ደረጃ የሚሰሩ ልዩ ልዩ የግንባታ ቁሳቁሶችን ጥራትና ምርታማነት ደረጃ ማሻሻል፤
  - በሀገር አቅም በመስራት ገቢ ምርቶችን የመተካት አቅጣጫ ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል የፋይናንስ፣ የሰው ኃይል፣ ግብዓት አቅርቦትና እንዲሁም ገበያ ዕድል መፍጠር፤

**6. ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት የተሻሉ ቴክኒዎሎጂዎችን መጠቀም**

በሀገር ውስጥ የተሻሉ የህንጻ ግንባታ ዕቃዎች አቅርቦት መጠንና ጥራት በማሳደግ፣ ከውጪ ሀገር የሚገቡ ምርቶችን በመተካት፣ በአለም አቀፍ ደረጃ የሚታወቁ የአገነባብ ቴክኖሎጂዎችንና ዘዴዎችን በማስፋፋት፣ በጥናት፣ በምርምርና በማላመድ በመታገዝ የኢንዱስትሪው አገልግሎቶች ጥራት ያላቸው፣ ወጪ እና ጊዜ ቆጣቢ እንዲሆኑ የሚደረግበት ሥርዓት ተዘርግቶ ተግባራዊ ይደረጋል።

**6.1 ዋና ዋና ግቦች**

- 1) የህንጻ ዲዛይንና ግንባታ ምርምር ተቋም በማደራጀት ለቴክኖሎጂዎች ማስፋፊያነት እንዲያገለግሉ ይደረጋል።
- 2) ከትምህርትና ምርምር ተቋማት፣ ከጥራትና ደረጃ መዳቢዎች ባለሥልጣንና ከሚመለከታቸው አካላት ጋር በመሆን ዓለም አቀፍ የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ አማራጭ የግንባታ ቴክኖሎጂዎችን፣ የዲዛይን ሶፍትዌር መምረጥና ከአገራችን ጋር በሚጣጣም መልኩ እንዲዘጋጁ እና እንዲፀድቁ ይደረጋል።
- 3) ለቴክኖሎጂ ጥናትና ማላመድ ሥራዎች የሚያስፈልግ የሰው ሃይል እንዲለይ ተደርጎ እንዲሟሉና አስፈላጊው የሙያ ድጋፍ እንዲያገኙ ይመቻቻል።
- 4) ለሕንጻ ግንባታ የጥራት መፈተሻ ማዕከላት ብቃት ባለው ሰው ኃይልና በዘመናዊ የላቦራቶሪ መቆጣጠሪያ ቁሳቁሶች እንዲሟሉ ይደረጋል።
- 5) በአካባቢ የግንባታ ግብዓቶች ላይ ምርምርና ስርጸት ለማካሄድ ከ 5 ዩኒቨርሲቲዎች ጋር የትብብር ስምምነት ይደረጋል።
- 6) 8 አዳዲስና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ የህንጻ የግንባታ ግብአቶች ተዘጋጅተው ይሸጋገራሉ።
- 7) 15 አዳዲስና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ የህንጻ የግንባታ ቴክኖሎጂዎች ተዘጋጅተው ይሸጋገራሉ።
- 8) ለሚዘጋጁት እና ለሚሸጋገሩት የህንጻ ግንባታ ዕቃዎች እና ቴክኖሎጂዎች ደረጃ ይዘጋጅላቸዋል።

**6.2 ማስፈፀሚያ ስልቶች**

- 1) ዓለም አቀፍ አሠራሮችን በመፈተሽ የተሻሉትን የሕንጻ ግንባታ ቴክኖሎጂዎችን ከአገራችን ጋር በሚጣጣም መልኩ ማዘጋጀት እና ማፀደቅ
- 2) ለአዳዲስ አሠራሮች የሚያስፈልግ የሰው ሃይል ዝግጅት እንዲኖር ማድረግ።
- 3) ለእነዚህ ቴክኖሎጂዎች ማስፋፊያነት እንዲያገለግሉ ተቋማትን ማቋቋም፣ የተለያዩ ድጋፎችን በማድረግ እና አፈጻጸማቸውን መከታተል።
- 4) የሕንጻ ግንባታ ጥራት መቆጣጠሪያ ማዕከላት አቅም ግንባታ
  - የዘመናዊ የላቦራቶሪ መቆጣጠሪያ ቁሳቁሶች በግዥ ማሟላት።
  - የስራ ላይ እና የውጭ ሃገር ስልጠናዎችን መስጠት።
  - ብቃት ባለው ሰው ኃይል ማደራጀት።

**7. የመንግስትና የግሉ ክፍለ ኢኮኖሚ አጋርነት ፕሮግራም**

በህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው የተሰማሩ አካላት ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚ/ር፣ የሴክተር ልማት ባለቤቶች፣ የመሠረተ ልማት ተቋማት፣ ሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪ ድርጅቶች፣ የሙያ ማህበራት በመደጋገፍና በቅንጅት የሚሰሩበትን ሁኔታ በማመቻቸት በዘርፉ ለሚፈጠሩ ችግሮች የመፍትሄ ሃሳብ በጋራ ለማመንጨት ነው። የሙያ ንግድ ማህበራት፣ የሚመለከታቸው የመንግስት መ/ቤቶች፣ የግንባታ ግብዓትና የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አምራቾችና አቅራቢዎች እንዲሁም ክልሎችና ከተሞች በህንፃ ህግ ማስፈጸም ሥርዓት ዝግጅት ላይ እንዲሳተፉ እና በአፈፃፀም ሂደት በህንፃ አዋጁ በተቀመጠላቸውና በሚመለከታቸው ጉዳዮች የሚጠበቅባቸውን ድርሻ እንዲወጡ የሚያደርግ አቅጣጫ የሚከተል ይሆናል። ይህም የሀገር ውስጥ የህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪ የህብረተሰቡን ምቹትና ደህንነት የሚያረጋግጥ እና በአለም አቀፍ ሥራዎች ላይ ተወዳዳሪ መሆን የሚችልበትን ሁኔታዎች የጋራ አቅጣጫዎች ለመያዝ ጠቀሜታው የጎላ ነው። በመሆኑም በህንፃ ኢንዱስትሪ በምርት፣ በግብይት አቅርቦት፣ በተቋራጭነትና አማካሪነት፣ በባለሙያነት፣ በተቆጣጣሪነትና በኢንስፔክተርነት የሚሳተፉ ባለድርሻዎች የማሳተፍ የግንኙነት መድረክ እንዲኖር ያደርጋል።

**7.1 ዋና ዋና ግቦች**

- 1) የመንግስትና የግሉ ክፍለ ኢኮኖሚ አጋርነት በማጠናከር ለህንፃ ኢንዱስትሪ አስፈጻሚዎችና ተዋናዮች የስነ ምግባር ደንብ ማዘጋጀት፣ በኢንዱስትሪው የተደራጁ የሙያ ማኅበራት ለዘርፉ ሊያበረክቱ የሚችሉትን አስተዋጽኦ እንዲያሳድጉ ይደረጋል።
- 2) የሙያ ማህበራት የላቀ ተሞክሮ ካላቸው የውጭ የሙያ ማህበራት የክህሎት ሽግግር የሚያደርጉበት ሁኔታዎች ይመቻቻል።
- 3) በሕንፃ ኢንዱስትሪው የሚፈለገውን የግንባታ አገልግሎትና አቅርቦት በአጭርና በመካከለኛ ጊዜ ከፍላጎቱ ጋር እየተጣጣመ መሄዱን የሚረጋገጥበት፣ በአቅራቢዎችና ልማቱን በአቀዱት ሴክተር መሥሪያ ቤቶች መካከል የመካከለኛና የአጭር ጊዜ የተቀናጀ የዕቅድና የአፈፃፀም ቅንጅት እንዲፈጠር ይደረጋል።
- 4) የመንግስትና የግሉ ክፍለ ኢኮኖሚ አጋርነት በማጠናከር በኢንዱስትሪው የተደራጁ ሙያ ማህበራት ለዘርፉ ሊያበረክቱ የሚችሉትን አስተዋጽኦ እንዲያሳድጉ ይደረጋል።
- 5) በዘርፉ የአቅም ግንባታ ኻርጀክት አፈጻጸም የሴቶችን ተሳትፎ የሚያበረታቱ ሁኔታዎች ይመቻቻሉ።

**7.2 ማስፈጸሚያ ስልቶች**

- 1) በሚወጡ ህጎች ቀረፃ የሚመለከታቸው መንግስታዊ አካላት፣ የሙያ ማህበራትና የግሉን ዘርፍ ማሳተፍ፤

- 2) ከሙያ ማህበራት ጋር ለመሥራት የሚያስችሉ መርሀ-ግብር እና የመግባቢያ ሰነድ ማዘጋጀት፤
- 3) በዘርፉ የተሻለ እንቅስቃሴ ለሚያበረክቱ የሙያ ማህበራት ማበረታቻና ዕውቅና እንዲያገኙ ማድረግ፤
  - የተዋናዮች ልዩ ልዩ ማህበራት አቅም መገንባት እና የሙያና የንግድ ድርጅቶች በማህበር እንዲደራጁ ማበረታታት፤

**8. የሕንጻ ግንባታ ማስፈጸሚያ የፖሊሲ የህግና አሰራር ሥርዓት ማዕቀፍ ፕሮግራም**

የህንጻ ኢንዱስትሪው በሥርዓት እና በተደራጀ መልኩ እንዲመራ ሥርዓቶችን በአግባቡ ለመተግበር እንዲበቃ በማድረግ ላይ የተመሠረተና ኢንዱስትሪው ፈጣን ዕድገት ለማምጣት የሚያስችል የአሰራር ሥርዓት ለመፍጠር ነው። ለተያያዘው መጠን ሰፊ የህንጻ ግንባታ ዕቅድ አፈፃፀም ምክንያት ተመጣጣኝ የሆነ የአሰራር ሥርዓት እና ጠንካራ የሬጉላቶሪ አቅም እንዲኖረን ማድረግ ወሳኝ ነው። ለዘርፉ የሚያስፈልጉ የሌሎች ህጎችን በመለየት የማዘጋጀት እንዲሁም እስካሁን በሥራ ላይ ያሉትም ተፈትሽው የማሻሻል እና የማጣጣም ሥራ ታቅደው የሚፈጸሙ ይሆናል።

**8.1 ዋና ዋና ግቦች**

- 1) የሕንጻ አዋጁ ተግባራዊ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች አስፈላጊ አደረጃጀት እንዲፈጠር እና ተገቢው ቅድመ ዝግጅት መደረጉ እየተረጋገጠ ወደ አፈፃፀም እንዲገባ ይደረጋል።
- 2) የሕንጻ አዋጁ ተፈፃሚ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች የሚገነቡ 30,000 የሚገመቱ ሕንጻዎች በሙሉ በአዋጁ መሠረት የግንባታ ፈቃድ ያገኛሉ፤ ክትትል እና ቁጥጥርም ይደረግባቸዋል።
- 3) የህንጻ ህጉ በሚፈጸምባቸው 209 ከተሞች ውስጥ የሚጠናቀቁ 20,000 ህንጻዎች የመጠቀሚያ ፈቃድ እንዲያገኙ ይደረጋል።
- 4) ለህንጻ ግንባታ ዲዛይኖችና ግንባታዎች በዚህ ስትራቴጂና የኢትዮጵያ ሕንጻ አዋጅና ደንብ ላይ የተመሰረተ በቁጥር 50 የሚሆኑ መመሪያዎች፣ ኮዶች፣ የአፈፃፀም አፕሬሽን ማንዋል እና ስታንዳርዶች እንዲዘጋጁ፣ ለሁሉም ባለድርሻ አካላት እንዲዳረሱና ተግባራዊነታቸው እንዲረጋገጥ የሚያደርግ ሥርዓት ይዘረጋል፤
- 5) አማራጭ ያለመግባባት አፈታት ዘዴዎች እንዲተዋወቁ እና በስፋት ጥቅም ላይ እንዲውሉ የግልግል ተቋማት ጋር የጋራ እቅድ በማውጣት እና ተገቢ ስልጠናዎችን በመስጠት አስፈላጊ ሥራዎች ይከናወናሉ፤
- 6) ክልሎችን በማሳተፍ በአገሪቱ ያለው የህንጻ ግንባታ የግዥ አፈፃፀም ሥርዓት ወጥ የሚሆንባቸው ሁኔታዎች ይመቻቻሉ፤

- 7) በጥናትና ምርምር የሚገኙ አዲስና የተሻሻሉ አማራጭ የግንባታ ቴክኖሎጂዎችና የአገልግሎት ዘዴዎችን ስታንዳርድ እንዲወጣላቸውና ለምናዘጋጃቸው የአሰራር ማዕቀፎች ግብዓት ሆነው እንዲያገለግሉ ይደረጋል፤
- 8) የአማካሪና ሥራ ተቋራጭ ድርጅቶችና ለሠራተኛቸው ሥራዎች ተጠያቂ የሚሆኑበት የህግ አግባቦች እንደተጠበቁ ሆነው ለፕሮጀክት በተያዘበት ጊዜ እና ወጪ መጠናቀቅ እንዲተገና እንደሚያስመዘግቡት ውጤት የአገልግሎት ክፍያ እንዲፈጸም የሚያደርግ አሠራር ሥርዓት ይዘረዳል፤
- 9) የሕንጻ ሥራ ተቋራጮችን አቅም ለመገንባት ፕሮጀክቶችን በንዑስ፣ በንዑስ በመክፈል ወደ አብዛኛው ሥራ ተቋራጭ አቅም ማምጣት እና የመግቢያ መስፈርቶችን ለማመጣጠን የሚያስችል ማሻሻያ ይደረጋል፤
- 10) የፕሮጀክቶቹን አጣጣሪነት ልዩ ባህሪያት እና የአገር በቀሉን አቅም መገንባትን ሚዛናዊ በሆነ መንገድ በመያዝ ለአቅም ግንባታ የሚሆኑ ፕሮጀክቶችን በመለየት፣ በውጪ ሀገር ሥራ ተቋራጮች እና አገር በቀል ሥራ ተቋራጮች መካከል፣ በአገር በቀል ሥራ ተቋራጮችም መካከል እርስ በእርስ የንኡስ ስራ ተቋራጭነት (sub contracting) አሰራር እንዲኖር ይበረታታል፤
- 11) አንድ ተቋራጭ ሊይዘው የሚገባው የፕሮጀክት መጠን ካለው አቅም ጋር እንዲመጣጠን በማድረግ ያልተመጣጠኑ ፕሮጀክቶችን ከመያዝ ጋር የተገናኙ የአፈፃፀም ችግሮች ለመቀነስ የአገራችን ሥራ ተቋራጮች ዓመታዊ የሥራ አፈጻጸማቸው (annual sales turnover) ለማሻሻል ትላልቅ እና በርካታ ፕሮጀክቶችን እንዲያገኙ በማድረግ አካሄዱም ክድርጅቶቹ ውስጣዊ ጥንካሬ እና ከተመጣጠነ ውድድር ጋር እንዲሆን ይደረጋል፤
- 12) በህንጻ ግንባታዎች ፕሮጀክት አስተዳደር ባለሙያዎች በብዛት እንዲፈሩ የሕንጻ ግንባታ አሠራር ማብቃት ሥርዓት ይዘረዳል፤
- 13) በየሴክተር ልማቱና በማዘጋጃ ቤቶች የሚገኙ ባለሙያዎች፣ በኢንዱስትሪው የተሰማሩ የሥራ ተቋራጮች፣ አማካሪዎችና ባለሙያዎች ምዝገባ ምቹ፣ ቀልጣፋ፣ በሙያ ምዘና የሚያልፉበት ሥርዓት የተቀመጠለትና ተመጣጣኝ መስፈርት ያለው እንዲሆን ይደረጋል፤
- 14) የሕንጻ ግንባታ ሥራዎች በጥራት፣ በጊዜ፣ በወጪ፣ በምቹት እና በደህንነት በላቀ ደረጃ የሚያስጠብቅና በሚፈለገው ደረጃ መፈፀማቸውን የሚያረጋግጥ የመቆጣጠሪያ ሥርዓት ተዘጋጅቶ ሥራ ላይ ይውላል፤
- 15) የአሰሪ፣ ተቋራጭ እና ፋይናንስ ተቋማት ለፕሮጀክቶች የብድር አሰጣጥ እና አመላለስ የሶስትዮሽ መመሪያ ተዘጋጅቶ በሥራ ላይ እንዲውል ይደረጋል፤
- 16) የተሟሉ ወቅታዊ የሕንጻ ግንባታ ኢንዱስትሪ መረጃዎች በአገር አቀፍ ደረጃ እንዲሰጥሉ ይደረጋል፤

- 17) በዘርፉ የሬጉላቶሪ እና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ኘርጂክት አፈጻጸም የሴቶችን ተሳትፎ የሚያበረታቱበት ሁኔታ ይመቻቻል።

## 8.2 ማስፈጸሚያ ስልቶች

- 1) የኢትዮጵያ ሕንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ማስፈጸም አቅም ግንባታ ስትራቴጂ በመንግስት ማፀደቅ፤
- 2) በሕንፃ ኢንዱስትሪው የሚያስፈልጉ የሬጉላቶሪ ኮዶችና ስታንዳርዶች ማዘጋጀት፤ ማፀደቅ እና መከታተልና ግብረመልስ መስጠት፤
- 3) በየደረጃው ያሉ ባለሙያዎች በየጊዜው በምዘናና ምዝገባ ሥርዓት አልፈው መሰማራታቸውን ማረጋገጥ፤
- 4) የሕንጻ ማቴሪያል ምርምር ኢንስቲትዩት ማቋቋም፡-

### III. የሚፈጠር የሥራ ዕድልና አቅም ግንባታ

#### 1. በህንፃ ግንባታ ሥራ በአምስት ዓመታት ውስጥ ለፈጠር የሚችለው የሥራ ዕድል

ለህንፃ ግንባታ ዘርፍ የሚያስፈልገው የሰለጠነ የሰው ሃይል በአብዛኛው ግንባታ ፕሮጀክቶችን ለማስፈጸም በአስፈጻሚ ፕሮጀክት ጽ/ቤቶች፣ በአማካሪዎች፣ በስራ ተቋራጮችና በአነስተኛ ኢንተርፕራይዞች የሚያስፈልገው በአብዛኛው ከምህንድስና ጋር የተያያዙ ሙያዎችን ያካተተ ሲሆን ዝርዝሩ በሙያ ዓይነት ከዚህ እንደሚከተለው ቀርቧል።

ሠንጠረዥ-1:- በቤተኛ ልማት በ5 ዓመታት የሚፈጠረው የሥራ ዕድል ከሰለጠነ የሰው ሃይል ጋር በተያያዘ

ተ.ቁ	የሙያ ዓይነት	ብዛት	መግለጫ
1	ኢንጅነር	2,958	ሲቪል፣ ኤሌክትሪካል፣ ሳኒተሪ ወዘተ መሃንዲሶችን ያጠቃለለ ነው
2	አርኪቴክት/ፕላነር	120	አርኪቴክት፣ ታውን ፕላነር፣ ሪጂናል ፕላነር፣ ላንድስኬፕ አርኪቴክት ወዘተ ያካተተ ነው
3	አሶሲየት ኢንጅነር	11,832	ድራፍቲንግ፣ ሰርቨይንግ፣ የህንፃ ምህንድስና ወዘተ ያካተተ ነው
4	ኦፕሬተርና ቴክኒሺያን	1,479	የማሽን ኦፕሬተሮች(ሎደር፣ ክሬሽር ወዘተ) በግንባታ ስራ ውል ድርሻ ያላቸው በመሆኑ በሰለጠነ የሰው ሃይል ውስጥ እንዲካተቱ ተደርጓል
5	ኮንስትራክሽን ፎርማን	20,706	ከቴክኒክና ሙያ ወይም ተመሳሳይ ተቋማት የተመረቁ የግንባታ ስራውን የሚያስተባብሩ ናቸው
6	የዕጅ ሙያተኛ (ግንባቻ፣ አናጢ....)	35,496	የዕጅ ሙያተኞች በግንባታ ሂደት ላይ ከፍተኛ አስተዋፅኦ ያላቸው ሲሆኑ በስልጠና ደረጃ በከፊል የሰለጠኑ ቢሆኑም እንዲካተቱ ተደርጓል
7	ሌሎች ልዩ ሙያተኞች (ሬዲዮ ኦፕሬተር....)	1,479	በዚህ ሙያ የሚሰማሩት የሬዲዮ ኦፕሬተሮች፣ የስልክ ኦፕሬተሮች፣ የአይ ቲ በለሙያዎች ወዘተ ያካተተ ነው
8	የሎጂስቲክስ፣ ፋይናንስና አሰትዳደር ባለሙያዎች	3,278	በዚህ ዘርፍ ከፕሮጀክቶች አፈፃፀም ጋር በቀጥታ ግንኙነት ያላቸው የድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች የግንባታ ግብዓት አቅራቢዎች፣ የፕሮጀክቶች የሰው ሃይል አስተዳደርና የፋይናንስ ስራዎችን የሚያከናውኑ እንዲካተቱ ተደርጓል
<b>ድምር</b>		<b>77,348</b>	

ከላይ በዝርዝሩ ከተመለከተው የሰው ሃይል በፕሮጀክቶች ለሚሳተፉ የኮንስትራክሽን ባለሙያዎችና ድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች አጫጭር ስልጠናዎችን በየፕሮጀክቱ ባለቤቶች አማካይነት በተከታተይ የስልጠና ፓኬጅ በማዘጋጀት የሚሰጥ ሲሆን በመካከለኛ ጊዜ ፕሮግራም የሚሰጠው ሥልጠና በከፍተኛ ትምህርት ተቋማትና የቴክኒክና ሙያ ተቋማት በጋራ በመሆን የስልጠና እና የምዘና ዕቅድ በመያዝ የሚፈጸም ሆኖ የሚሰለጥኑ እና የሚመዘኑ ባለሙያዎች ዝርዝር እንደሚከተለው ይሆናል።

**2. ለህንፃ ግንባታ የመካከለኛ ጊዜ የስልጠና ፍላጎት**

**ሠንጠረዥ-2:- የምህንድስና ሙያ ያላቸውና የድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች የስልጠና ፍላጎት**

ተ.ቁ	የሙያ ዓይነት	ብዛት
1	ኢንጅነሮች	444
2	አርኪቴክት/ፕላነር	60
3	አሰሪዎች ኢንጅነር	5,916
4	አፕሬተርና ቴክኒሻን	740
5	ኮንስትራክሽን ፎርማን	3,106
6	የሎጂስቲክስ፣ ፋይናንስና አስተዳደር ድጋፍ ሰጪ ባለሙያዎች	492
<b>ድምር</b>		<b>10,758</b>

በሠንጠረዥ 2 እንደተመለከተው በቤቶች ልማት ፕሮጀክቶች የሚሳተፉ የምህንድስና ሙያ ያላቸውና የድጋፍ ሰጪ ሰራተኞች የመካከለኛ ጊዜ ስልጠና ማግኘት ያለባቸው ብዛት 10,758 ሲሆን እንደሙያው ዘርፍ ከማሰልጠኛ ተቋማት ጋር በማስተሳሰር ስልጠናው የሚሰጥ ይሆናል።

ከዚህ በተጨማሪ በቤቶች ልማት ፕሮግራምና ትስስር ባላቸው የመንግስት የልማት ዘርፍ ፕሮጀክቶች በፌዴራል፣ በክልልና በከተማ እንዲሁም በፕሮጀክት ደረጃ የሚገኙ እስከ 150 የሚደርሱ የአመራር አካላት የአጭር ጊዜ ተከታታይ ስልጠና እንዲያገኙ ይደረጋል።

**3. የግሉ ዘርፍ ለህንፃ ግንባታ የምህንድስና ባለሙያዎች ፍላጎት**

በኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ተሳታፊ የሆኑ የግል ድርጅቶች ለሚያከናውኗቸው የግንባታ እና የማማከርና ቁጥጥር ሥራዎች የሚያስፈልጓቸውን የምህንድስና ባለሙያዎች ከገበያ በቀላሉ ማግኘት የማይቻል መሆኑን በተደጋጋሚ የሚገልጹ ሲሆን በዚህ ምክንያት ሥራዎች አግባብነት ያለው ሙያ ባለቤት ባልሆኑ ወይም ከተፈላጊው ደረጃ በታች በሆኑ ክህሎት ባላቸው ሰዎች እንደሚሰሩ ይገለጻል። ይህም በሥራዎች ጥራት እና የማጠናቀቂያ ጊዜ ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ሲያሳድር የቆየ መሆኑ ዕውቀት ነው።

**ሠንጠረዥ - 3:- በግሉ ዘርፍ ለህንፃ ግንባታ የሚያስፈልግ የተለያዩ የምህንድስና ባለሙያዎች ቁጥር**

ተ.ቁ	የፈላጊው ተቋም ዓይነት	ተፈላጊ ባለሙያ ቁጥር	አስተያየት
1	ሥራ ተቋራጮች	6,815	ተቀራራቢ ቁጥር ላላቸው ድርጅቶች ተመሳሳይ ተደርጎ የተወሰደ።
2	አማካሪዎች	1,568	በአማካይ 7 ባለሙያ ለአንድ ድርጅት ተሠልቶ የተወሰደ።
	<b>ድምር</b>	<b>8,383</b>	

ከላይ ባለው ሠንጠረዥ እንደተመለከተው እስከ አሁን በአገሪቱ ለህንፃ ግንባታ ተመዝግበው ባሉና እስከ 2003 ሚያዝያ ድረስ የተመዘገቡ 3,205 ገደማ ሥራ ተቋራጮች እና 224 አማካሪዎች ዘንድ በመስፈርት ደረጃ ብቻ የሚፈለገው የባለሙያ ቁጥር የተቀመጠ ሲሆን ድርጅቶች በተመሳሳይ ወቅት የተለያዩ ቦታዎች ላይ የሚገኙ ፕሮጀክቶች ሥራ ላይ በሚሳተፉበት ወቅት ከዚህ በላይ ቁጥር ያላቸው ባለሙያዎች የሚያስፈልጉ መሆናቸው ይታወቃል።

**4. የህንፃ ህግ ማስፈጸም አሠራር**

የህዝብ ጤንነትና ደህንነት እንዲረጋገጥ ለማድረግ የኢትዮጵያ የህንፃ አዋጅ ቁጥር 624/2001 ጋር ተያይዞ ሌሎች ማስፈጸሚያ ህጎችን በማዘጋጀትና በማፀደቅ ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል ሥርዓት መዘርጋት ያስፈልጋል። የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር በአሁኑ አደረጃጀትም የኮንስትራክሽን ዘርፉን በመምራት ማለትም በአቅም ግንባታ፣ በክትትል፣ በግምገማና በቁጥጥር በተሻለ ብቃት እንዲወጣ የተያዘውን አካሄድ ከህንፃ መሪ ሥርዓቶች (Regulation) በተጓዳኝ ሁሉንም ዓይነት ግንባታዎች በተቀመጡ ሥርዓቶች ውስጥ እንዲያልፉ ክትትልና ቁጥጥር እንዲደረግባቸው የሚያስችል ሂደት እንዲከተል ተደርጓል። በመሆኑም የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር የህንፃ ህጉ በሀገር አቀፍ ደረጃ ወጥነት ባለው ሁኔታ ተግባራዊ እንዲሆን የሚያስችል አደረጃጀት ቀርጿል።

የህንፃ ህግ ማስፈጸም የሥራ ፍሰት የህንፃ ማስፈጸሚያ ህጎችን ማዘጋጀት፣ የህንፃ አዋጅ፣ ደንብ፣ መመሪያ፣ ማንዋልና ስታንዳርዶች በክልሎችና በከተሞች በሥራ ላይ የሚውሉበትን ሥርዓት የሚቀርፅበትና ከግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ ጀምሮ እስከ መጠቀሚያ ፈቃድ ድረስ ያለውን የአፈፃፀም ሂደት የሚዳስስ ከመሆኑም በላይ በፌደራል፣ በክልሎችና በከተሞች አዋጁን ለማስፈጸም የሚደረገውን የአቅም ግንባታ ሥራ የሚያካትት ይሆናል። ከዚህ በተጨማሪም የተዘጋጁ ህጎችንና የሚዘረጋውን የማስፈጸሚያ ሥርዓት ተግባራዊ መሆኑን የሚያረጋግጥ የክትትልና ቁጥጥር ሥርዓት ይይዛል።

በሀገር አቀፍ ደረጃ ተግባራዊ እንደሚሆን የሚጠበቀውን የህንፃ አዋጅ መሠረት በማድረግ ደረጃውን የጠበቀ፣ ምቹትና ደህንነቱ የተረጋገጠ የህንፃ ግንባታና አጠቃቀም እንዲኖር ሁሉም ፈፃሚና አስፈፃሚ አካላት የተሰጣቸውን ኃላፊነት በአግባቡ እንዲወጡና ለሚያከናውኗቸው ተግባራትም ሆነ ለሚወስዷቸው

እርምጃዎች ተጠያቂነታቸው እንዲረጋገጥ በማድረግ ለኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ዕድገት የበኩሉን ድርሻ እንዲወጣ ማድረግ ያስፈልጋል።

**4.1 የፍላጎት ዳሰሳ፤**

በዚህ ደረጃ በክልሎችና በከተሞች የህንፃ ህጎችና የማስፈጸም ክፍተት ዳሰሳዎችን በማካሄድና ከደንበኞችና ባለድርሻ አካላቶች የሚቀርቡ ጥያቄዎችን የመቀበል፣ የማስፈጸሚያ ሥርዓት ለሚያስፈልጋቸው ለወጡ ሕጎችና ያሉትን የአቅም ክፍተቶች በጥናት የሚለይበት ሂደት ነው።

**4.2 የህንፃ የማስፈጸሚያ ሥርዓት ሠነዶች ዝግጅት ሥራ፤**

ከላይ ከዳሰሳ ጥናት በኢንዱስትሪው የተከሰቱ እጥረቶችን ለመሙላት የሚያስችሉ የህንፃ ኢንዱስትሪው የሚመራባቸው ኮዶች፣ የዲዛይንና ኮንስትራክሽን ዘዴ መመሪያዎች ሞዴል፣ ማንዋሎች፣ የማስፈጸሚያ ሥርዓቶችንና የአቅም ክፍተቶችን ለመሙላት የሚያስችሉ ሰነዶች የሚዘጋጁበት ሂደት ነው።

**4.3 የማስተዋወቅ፣ ማስረጃና ድጋፍ ሥራ፤**

የህንፃ ግንባታውን በአግባቡ ለመምራት የተዘጋጁት የህንፃ ህጎች እና የማስፈጸሚያ ሥርዓቶች ተግባራዊ እንዲሆኑ የሚተዋወቁበት፣ የሚሠርጹበትና የሚሠራጩበት እንዲሁም የቴክኒክ ድጋፍ፣ የማስፈጸምና የመፈጸም አቅም ለመገንባት የተዘጋጁ ንግድክቶች በመተግበር የኢንዱስትሪውን የአስፈጻሚና የፈጻሚ አካላት አቅም የማሳደግ ሥራ የሚሠራበት ሂደት ነው።

**4.4 አደረጃጀት የመፍጠር እና ሰው ኃይል የመመደብ ሥራ፤**

የሕንጻ አዋጁ እና ተከትለው የወጡ ህግጋቶችና የተጣሉ ግቦች ለማሳካት ለግንባታ ፍቃድና ቁጥጥር በየደረጃው ራሱን የቻለ አደረጃጀት ሕገ-ባህሪ ለመላከተው መልኩ ሊደራጅ ይገባል። መዋቅሩም ብቃትና ተነሳሽነት ባላቸው ኃላፊዎችና ባለሙያዎች ልዩ ትኩረት በመስጠት ማስፈጸም ይገባል። እያንዳንዱ የከተማ አስተዳደር ወይም የተሰየመው አካል አስተዳደሩን ወይም አካሉን በመወከል የህንፃ አዋጅና የሌሎችን ሕጎች ድንጋጌዎች ለማስፈጸም የሚያስችል አስፈላጊው የትምህርትና የሙያ ዝግጅት ያለው የሕንፃ ሹም ይሾማል። በኢትዮጵያ ሕንፃ አዋጅ መሰረት አዋጁን ለማስፈጸም የሚሰየመው የሕንፃ ሹም የሚከተሉት ሃላፊነቶች ተጥለውበታል።

- 1) የሕንፃ ሹም ፕላን እንዲፀድቅ የሚቀርብ ማመልከቻን በመቀበል ከሕንፃ አዋጅና ከሌሎች ሕጎች ጋር ሙሉ በሙሉ የሚስማማ መሆኑን ካረጋገጠ በኋላ ያፀድቃል።
- 2) የህንፃ ሹም በከተማው ክልል ወይም በተሰየመው አካል አስተዳደር ክልል ውስጥ ያሉ ሕንፃዎች ከአዋጁና ከሌሎች ሕጎች ጋር የሚስማሙ መሆናቸውን ለማረጋገጥ ቁጥጥር ያደረጋል።

- 3) የህንፃ ሹም ተግባሩን ለመወጣት በከተማው አስተዳደር ወይም በተሰየመው አካል ሌሎች ሠራተኞች ሊታገዝ ይችላል። ሆኖም ፕላን ለማፀደቅ በሚቀርቡ ማመልከቻዎችና የምርመራ ሪፖርቶች ላይ ውሳኔ መስጠት የእርሱ ኃላፊነት ይሆናል።
- 4) የህንፃ ሹም ይህ አዋጅ ሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት የተሰሩና አዋጁ ተፈፃሚ እንዳይሆንባቸው የተደረጉ ሕንፃዎች እንዲመረመሩ የማድረግና ለሕብረተሰቡ ደህንነት አስጊ ሆነው ከተገኙ እንዲፈርሱ ወይም እንዲስተካከሉ የማዘዝ ሥልጣን ይኖረዋል።
- 5) የህንፃ ሹም በስህተት በፀደቀ ፕላን መሠረት የተገነባ ህንፃ እንዲስተካከል የማዘዝ ሥልጣን ይኖረዋል፤ ሆኖም የማስተካከያ ሥራውን ለማዘዝ በቂ ምክንያት ሊኖረው ይገባል።
- 6) የህንፃ ሹሙ ይህ አዋጅና በዚህ አዋጅ መሠረት የሚወጡት ደንብና መመሪያዎች የጣሉበትን ኃላፊነት በግል ጥፋት ምክንያት በአግባቡ ባለመወጣት በሶስተኛ ወገኖች ላይ ለሚደርሰው ጉዳት በወንጀል ተጠያቂ የሚሆንባቸው ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆነው በፍትሐብሔር ህግ ድንጋጌዎች መሠረት በግል ተጠያቂ ይሆናል።
- 7) የህንፃ ሹሙ ተጠያቂነት እንደተጠበቀ ሆኖ የሕንፃ ሹሙ የፈጸመው ጥፋት በፍትሐብ ሔር ድንጋጌዎች መሠረት የሥራ ጥፋት ነው ሲባል የሚችልበት ምክንያት ያለ እንደሆነ በሶስተኛ ወገኖች ላይ ለደረሰው ጉዳት የከተማው አስተዳደር ወይም የተሰየመው አካል በሕግ መሠረት ተገቢውን ካሳ ክፍሎ አጥፊውን መልሶ ለመጠየቅ መብት አለው።

**4.5 የክትትልና የቁጥጥር ሥራ፤**

የህንፃ ግንባታውን የሚመሩ ሠነዶች በአግባቡ ጥቅም ላይ መዋላቸው፣ የማስፈፀም አቅም ግንባታ ሥራዎች በአግባቡ መከናወናቸውን ክትትልና ቁጥጥር የሚደረግበት ሲሆን በዚህ ሥራ ወቅት ከግብረ መልስ የሚገኙ የማስፈፀሚያ ሥርዓትና የማስፈፀም ግድፈቶች በፈፃሚ አካል የማስተካከያ እርምጃ እንዲደረግባቸው እንዲሁም ክፍተቶችን ለመሙላት የሚያስችሉ ጥናቶች እንዲደረጉ ለመጠቀም የሚያስችል የአሠራር ሂደት ነው። በመሆኑም፦

- 1) ዋና ዋና ሥራዎችን ተከትሎ በዝርዝር የሥራ ሂደት ፍሰት በህንፃ ህጎች፣ በግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና ህግ ማስፈፀም የሚከሰቱ ዕጥረቶችን፣ የሚታዩ ጉድለቶችን እና የሚቀርቡ ጥያቄዎችን መነሻ በማድረግ ክልሎችና ከተሞች ወጥ የሆነ የማስፈፀሚያ ህጎችና ሥርዓቶች ለማስታጠቅ እና የማስፈፀም አቅማቸውን ለማጎልበት እንዲቻል የማስተዋወቅ፣ የማስረፅ እና የማሰራጨት ሥራዎችን እያካሄደ ህጎቹ ተፈፃሚ መሆናቸውንም እንዲከታተል የሚያስችሉትን የክትትል ሥርዓቶች ይዘረጋል።
- 2) የተለዩ የአቅም ክፍተቶች እንዲሞሉ የተዘጋጁ ኘሮጀክቶችን ይተገብራል። ከክትትል እና ግምገማ በሚገኘው ግብረ መልስ መሠረት ማስተካከያ የመውሰድ አካሄድን ያስቀምጣል።

- 3) የህንፃ ህጎችና የማስፈፀሚያ ሥርዓት ሰነዶች ዝግጅት እና የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና ህግ ማስፈፀም ሰነዶች ዝግጅትና አፈፃፀም፣ ለከተሞች የሚያስፈልጉ ሞዴል አደረጃጀቶችና የሰው ኃይል የሙያ ዓይነት፣ ደረጃ እና ቁጥር እንዲሁም የክትትልና ቁጥጥር ሥራዎች ይከናወናል።
- 4) የህንፃ ህጎችና የማስፈፀሚያ ሥርዓት ሰነዶች ዝግጅት እና የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና ህግ ማስፈፀም ጋር ተያያዥነት ያላቸው የተለያዩ የአቅም ክፍተቶች የመሙላት ሥራ ይከናወናል።

**5. የአስፈጻሚ አካላት ሚና**

**5.1 ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር**

- 1) ስትራቴጂው እንዲተገበር ያስተባብራል፣ የህንፃ አዋጁ እንዲፈፀም ያደርጋል። ወደ ሥራ የሚያስገባ ስልጠና ይሰጣል። ለህንጻ ሕጉ በአግባቡ መፈጸም ለክልሎችና ከተሞች ሞዴል መዋቅር ሠርቶ ያቀርባል።
- 2) የራሱን ፕሮጀክት ዕቅድ ያዘጋጃል፣ አፈጻጸሙን በሃላፊነት ይመራል፣ በባለቤትነት ይከታተላል።
- 3) ለአፈጻጸሙ ስኬት አስፈላጊውን ድጋፍ ይሰጣል።
- 4) የኢንዱስትሪው አካላት የግብዓት ፍላጎት መረጃ ይሰጣል፣ ያቀናጃል ፍላጎቱ እንዲሟሉ ከሚመለከታቸው ምክክር ያደርጋል።
- 5) በዘርፉ ሚና ያላቸውን አካላትን የስተባብራል።
- 6) በስትራቴጂው የተቀመጡ የአሠራር ሥርዓቶች፣ ህጎችን እና ስታንዳርዶችን ያጠናል፣ ያስፀድቃል፣ በተግባር ላይ እንዲውል ይደግፋል፣ ይከታተላል። የአቅም ግንባታ ሥራዎችን ያከናውናል።

**5.2 የክልል አስፈጻሚ አካላት ድርሻ /የክልል ኢንዱስትሪና ከተማ ልማት ቢሮ/**

- 1) ለስትራቴጂው ተፈፃሚነት የሚወጡ ህጎችን መሠረት ያደረጉ ዝርዝር መመሪያዎችና ማንዋሎች ያዘጋጃሉ። በአፈፃፀሙ ላይ ክትትል ያደርጋሉ።
- 2) በፌዴራል የቀረበውን ሞዴል መዋቅር ወስዶ ከነባራዊ ሁኔታው ጋር አጣጥሞ አደረጃጀት ይፈጥራል። ዝርዝር መስፈርት በማዘጋጀት በተፈጠረው መዋቅር ላይ ኃላፊዎች ባለሙያዎች እንዲመደቡ ያደርጋል። የማትጊያ ስርዓትም አጥንቶ ይተገብራል።
- 3) በክልል ደረጃ ዕቅዱን በሃላፊነት ያስፈጽማሉ፣ በባለቤትነት ይከታተላሉ፣ በክልሉ ውስጥ የሕንጻ ሕጉ የሚመለከታቸው ከተሞች አዋጁን ማስፈጸም የሚጀምሩበት መርሃ-ግብር በማዘጋጀት ቅድመ ዝግጅቶች እየተሟሉ ወደ ተግባር እየተገባ መሆኑን የሚረጋገጥበት ሥርዓ ዘርግቶ ተግባራዊ ያደርጋል።

**5.3 የከተማ አስፈጻሚ አካላት ድርሻ**

- 1) በከተሞች ደረጃ የከተማ አስተዳደሮች እና ምክር ቤቶች ስትራቴጂውን በኃላፊነት ያስፈጽማሉ፤
- 2) የመሠረተ ልማት አቅርቦቶችና የቅንጅት ሥራዎች የተሳኩ እንዲሆኑ ያስተባብራሉ፤
- 3) ተገቢውን መዋቅር፣ አሠራር እና የሰው ኃይል በማሟላት ለትግበራው ራሱን ያዘጋጃል።

**5.4 የትምህርት ሚኒስቴር ድርሻ**

- 1) ከከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ጋር በመቀናጀት የሰው ኃይል ፕሮጀክት ዕቅድ ያዘጋጃል፤ አፈጻጸሙን በኃላፊነት ይመራል፤ በባለቤትነት ይከታተላል፤
- 2) ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ጋር በመስፈርት ዝግጅት በቅንጅት ይሠራል፤

**5.5 የፌደራል ቴክኒክና የሙያ ትምህርት ስልጠና ኤጀንሲ ድርሻ**

- 1) በኢንዱስትሪው የሚፈለገውን የመለስተኛ ባለሙያ የሥልጠና ዕቅድ ያዘጋጃል፤
- 2) የሥልጠና ማዕቀፎችን ያዘጋጃል፤
- 3) ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር ጋር የምዘና ሥራዎችን ይሠራል፤
- 4) የክልል የቴክኒክና የሙያ ትምህርት ስልጠና ኤጀንሲዎችን አቅም ይገነባል፤

**5.6 የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ልማት ምክር ቤት ድርሻ**

- 1) በሕንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው የልማታዊ ፖለቲካል ኢኮኖሚ አስተሳሰብ የበላይነት እንዲይዝ አቅዶ መፈፀም፤
- 2) በኢንዱስትሪው ቅንጅታዊ ሥራ እንዲጎለብት አስተዋዕፆ ማበርከት፤
- 3) ለአማካሪውና ለኢንዱስትሪው ዕድገት አስተዋጽኦ ማበርከት፤
- 4) የራጉላቶሪ፣ የአቅም ግንባታና ዋና ዋና ግብዓቶች አቅርቦት ማረጋገጥ፤
- 5) በፖሊሲና ስትራቴጂዎች እንዲሁም እነዚህን መሰረት አድርገው በሚፈቀዱ ህጎች፣ ስታንዳርዶች ምክር መስጠት እና አዳዲስ ሃሳቦችን ማመንጨት፤
- 6) በዘርፉ በሚያጋጥሙ መሰረታዊና ወቅታዊ ጉዳዮች ላይ ተወያይቶ የጋራ አቅጣጫ መያዝ፤

**5.7 የስራ ተቋራጮችና የአማካሪ ድርጅቶች ሚናና ተሳትፎ**

- 1) በክፍተኛ ሥነ-ምግባርና ሙያዊ ብቃት ተቋማቸውን ማደራጀት፤
- 2) በተሰማሩበት ስራ ስኬታማነት በጊዜ የለኝም ቅኝት ለመፈፀም መስራት፤
- 3) በውለታ ላይ የተመሰረተ ግንኙነት በመሆኑ ስምምነቱን በላቀ ሁኔታ ማክበር፤ ለጋራ ውጤት ተባብሮ መሥራት፤

- 4) የልማት ስራዎቻችን ወጪ ቆጣቢ፣ ጥራት ያላቸው እና በተቀመጠላቸው የጊዜ መርሀ-ግብር መሠረት እንዲጠናቀቁ በዲዛይን ዝግጅትም ሆነ በግንባታ ሂደት ያላሰለሰ ጥረት ማድረግ፤

**6. ለህንፃ አዋጁ አፈፃፀም መፈጠር ያለበት አደረጃጀት**

ለፌዴራል መንግስትና ለክልል መንግስታት በተሰጡ የስልጣን እርከኖች የህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪ ስትራቴጂን መሠረት አድርገው የሚወጡ ማስፈፀሚያ ሥርዓቶችን በጋራ በቅንጅት የሚፈፀሙበትን አግባብ ማየት ለስኬቱ የሚያበረክተው ድርሻ የጎላ ያደርገዋል። በመሆኑም ከፌዴራል እስከ ታችኛው አካል አፈፃፀሙ ላይ በብቃት እና በዘመናዊ መንገድ በ ICT በመታገዝ መተግበር፤ በተቀመጡ የማስፈፀሚያ ሥርዓቶች የሚደረጉ ክትትሎች ድጋፎችና ቁጥጥሮች ወቅታዊ ግብረ መልስ ለመስጠት የሚያስችሉ አደረጃጀቶች መፍጠር ይገባል።

የህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ በመላ ሀገሪቱ ደረጃ በደረጃ አድጎ የከተሞቻችን ህንፃዎች ለኅብረተሰቡ ምቹትና ደህንነት በአስተማማኝ ሁኔታ መገንባት አለባቸው። የህንፃ ግንባታ ቴክኖሎጂያችን እንዲሻሻል እና ውስን ሀብታችን በዲዛይኖቻችንና በግንባታዎቻችን የላቀ አፈፃፀም በቁጠባ እንድንጠቀም የህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ስትራቴጂ እንዲሁም አዋጁን የሚያስፈፅሙና የሚፈፀሙ ከፌዴራል ጀምሮ እስከ ከተማ ብሎም ቀበሌ ድረስ ያሉ አደረጃጀቶችን በመፍጠር ተልዕኮዎቻቸውን እንዲወጡ ማድረግ ይጠበቅብናል።

**6.1 የፌዴራል አስፈጻሚ አደረጃጀት**

- 1) የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር በአዋጅ በተሰጠው ሥልጣንና ሃላፊነት መሠረት የህንፃ ፖሊሲና ስትራቴጂው ተፈጻሚ የሚሆንባቸውን ክልሎችን፣ ከተሞችንና የህንፃ ኮንስትራክሽን ተሳታፊ አካላትን ለመምራት በሚያስችለው ሁኔታ አደረጃጀት መኖሩን ይፈትሻል፤ ያጠናክራል።
- 2) የህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ስትራቴጂው ተግባራዊ መሆኑን ለማረጋገጥ የሚያስችለው ሥርዓት በሁሉም ተፈጻሚ በሚሆንባቸው ክልሎች እና ከተሞች ሞዴል በማዘጋጀት አፈፃፀሙን የሚከታተል ይሆናል።
- 3) በክልሎች እና ከተሞች ሞዴል አደረጃጀቶችን፣ የሚያስፈልግ የሰው ኃይል የሙያ ዓይነት፣ ደረጃና ቁጥር እና አሠራሮችን በማጥናትና ለተግባራዊነታቸው እገዛ በማድረግ ስትራቴጂውን ለማስፈፀም የሚያስችል የተመቻቸ ሁኔታዎች የመፍጠር አቅም ሊኖረው ይገባል።
- 4) የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥን በሁሉም ክልሎችና ከተሞች በተቀላጠፈና ወጥ በሆነ አሠራር ተግባራዊ የሚሆንበት ሥርዓት እንዲዘረጋ ይከታተላል፤ ድጋፍ ይሰጣል፤ የተሞክሮ ልውውጥ እንዲኖር ያመቻቻል።
- 5) የህንፃ አዋጁንና ተያያዥ ሕጎችን ያዘጋጃል፤ የአፈፃፀም፣ የክትትልና ቁጥጥር ሥርዓቶችን ዘርግቶ ተግባራዊነታቸውን ይከታተላል።

- 6) የህንፃ ህጎችና የማስፈፀሚያ ሥርዓት ሰነዶች ዝግጅት እና የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና ህግ ማስፈፀም ጋር ተያያዥነት ያላቸው የተለያዩ የአቅም ክፍተቶች የመሙላት ሥራ ይሠራል።
- 7) ለህንፃ ህጉ መፈፀም የሚያበቃ የመጀመሪያ ዙር ስልጠና ለእያንዳንዱ ከተማ አመራር ይሰጣል።

**6.2 የክልል አስፈጻሚ አደረጃጀት**

- 1) የክልል ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮዎች በአዋጅ በተሰጣቸው ሥልጣንና ሃላፊነት መሠረት ስትራቴጂው ተፈጻሚ የሚሆንባቸውን ከተሞችንና የህንፃ ኮንስትራክሽን ተሳታፊ አካላትን ለመምራት በሚያስችላቸው ደረጃ አደረጃጀት ያላቸው መሆኑን ይፈትሻሉ፤ የተጠኑ ሞዴል አደረጃጀቶችንና አሠራሮችን መሠረት አድርገው የራሳቸውን አደረጃጀት ይቀርባሉ።
- 2) ከተሞችን የህንፃ ስትራቴጂውንና የህንፃ አዋጁን ለማስፈፀም የሚያስችል አደረጃጀት እንዲኖራቸው የተጠኑ ሞዴል አደረጃጀቶችንና አሠራሮችን መሠረት አድርገው አደረጃጀታቸውን እንዲቀርቡ ይደግፋሉ። መዋቅሩ ተግባራዊ መደረጉንም ይከታተላሉ።
- 3) የህንፃ ህጎችና የማስፈፀሚያ ሥርዓት ሰነዶች ዝግጅት እና የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና ህግ ማስፈፀም ጋር ተያያዥነት ያላቸው የተለያዩ የአቅም ክፍተቶች የመሙላትና ቴክኒካል ድጋፍ የመስጠት ሥራዎችን ይሠራል።
- 4) የተገለፁትን ዋና ዋና ሥራዎች ተከትሎ በህንፃ ህጎች፣ በግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና ህግ ማስፈፀም የሚከሰቱ ዕጥረቶችን፣ የሚታዩ ጉድለቶችን እና የሚቀርቡ ጥያቄዎችን መነሻ በማድረግ ለከተሞች ወጥ የሆነ የማስፈፀሚያ ህጎችና ሥርዓቶች የፌዴራል የህንፃ ህግጋትን መሠረት ባደረገ መልኩ የማዘጋጀትና የማስታጠቅ እንዲሁም የማስፈፀም አቅማቸውን ለማጎልበት የማስተዋወቅ፣ የማስረጃ እና የማሰራጨት ሥራዎችን ያከናውናል።
- 5) የህንፃ አዋጁን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስችል ሥርዓት በሁሉም አዋጁ ተፈጻሚ በሚሆንባቸው ከተሞች ደረጃ በደረጃ እንዲዘረጉ ያደርጋል፤ ተግባራዊነታቸውን በክትትልና ቁጥጥር ያረጋግጣል።
- 6) የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ በሁሉም ከተሞች በተቀላጠፈና ወጥ በሆነ አሠራር ተግባራዊ የሚሆንበት የአሠራር ሥርዓት መዘርጋቱን በክትትል፣ በቁጥጥርና በግብረመልስ ሥርዓት ያረጋግጣሉ።
- 7) በክልሎችና ከተሞች ያለ ፈጻሚ አካል የማስፈጸም አቅም እንዲጎለብት፣ ሥርዓቱን ለመስፈፀም የሚችል አደረጃጀትና የሰው ኃይል እንዲፈጠር ያደርጋሉ።

- 8) የወጡ የህንፃ ህጎችና የማስፈጸሚያ ሥርዓቶች ከፌደራል የሚመለከተው ተቋም ጋር በመቀናጀት በወቅቱ እንዲሻሻሉ፣ መመሪያዎችና ተዛማጅ ሰነዶች በሚመለከታቸው አካላት በወቅቱ እንዲፀድቁ፣ የማስፈጸሚያ ሥርዓቶቹ ማንዋሎች፣ ቼክሊስቶች፣ ወዘተ እንዲዘጋጁ የሚያስችላቸው ሁኔታዎች ይፈጥራሉ።
- 9) ከቴክኒክና ሙያ ማዕከላት ጋር በመቀናጀት በዘርፉ የሚሰማሩ ባለሙያዎች የሙያ ምዘና እያገኙ ወደ ስራው የሚሰማሩበት ሥርዓት በመዘርጋት ተግባራዊ ያደርጋሉ።

**6.3 የከተማ አስፈጻሚ አደረጃጀት**

- 1) የህንፃ ስትራቴጂውና አዋጁ ተፈጻሚ የሚሆንባቸውን ከተሞች የህንፃ ዲዛይን ምርመራና ግንባታ ፈቃድ፣ የግንባታ ክትትልና የመጠቀሚያ ፈቃድ አሰጣጥ ለማካሄድ በሚያስችላቸው ደረጃ የራሳቸውን አደረጃጀት ይቀርባሉ። በከፍተኛ ጥንቃቄ ተገቢውን የአመራርና የሰው ኃይል በአዋጁ መሠረት ይመድባሉ።
- 2) ግንባታ ፈቃድ ጠያቂዎች የከተማው መሪ ፕላን ባለቤት ከሆነው አካል የፕላን ስምምነት የሚያገኙበት አግባብ ይፈጠራል። የህንፃ ግንባታ ፈቃድ ሰጪ አካል የፕላን ስምምነቱ ትክክለኛነትን የሚያረጋግጥበት ሥርዓትና አደረጃጀት ይፈጠራል።
- 3) ከፌደራልና ከክልል አስፈጻሚ አካላት ተዘጋጅተው የሚወርዱላቸውን የህንፃ ኮዶች፣ የዲዛይንና ኮንስትራክሽን ዘዴ መመሪያዎች እና የማስፈጸሚያ ሥርዓቶችን ማስፈጸምና መፈጸም የሚችል ብቃት ያለው የሰው ኃይል እንዲኖራቸው በየጊዜው ክፍተቶቻቸውን በመለየት ለማሟላት ይንቀሳቀሳሉ።
- 4) ከተሞች በህንፃ ህጎች፣ በግንባታ ፈቃድ አሰጣጥና በህግ ማስፈጸም ለሚከሰቱ ዕጥረቶች፣ ለሚታዩ ጉድለቶች እና ለማስፈጸም አቅማቸውን መጉልበት ግብረ መልስ ለፌደራልና ለክልል ያቀርባሉ።
- 5) የህንፃ አዋጁን ተግባራዊ የሚያደርግ በህንፃ ሹም የሚመራ የግንባታ ፈቃድ የሚሰጥና የህንፃ ህግ የሚያስፈጽም አሠራርና አደረጃጀት በሁሉም አዋጁ ተፈጻሚ በሚሆንባቸው ከተሞች እንዲዘረጉ ስለሚጠበቅ እያንዳንዱ ከተማ የዚህ ሥራ ተግባራዊነቱን በክትትልና ቁጥጥር ያረጋግጣል።
- 6) በህንፃ ሹሙ በተሰጡ ውሳኔዎች ላይ የሚቀርቡ አቤቱታዎችን በይግባኝ አይቶ የመወሰን ሥልጣን ያለው ባለሙያዎች አባል የሆኑበት የይግባኝ ሰሚ ቦርድ በከተማው አስተዳደር እንዲቋቋም ይደረጋል።
- 7) መመሪያዎችና ተዛማጅ ሰነዶች በሚመለከታቸው አካላት በወቅቱ እንዲፀድቁ፣ የማስፈጸሚያ ሥርዓቶቹ ማንዋሎች፣ ቼክሊስቶች፣ ወዘተ እንዲዘጋጁ የሚያስችላቸው ሁኔታዎችን ይፈጥራሉ።

- 8) ከተሞች የግንባታ ፈቃድ አሰጣጥ እስከ ቀበሌ ድረስ በተቀላጠፈና ወጥ በሆነ አሰራር ተግባራዊ የሚሆንበት የአሰራር ሥርዓት እንዲዘረጋ ያደርጋል፤ ተግባራዊነቱን በክትትል፣ በቁጥጥርና በግብረመልስ ሥርዓት ያረጋግጣል፤ አስፈላጊውን የክህሎት፣ የግንዛቤና የባለሙያ ድጋፍ እንዲያገኙ ያመቻቻል።
- 9) በከተሞች በማዕከልና በተዋረድ እስከ ቀበሌ ባሉ የህንፃ ግንባታ ፈቃድ ሰጪና ተቆጣጣሪዎች አደረጃጀቶች መካከል የሥራ እርከን፣ የኃላፊነት ደረጃ፣ ተጠያቂነትና ተጠሪነት ግልፅና በማያሻማ ሁኔታ እንዲቀመጥ ይደረጋል።

**6.4 የአማካሪዎችና ሥራ ተቋራጮች አደረጃጀት**

- 1) አማካሪዎችና ሥራ ተቋራጮች እንደሚገነባው የህንፃ መጠን፣ ከፍታ ደረጃና የአገልግሎት ዓይነት መሠረት በሚወጡና እንደሙያው ዓይነት በተዘጋጁ የምዝገባ መስፈርቶች መሠረት እንዲመዘገቡ ይደረጋል።
- 2) የማንኛውም ህንፃ ዲዛይን ህንፃው ለሚገኝበት የወለል ከፍታ ደረጃና ዓይነት ምድብ የሚጠየቁ ለየሥራው የሚመጡ በተመዘገቡ ባለሙያዎች መሥራት ይኖርባቸዋል። የህንፃው ግንባታ እስኪጠናቀቅ ድረስም የባለሙያዎች ቁጥጥርና ክትትል ሊኖር ይገባል።
- 3) ህንፃ ለመገንባት የሚፈልግ ማንኛውም ሰው ለሚገነባው ህንፃ ምድብ የሚመጥን የተመዘገበ ሥራ ተቋራጭ መቅጠር ይኖርበታል።
- 4) ማንኛውም የህንፃ ከፍታ ደረጃ ሁለትና ከሁለት በላይ ለሆኑ፣ ለህዝብ መገልገያነት፣ ለተቋም ወይም ለፋብሪካ አገልግሎትነት የሚውሉ ህንፃዎች ዲዛይን ለማክናወን ውለታ የሚወስድ የተመዘገበ አማካሪ በዲዛይን ወይም በግንባታ የተነሳ ሊደርሱ ለሚችሉ ጉዳዮች ዋስትና ማቅረብ ይኖርበታል።
- 5) ማንኛውም የህንፃ ከፍታ ደረጃ ሁለትና ከሁለት በላይ ለሆኑ፣ ለህዝብ መገልገያነት፣ ለተቋም ወይም ለፋብሪካ አገልግሎትነት የሚውሉ ህንፃዎች ግንባታ ለማክናወን ውለታ የሚወስድ ሥራ ተቋራጭ ግንባታውን በሚያከናውንበት ወቅት በግንባታው የሥራ ጥራትና በጥንቃቄ ጉድለት ምክንያት ሊደርሱ ለሚችሉ ጉዳዮች ዋስትና ማቅረብ ይኖርበታል።

**IV. የአፈጻጸም ሥልጣኖች፣ ቁልፍ የአፈጻጸም መለኪያዎች፣ የሚጠበቁ ውጤቶች**

**1. የአፈጻጸም ሥልጣኖች**

**1.1 ለህንፃ አዋጁ አፈፃፀም አስፈላጊ የሆነ የአሠራር ሥርዓት ዝግጅት ማጠናቀቅ**

- ከህንፃ አዋጁ ጋር ተዛማጅነት ያላቸውን ሌሎች ህግጋት ማሰባሰብ፤
- የመመሪያዎች የማጣጣም ሥራዎችን በክልሎች ማከናወን፤
- የምዝገባ መመሪያዎችን ለማሻሻል የተለያዩ የሙያ እና የንግድ ማህበራት የጀመሩትን የሚያስፈልጉ ማስተካከያዎችን እና ተጨማሪ ነጥቦችን ማውጣት፤
- ከመመሪያው ረቂቅ ውስጥ ለክልሎች ማስተካከያ የሚፈቀዱትን አንቀጾች መለየት

**1.2 የህንፃ አዋጁን ተግባራዊ ለማድረግ አስፈላጊው የአስፈፃሚ አካላት ንቅናቄ መፍጠር**

- የሚመለከታቸውን ባለድርሻ አካላት ያሰባስበ አገር አቀፍ አውደ ጥናት ማዘጋጀትና አዋጅን ወደ አፈፃፀም ማስገባት፤
- የህንፃ አዋጁ ወደ አፈፃፀም መግባቱን ለማሳወቅ Press Conference ማዘጋጀት፤

**1.3 የህንፃ አዋጅ ተግባራዊ ለሚሆንባቸው ከተሞች ለአዋጁ አፈፃፀም የሚያስፈልግ የሰው ኃይል**

- የህንፃ አዋጁ ተፈፃሚ በሚሆንባቸው ከተሞች የህንፃ ሹም መሰየም፤
- ለዝቅተኛ የምድብ "ሀ" ህንፃዎች ግንባታ ሊያከናውኑ የሚችሉ መካከለኛ /ዝቅተኛ/ ባለሙያዎች ደረጃ መመደብ፤
- የህንፃ ሹም መሰየም ለማይቻልባቸው ከተሞች በውክልና የህንፃ ሹም መወከል፤
- በአዋጁ፣ በደንቡ፣ በመመሪያዎች እና ተጓዥ ሠነዶች ላይ የአሠልጣኞች ሥልጠና መስጠት፤

**1.4 የህንፃ አዋጁ ተግባራዊ የሚሆንባቸው ከተሞች ለአዋጁ አፈፃፀም ተመጣጣኝ የሆነ አደረጃጀት መፍጠር**

- የነዋሪዎቻቸው ቁጥር ከ10 ሺህ በታች ሆኖ የህንፃ ህጉ ተፈፃሚ እንዲሆንባቸው በየክልሎች የሚወሰንላቸውን ከተሞች ካሉ መለየትና የአፈፃፀም መርሀ-ግብር ማዘጋጀት፤
- ለህንፃ ህጉ አፈፃፀም ለየከተሞቹ አስፈላጊ የሆኑ አደረጃጀቶችን መለየት፤
- በየክልሉ የአዋጅ አስፈፃሚ አካላት መሰየም፤
- ከከተሞች ውጭ በመከናወን ላይ የሚገኙ እና በአዋጁ የተፈፃሚነት የጊዜ ማዕቀፍ ውስጥ የሚገኙ ህዝብ የሚገለገልባቸው ህንፃዎች፣ የኢንዱስትሪ ወይም የዘመናዊ ተቋሞችና ሪል ስቴት ንግድዎች ለይቶ አስፈፃሚ አካላት እንዲሰየሙ ማድረግ፤
- የህንፃ ህጉ ተፈፃሚ በሚሆንባቸው ከተሞች የይግባኝ ሰሚ ቦርድ ማቋቋም፤
- ለምድብ "ሀ" ህንፃዎች ዝቅተኛ ገቢ ያላቸው ገንቢዎች ለዲዛይን ባለሙያዎች የሚያወጡት ወጪ ጫና እንዳይፈጥሩባቸው ስታንዳርድ ዲዛይን /typology/ ማዘጋጀት፤

## 2. ቁልፍ የአፈጻጸም መለኪያዎች

### 2.1 የግሉ ዘርፍ አቅም ግንባታ ፕሮግራም

- ለህንፃ የግንባታ ግዥ የሚጠየቁ የመወዳደሪያ መስፈርቶችን በማሻሻል ተጨማሪ ሥራ ተቋራጮች የውድድር ዕድል እንዲያገኙ ይደረጋል፤
- በህንፃ ዘርፍ የተሳተፉና ያደጉ 800 ሥራ ተቋራጮች እና 200 አማካሪ ድርጅቶች፤
- በልማት ፕሮጀክቶች ውስጥ ለተሳተፉ 150 ሥራ ተቋራጮች እና 75 አማካሪዎች የተፈጠረ የISO ስታንዳርድ አደረጃጀት፤
- ተዘጋጅቶ በሥራ ላይ የዋለ የአሰሪ፣ ተቋራጭ እና ፋይናንስ ተቋማት ለፕሮጀክቶች የብድር አሰጣጥ እና አመላለስ የሰነድ-ሽ መመሪያ፤
- ለሙያ ማህበራት የላቀ ተሞክሮ ካላቸው ከውጭ የሙያ ማህበራት የተደረገ የክህሎት ሽግግር፤
- በዘርፉ የአቅም ግንባታ ፕሮጀክት አፈጻጸም የሴቶችን ተሳትፎ የሚያበረታቱ የተመቻቹ ሁኔታዎች፤

### 2.2 የህንፃ የግንባታ ዕቃዎች እና መሣሪያዎች አቅርቦት አቅም ግንባታ ፕሮግራም

- ከ 5 ዩኒቨርሲቲዎች ጋር በተደረገ የትብብር ስምምነት በአካባቢ የግንባታ ግብዓቶች ላይ የተካሄደ ምርምርና ስርጸት፤
- 8 የተሸጋገሩ አዳዲስና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ የህንፃ የግንባታ ግብአቶች፤
- 15 የተሸጋገሩ አዳዲስና የተሻሻሉ ወጪ ቆጣቢ የህንፃ የግንባታ ቴክኖሎጂዎች፤
- ለተዘጋጁ እና ለተሸጋገሩ የህንፃ ግንባታ ዕቃዎች እና ቴክኖሎጂዎች የተዘጋጀ ደረጃ፤
- በተሻሻሉ የምዝገባ መስፈርቶች በምትክነት ለሚያገለግሉ ህንፃ ግንባታ መሳሪያዎች የተዘጋጀ የአቻ ግመታ አሠራር፤
- በተሻሻሉ የምዝገባ መስፈርቶች በአገር ውስጥ የማምረት አቅም 6 መካከለኛ እና አነስተኛ የግንባታ መሣሪያዎች መመረት፤
- ለ300 ሥራ ተቋራጮች ለመሣሪያ መግዣ ከባንኮች የተመቻቹ የማሚያ ብድር፤

### 2.3 የሰው ሃይል ልማት ፕሮግራም

- የዝቅተኛ፣ የመለስተኛ እና ከፍተኛ ባለሙያዎች የተዘጋጀ የሙያ ዝርዝር እና ደረጃ ተመዝነው ስርተፋይድ የሆኑ ባለሙያዎች መጠን፤
- ለዝቅተኛ፣ ለመለስተኛ እና ለከፍተኛ ባለሙያዎች የተደረገ የአጭር እና የመካከለኛ ሥልጠና እና የክህሎት ፍላጎት ዳሰሳ ጥናት እና የተዘረጋ የምዘና ስልጠናና ብቃት ማረጋገጫ ስርዓት፤

- ከአስፈጻሚ መስሪያ ቤቶች ተመልምለው 40 በሥራ ተቋራጭነት እና 20 በአማካሪነት የተደራጁ ባለሙያዎች፤
- ለ400,000 መለስተኛ ባለሙያዎች በልዩ ልዩ መስክ የተሰጠ ስልጠና እና የክህሎት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት፤
- የምክር አገልግሎት ሥራዎች ላይ የተሳተፉ አምስት የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ያሏቸው ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት፤
- በዘርፉ የሰው ኃይል ልማት ኘሮጀክት አፈጻጸም ለሴቶች ተሳትፎ የተመቻቹ ሁኔታዎች፤
- በህንፃ ዲዛይንና ግንባታ ከውጭ ሃገር የመጡ 1,000 ባለሙያዎችና የተደረገ የክህሎት ሽግግር፤
- የተቋቋሙ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የሙያ ማበልፀጫና የጥራት ማረጋገጫ ማዕከላት፤
- በወጡ ሕጎች፣ በዲዛይንና ቁጥጥር/ምርመራ፣ በግንባታ ቁጥጥር፣ በግንባታ አስተዳደር፣ በሕንጻ ግንባታ አሠራሮች የሰለጠኑ 525 አስፈጻሚ አካላት፤

**2.4 የሬጉላቶሪና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ፕሮግራም**

- 50 የተዘጋጁ፣ የተሟሉና የተዳረሱ የህንፃ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪው ስታንዳርዶች፣ መመሪያዎችና ማኑዋሎች፤
- የሥራ ተቋራጮች፣ የአማካሪ ድርጅቶች የተከለሱ የምዝገባ መመሪያዎች፤
- የባለሙያዎች የሥራ ዝውውር የተቀረፀ ሥርዓት፤
- ወደአገር ውስጥ የሚገቡ ያገለገሉ የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች በቂ ቀሪ የአገልግሎት ጊዜ እንዳላቸው የሚያረጋግጥ የተቀረፀ አሠራር፤
- የንኡስ ስራ-ተቋራጭነት፣ የተባባሪ (local counterpart) እና የሽሙር (joint venture) አሰራር ሥርዓት በሥራ ላይ መዋል፤
- የተዋወቁ አማራጭ ያለመግባባት አፈታት ዘዴዎች፤
- የመሠረተ ልማት ግንባታ ቅንጅታዊ አሰራርን ለማረጋገጥ የተዘረጋ ሥርዓት፤
- ክልሎችን በማሳተፍ በአገሪቱ ያለው የግዥ አፈፃፀም ሥርዓት ወጥ ለማድረግ የተመቻቹ ሁኔታዎች፤
- በዘርፉ የሬጉላቶሪ እና የአሠራር ሥርዓት ማሻሻያ ኘሮጀክት አፈጻጸም ለሴቶች ተሳትፎ የተመቻቹ ሁኔታዎች፤

**2.5 የምዝገባ፣ የግንባታ እና የመጠቀሚያ ፈቃድ ፕሮግራም**

- የፀደቁ የሕንፃ ደንብና ተጓዳኝ መመሪያዎች ቁጥር፤
- የሕንፃ አዋጁ ተግባራዊ በሚሆንባቸው በ209 ከተሞች የተፈጠረ አደረጃጀት፤

- የህንፃ አዋጅ ተፈጻሚ በሚሆንባቸው 209 ከተሞች ለሚገነቡ 50,000 ሕንፃዎች የተሰጡ የግንባታ ፈቃዶች፣ ለ30,000 ሕንፃዎች የተደረገ ክትትል እና ቁጥጥር፤
- የህንፃ ህጉ በሚፈጸምባቸው 209 ከተሞች ውስጥ ለተጠናቀቁ 35,000 ህንፃዎች የተሰጠ መጠቀሚያ ፈቃድ፤
- 50,000 አነስተኛ፣ 30,000 መለስተኛ እና ከፍተኛ ባለሙያዎች፣ 600 አማካሪዎች፣ 5,000 ሥራ ተቋራጮች እና 5,000 የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች በተሻሻለ መመሪያ የተደረገ ዓመታዊ ምዝገባ፤
- የተቀናጀ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ የመረጃ ስርዓት ዝርጋታ፤

**3. የሚጠበቁ ውጤቶችና ቅንጅታዊ አሰራር**

**ውጤት1.** የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪን አቅም ለማጎልበትና የስራ ዕድልን ለማስፋት የሚያስችሉ የተሻሻሉና ህጎች፣ ደንቦች፣ ስታንዳርዶች፣ ማንዋሎችና መመሪያዎች

**ውጤት2.** የሕንፃ አዋጅ አፈፃፀም ግምገማና ግብረ-መልስ፤

**ውጤት3.** የተዘጋጁና የተዋወቁ የተሸጋገሩ አዳዲስ፣ የተሻሻሉና ወጪ ቆጣቢ የግንባታ ግብዓቶችና ቴክኖሎጂዎች፤

**ውጤት4.** የተመዘገቡ፣ የተመዘኑና የምስክር ወረቀት የተሰጣቸው ባለሙያዎች፣ አማካሪዎች፣ የስራ ተቋራጮችና የግንባታ መሣሪያዎች፤

**V. የክትትልና ግምገማ ሥርዓት**

**1. ውይይትና ዝርዝር ዕቅድ ዝግጅት**

በዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅዱ የሚጠበቁ ሰፊ የመኖሪያ፣ የፋብሪካና የአስተዳደር ህንፃዎች ግንባታ የተሳካ ለማድረግ የሀገራችን የህንፃ ኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ አፈጻጸምን ማሳደግ ያስፈልጋል። በመሆኑም የተዘጋጀውን የህንፃ ግንባታ ፖሊሲና ስትራቴጂ ለመከታተልና ለመገምገም በቅድሚያ ሁሉም ባለድርሻ አካላት በዕቅዱ ላይ በቂ ግንዛቤ እንዲኖራቸው ማድረግ ይገባል። በዚህ መሠረት በፕሮግራሙ ላይ ከሁሉም ባለድርሻ አካላት ጋር ሰፊ ውይይት ማድረግ የሚገባ ሲሆን በየደረጃው ባሉ አስፈጻሚ አካላትም ዝርዝር የማስፈጸሚያ ዕቅድ መዘጋጀት ይኖርበታል። በመሆኑም፡-

- 1) በዕቅዱ ላይ ግልጽነት፣ ተነሳሽነት የጋራ አመለካከት እና የባለቤትነት ስሜት እንዲኖር ሁሉም የፌዴራል ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር፣ የክልል ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮዎች እና የከተማ መስተዳድሮች እንዲወያዩበት ይደረጋል፤
- 2) እያንዳንዱ የፌዴራል አካል፣ የክልል የከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ቢሮዎችና ከተሞች የተዘጋጀውን አገራዊ ስትራቴጂ መሠረት አድርገው ስትራቴጂክ ዕቅዳቸው እንዲያካትቱት ይደረጋል፤

**2. የአፈጻጸም ክትትል ሥርዓት መዘርጋት**

የህንፃ ፖሊሲና ስትራቴጂውን አፈጻጸም አስመልክቶ ቀጣይነት ያለው ክትትል ለማድረግ አፈጻጸሙን የሚያመለክቱ ሪፖርቶች እና ማንኛውም ዓይነት መረጃዎች በየደረጃው ባሉ መዋቅሮች በአግባቡ ተደራጅተው እንዲያዙና በየጊዜው ለሚመለከታቸው አካላት እንዲተላለፉ ማድረግ ይገባል። በዚህ መሰረት፡-

- 1) በፌዴራል ከተማ ልማትና ኮንስትራክሽን ሚኒስቴር፣ በፌዴራል በሚመለከታቸው የሴክተር መሥሪያ ቤቶች፣ በክልሎችና በከተሞች ደረጃ ዕቅዱን በሚያስፈጽሙ አደረጃጀቶች ውስጥ የዕቅድ ዝግጅት፣ ክትትል እና ግምገማ ክፍሎች እንዲደራጁና እንዲጠናከሩ ይደረጋል፤
- 2) የፌዴራል፣ የክልልና የከተማ አስፈጻሚ አካላት የዕቅዱን ዝርዝር የአፈጻጸም ሪፖርት በየወሩ፣ በየሶስት ወርና በየስድስት ወሩ በማዘጋጀት በየደረጃው ላሉ አካላት ያስተላልፋሉ፤
- 3) የሪፖርቶቹ ዝግጅትና አቀራረብ በዕቅዱ ላይ የተቀመጡትን ግቦችና ተግባራት እንዲሁም በሚቀጥለው ክፍል የተመለከቱትን የክትትልና ግምገማ አመልካቾችን መሠረት ያደረገ ይሆናል፤
- 4) የከፍተኛ የትምህርት ተቋማት፣ የምርምር ተቋማት፣ ባለሙያዎችና የሙያ ማህበራት፣ የሥራ ተቋራጮችና አማካሪ ድርጅቶች፣ የሚመለከታቸው ሴክተር መሥሪያ ቤቶች እንዲሁም ሌሎች በኢንዱስትሪው የተሰማሩ አካላት የዕቅዱን አፈጻጸም ውጤት፣ ያጋጠሙ ችግሮችንና መፍትሔዎቻቸውን፣ የታዩ ጠንካራና ደካማ ጎኖችን በማጥናት ለተሻለ አፈጻጸም ድጋፍ የሚሰጡበት አሠራር እንዲዘረጋ ይደረጋል፤

**3. የክትትልና ግምገማ አመልካቾች**

በየፕሮጀክቶቹ የተመለከቱትን ግቦችና ተግባራት አፈጻጸም ለመከታተል የሚያስችሉ አመልካቾች ተቀርፀው በሚዘረጋው የክትትል ሥርዓት መሰረት ክትትል ይደረግባቸዋል። በፕሮግራሙ ለታቀሩት ፕሮጀክቶች ዋና ዋና የሆኑት አመልካቾች እንደሚከተለው ቀርበዋል፤

**3.1 የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የፖሊሲ ማዕቀፍ ፕሮግራም አመልካቾች**

- 1) በሠነድ ላይ የተሰጠ የግንዛቤ ማስጨበጫ፤
- 2) የህንፃ ግንባታ ፖሊሲና ስትራቴጂ ማስፈፀሚያ የተዘጋጁ ሠነዶች ዓይነትና መጠን፤
- 3) ለህንፃ ግንባታ ፖሊሲና ስትራቴጂ የተዘጋጀ የማስፈፀሚያ መዋቅር፤
- 4) ለህንፃ ግንባታ ፖሊሲና ስትራቴጂና ለህንፃ አዋጁ ማስፈፀሚያ የተፈጠሩ አደረጃጀቶች፤
- 5) የአስፈጻሚ አካላትን የአፈጻጸም አቅም ለመገንባት የተሰጡ ስልጠናዎችና የተቀረፁ አዳዲስ አሠራሮች፤
- 6) የተደራጁና ለተጠቃሚዎች የተሰራጩ የህንፃ ግንባታ ኢንዱስትሪው መረጃዎች፤

**3.2 የሥራ ዕድል ፈጠራ**

- 1) በቤት ልማት ንፍቆች ለተፈጠረው የሥራ ዕድል በዘመናዊ ቴክኖሎጂ ታግዞ የተዘረጋ የመረጃ ሥርዓት፤
- 2) አንቀሳቃሾችን ለመደገፍ የተዘጋጁ የሥራ ዕድል ፈጠራ አስፈጻሚ አካላት፤
- 3) ለየፕሮጀክቶቹ ተለይተው፣ አቅማቸው የተገነባ እና መሠረተ ልማት የተሟሉላቸው አንቀሳቃሾች፤
- 4) በግንባታ ንፍቆች መሠረታዊ አገልግሎቶችና መሠረት ልማት የተሟላለት የተሰማሩ የሰው ኃይል፤

**3.3 የተቋራጮችና አማካሪዎች አቅም ግንባታ ፕሮግራም አመልካቾች**

- 1) ወደ አለም አቀፍ ጨረታ የገቡ ተቋራጮችና አማካሪዎች ቁጥር
- 2) አዲስ የተቋቋሙ አማካሪ ድርጅቶች ቁጥር፤
- 3) አዲስ የተቋቋሙ ተቋራጮች ድርጅቶች ቁጥር፤
- 4) ደረጃቸውን ያሳደጉ የሥራ ተቋራጮችና አማካሪዎች ቁጥር፤
- 5) ሥራ ላይ የተሰማሩ የሥራ ተቋራጮችና አማካሪዎች ቁጥር፤
- 6) የተሻሻለ የምዝገባ አሠራር፤
- 7) ለተቋራጮችና አማካሪዎች የተደረጉ የስልጠና፣ የፋይናንስና የማሸነፊያ ወዘተ... ድጋፎች፤

**3.4 የሰው ሃይል አቅም ግንባታ ፕሮግራም አመልካቾች**

- 1) በከፍተኛ የትምህርት ተቋማት ሠልጣነው የሚወጡ የምህንድስና ባለሙያዎች ፆታ፣ ብዛትና ዓይነት፣
- 2) በምህንድስና/ኢንጅነሪንግ ባለሙያዎች ፍላጎትና አቅርቦት ዳሰሳ በሙያ ቁጥርና ስብጥር
- 3) የምህንድስና/ኢንጅነሪንግ ስልጠና ላይ የተደረገ ምጥጥን በሙያ ቁጥርና ስብጥር
- 4) በኢንዱስትሪው ላሉ ባለሙያዎች የተዘጋጀ መስፈርት፣ የሙያ ዝርዝር እና ደረጃ፣
- 5) አዲስ የተቀረጸ ወይም የተሻሻለ የትምህርት መርሐ ግብር (Curriculum)፣
- 6) የሰለጠኑ ዝቅተኛና መካከለኛ ባለሙያዎች ቁጥር፣
- 7) የተጠናከሩ የቴክኒክና ሙያ ስልጠና ተቋማት ቁጥር፣
- 8) በምዝገባና በምዘና ሥርዓት ያለፉ መለስተኛ ባለሙያዎች ቁጥር፣

**3.5 የፋይናንስና የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አቅም ግንባታ ፕሮግራም አመልካቾች**

- 1) የተሻሻሉ የብድር ሥርዓቶች፣
- 2) የተሰጡ የፋይናንስ ድጋፎች መጠን፣
- 3) የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች ቁጥር እድገት፣
- 4) የተሻሻለ የኮንስትራክሽን መሣሪያዎች አቅርቦት፣
- 5) ነባርና አዲስ የተደራጁ የኮንስትራክሽን መሣሪያ አከራይ ድርጅቶች ቁጥር፣
- 6) አቅማቸውን ያሳደጉ የመሳሪያ አከራይ ድርጅቶች ቁጥር፣
- 7) አቅማቸውን ያሳደጉ የመካከለኛ የኮንስትራክሽን መሳሪያ ጥገና ድርጅቶች ቁጥር፣

**3.6 የግንባታ ዕቃዎች አቅም ማሳደግ ፕሮግራም አመልካቾች**

- 1) ለቤት ግንባታ የዋሉ ከውጭ የተገዙ የፋብሪካ የግንባታ ዕቃዎች ብዛትና ዓይነት፣
- 2) የተመረቱ የአገር ውስጥ የፋብሪካ የግንባታ ዕቃዎች ብዛት፣ ጥራትና ዓይነት፣
- 3) የአካባቢ የግንባታ ዕቃ የምርት ዓይነትና መጠን ዕድገት፣
- 4) የተቋቋሙ የአካባቢ ቁሳቁሶች ማሻሻያና ማስፋፊያ የቴክኖሎጂ ተቋማት ቁጥር፣
- 5) አዲስ የተገኙ ወይም የተሻሻሉ የግንባታ ቁሳቁሶች ዓይነት፣
- 6) የተዘረጋ ወይም የተሻሻለ የሎጀስቲክ ሥርዓት፣

**4. የህንፃ ኮንስትራክሽን ማስፈፀም አቅም ግንባታ ስትራቴጂ የአፈጻጸም ግምገማ ሥርዓት**

- 1) በስትራቴጂው በተመለከቱት ግቦች፣ ተግባራትና አመልካቾች መሠረት መደበኛ አገር አቀፍ ግምገማ በየሁለት ዓመቱ ይደረጋል፤
- 2) የፌዴራል፣ የክልል አስፈጻሚ አካላትና የከተማ መስተዳድሮች ከስትራቴጂው የወረዱ ዓመታዊ ዕቅዶቻቸውን አፈጻጸም በየወሩ እና በየሶስት ወሩ በተናጠል ይገመገማሉ፤ የግምገማውንም ውጤት ለሚመለከታቸው ያሳውቃሉ፤
- 3) ክልሎችና ከተሞች ስትራቴጂው አፈጻጸም በኢንዱስትሪው ከተደራጁ ማህበራትና ሌሎች ባለድርሻ አካላት ጋር በጋራ በየስድስት ወሩ ይገመገማሉ፤
- 4) የዕቅዱ አፈጻጸም ያስገኘው ፋይዳና ውጤት፣ ያጋጠሙ ደካማና ጠናካራ ጎኖች፣ እንዲሁም የተገኙ ልምዶች እየተጠኑ ይገመገማሉ፤ ተቀምጧል ለቀጣይ የተሻለ አፈጻጸም እንዲውሉ ይደረጋል፤

## VI. ማጠቃለያ

በሀገራችን እየተመዘገበ ያለውን ፈጣን የኢኮኖሚ ዕድገት ተከትሎ ከተሞቻችን በፈጣን ሁኔታ እየተስፋፋና እያደገ በመምጣት ላይ ይገኛሉ። በመሆኑም በየጊዜው የሚገነቡ ልዩ ልዩ የመኖሪያ እና አገልግሎት ሰጪ ተቋማቶች ከዲዛይን ጥናት እስከ ግንባታ የሚደረጉት ቁጥጥሮች በህንጻ አዋጁ ከተቀመጠው ዝቅተኛ መስፈርት በላይ እንዲሆኑ ማድረግ ያስፈልጋል። ይህ ሁኔታ የላቀ የቴክኒክና አስተዳደራዊ አቅም እና ብቃት እንዲሁም አደረጃጀት የሚጠይቅ በመሆኑ ከተሞች ያላቸውን ውስን መሬት ልማታዊ በሆነ መንገድ ለማልማት እና በከተማው ህንጻ ግንባታ ጥራት እና ደህንነትን ለማረጋገጥ ስትራቴጂው አቅም ይፈጥርላቸዋል።

ስትራቴጂው በሀገራችን ህንጻ ግንባታ ዘርፍ የሚታየውን ስር የሰደደ ኪራይ ሰብሳቢነት አመለካከትና ተግባር ከስር መሠረቱ በመናድ በምትኩ ልማታዊ የህንጻ ኢንዱስትሪ ለመገንባት ዓይነተኛ መሳሪያ ተደርጎ ይሆናል። በሌላ በኩል በሀገራችን ለተነደፈው ዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ስኬት የሚያስፈልገንን አቅም ከወዲሁ በማወቅ አቅዶ ለመፈጸም እና በተጓዳኝ የማስፈጸም አቅማችንን በማሳደግ ተወዳዳሪ የኮንስትራክሽን ኢንዱስትሪ ለመገንባት ጉልህ ሚና ይጫወታል። በህንጻ ኢንዱስትሪው ልማት ሂደት የሚቀሰሙ ምርጥ ተሞክሮዎችን ቀምሮ በማስፋት ፕሮጀክቶች የአገር ውስጥ አቅም መፍጠሪያ ሆነው ዘርፉ በሀገራዊ ምጣኔ ሀብት የሚያበረክተውን ድርሻ ማሳደግ ይጠበቃል። ስለሆነም በየደረጃው የሚገኙ አስፈጻሚዎችና ባለድርሻ አካላት፣ የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት፣ አማካሪዎች፣ ሥራ ተቋራጮች፣ ባለሙያዎች፣ ተመራማሪዎች፣ የሙያና ንግድ ማህበራት ስትራቴጂውን በመተግበር በሀገራችን ለሚገነባው ኢኮኖሚ የበኩላቸውን ጥረት ለማድረግ መረባረብ ይጠበቅባቸዋል።

